

RAMASSETTER ROBERT
BUDAPEST

Mai számunk ára az Új Kelet Szombatjával együtt 8 Lei

Taxa postala
plattitá in num.
No. 30523/1934

Szerkesztőség
és kiadóhivatal
V. öf. Str.

10. Telefon: 18-66
Havonta 110, ne-
gyre 600, egészé-
sítőre: Havonta
félőtre 12, egy-
Élrdetéseket díjaz-
"ÚJ KELET"
bánáti zsidóság
ja. Cikkeink utánnyomá-
sok forrás megjelölésével engedjük meg.

ÚJ KELET

ZSIDÓ NAPILAP

Director-Főszer-
kesztő: Dr. Mar-
ton Ernő. Re-
dactor responsabil-Felelős szerkesz-
tő: Jámber Ferenc. Adminis-
trator delegat si girant responsabil-Felelős
igazgató: Schwartz Endre. Proprie-
tar-tulajdonos: Fraternitas S. A. E.
de Editura. Registrul publicitatii
periodice No. 43. Dos. 889. 1934.
Tribunalul Cluj, Sectia III.

Vasárnap, április 7.
1940-5700. Weadar 28.
XXIII. évfolyam, 81. szám.

Weygand

A legutóbb Lebrun elnökletével tartott francia haditanácsban Weygand tábornok is részt vett, aki a szövetségesek keleti haderejének fővezére. Tekintve, hogy a haditanács csak igen fontos katonai döntések esetén szokott összejönni, különös jelentősége van annak, hogy Weygand is részt vett abban, holott megbízatása azt követeli, hogy állandóan csapatai körében, messzi Keleten tartózkodjék. Növeli az ügy érdekességét az a legutóbb kiderült tény is, hogy Weygand tábornok titokban már akkor is Párizsban tartózkodott, amikor Daladier miniszterelnök lemondására került a sor. Legutóbb pedig Egyiptomban folytatott tárgyalásokat az a titokzatos férfi, aki egyszerre csak mindegyik ott van, ahol sorsdöntő események forrának az idők kohójában. Kétségtelen, hogy Weygand politikus is, kivételes tehetségekkel rendelkezik e téren, nem hiába küldték annak idején kommisszáriusnak Szíriába, hogy megnyugtassa a kedélyeket, ott békeséget teremtsen.

Igen, Weygand kiváló diplomata is, csak-hogy politikusként és más közéleti nagyságok bőségszűréseivel szemben az ő nézete az, hogy hallgatni arany. Ebben a tekintetben ugyanazt az elvet vallja, mint annak idején Foch, Joffre, most pedig Petain és Gamelin, akik nem szorítottak, illetőleg nem szorítottak csevegni. Weygand is főványeskedik a szavakkal. Réimélet volna még csak elgondolni is, hogy őrá bizzák a hangulat-propagandát. Annai cselekvőbb szellemű azonban ez a hallgatag politikus-tábornok, akit vidéki magányból hívtak vissza, mikor a múlt év szeptemberében kitért a háború. Weygand már 1935-ben elérte a korhatárt, nyugdíjba vonult és Gamelin váltotta fel, akit ő maga ajánlott utódának.

Weygand azonnal tevékenykedni kezdett és az ő politikai működésének volt eredménye, hogy Egyiptom és Törökország a franciák és angolok szövetségesei lettek. Így azután érthető, hogy minden nagy elhatározást illetőleg igen fontos az ő kezdeményezői és tanácsadói jelenléte. De miről lehetett szó a legutóbbi párizsi haditanácsban? Ebben a tekintetben bizony édeskeveset tudott meg a nyilvánosság. Valami azonban mégis kiderült az alkalommal Weygand tábornok enyhé közlékenysége révén, mikor megkérdezték tőle, igaz-e, hogy a keleti harcra óriási előkészületek történnék? Igaz, — felelte mosolygva a tábornok, majd hozzátette, hogy úgy sem lehet titkolni, ha az emberek erről annyit beszélnek. Tehát a keleti hadsereg nagy szerepet játszott ezen a hadi tanácskozáson, az a keleti hadsereg, amely sztratégialag döntő befolyású volt a világháború utolsó fejezetében. A mostani háborúban azonban még nagyobb jelentőségre emelkedett ez a formáció, amelyet annak idején Briand csak nagy nehézségekkel és nagy elkezűléssel szemben tudott megvalósítani.

Weygand óriási szervező munkát végzett. A mostani keleti hadseregben francia csapatokon kívül garmarnai egységek, idegen legiónisták, spahik, alpisi ezredek, bennezüllött katonaság vesznek részt, azonkívül Anglia is távoli dominiumból hatalmas katonai erőket csoportosított itt össze. A szervezkedés, amennyire csak lehetséges, titokban történt. Ezért szerepelnek a sajtóban a legkülönbözőbb számadatok a keleti hadsereg katonai erejét illetőleg. Egyszer háromszáz-ezer katonáról beszélnek, máskor meg azt halljuk, hogy legalább másfélmillió katonából áll a keleti hadsereg. Hogy mi az igazság, azt legfeljebb a titokzatos Weygand tábornok tudja és a beavatottak. Ők semmiestire sem fognak pontos adatokkal szolgálni. De hogy nem kis dolog készülni, azt a különben oly szófukar Weygandnak a sajtó számára tett megnyilatkozása is sejteti. Valami készül. Mert nem hiába röpítőd ide-oda Weygand. Főleg olyasmikról tárgyalhattak a párizsi haditanácsban, amik igen szoros kapcsolatban vannak a keleti hadsereg majdani szerepével. Hogy mi lesz, azt a jövő fogja megmutatni, de hogy az események most már gyorsabb ütemben fogják egymást követni, mint eddig, az föltötte valószínű.

Ironsider tábornok: A németek elszalasztották az offenzívára alkalmas pillanatot

Hitler és Brauschitsch tábornok tanácskozásainak döntő jelentőséget tulajdonítanak

Nyolcszor egymásutáni támadás egy norvég személyszállító hajó ellen

London, április 6. (Rador.) A Times rotterdami tudósítója szerint von Brauschitsch tábornok megtekintette az egész nyugati arcvonalat. Hitler kancellár a jövő héten megbeszélést folytat Brauschitsch tábornokkal és a német vezérkar többi tagjaival. Nincs kizárva, hogy ez a tanácskozás döntő jellegű lesz.

London, április 6. (Rador.) Ironsider tábornok, angol vezérkari főnök a hadügyminisztérium épületében fogadta a külföldi sajtó képviselőit, akik előtt a következőket mondta:

— A szövetségesek hálát kell adjanak annak a körülménynek, hogy hét havi idő alatt rendelkezésükre haderejük megerősítésére. Irtózzal gondolok arra, hogy mi történt volna, ha a németek már a háború kitérése pillanatában megtámadnak bennünket, amikor ugyiszólván még nem is volt hadseregünk. Csak az utóbbi két hétben mondhattuk el, hogy szerencsésen keresztülszök a veszélyes ponton. Most már tökéletesen fel vagyunk készülve minden eshetőségre. Alkalmam volt szemlét tartani a szövetséges hadseregek felett és

tudom, hogy hangulatuk és felkészültségük kitünő. Nem kell elfelejteni, hogy a mi ifjaink legnagyobb része nem részesült katonai kiképzésben és a lehető legrövidebb idő alatt kellett őket kiképezni, bár a kiképzés rendszeren hat hónapot igényel. A velünk szemben álló nagy német hadsereg nagyszerű háborus eszköz, de abban alig található olyan, aki századosnál nagyobb ranggal vett volna részt az 1914-18-as háborúban. Ezzel szemben mi és a franciák az elmúlt háborúban részt vettünk és tapasztalt tisztikarral rendelkezünk. Nyilvánvalóan lehetséges, hogy a német hadseregben feltűnik valamely lángész, de mi kételegesen benne. Személyesen ismerem a német parancsnokok legtöbbször és biztos vagyok abban, hogy köztük többen nem tudnák, mit tegyenek, ha hirtelen parancsot kapnának az előnyomulásra. Ezelőtt hat hónappal még elérhetek volna eredményt, most azonban már nem. A hazug propaganda és csapataik téltésége valószínűleg nagyon károsan befolyásolta ezeknek a parancsnokoknak a szellemét.

Nyolcszor egymásután támadtak meg a német repülőket egy norvég utasszállító hajót

Bergen, április 6. (Rador.) A Norvég Távíráti Iroda közli a „Dagen“ című lap nyomán, hogy szerdán német repülőgépek nyolcszori támadást intéztek az Anglia és Norvégia közötti posta- és személyforgalmat lebonyolító „Mira“ nevű hajó ellen. Egy angol torpedóromboló hajó lövéseivel elütte a repülőgépeket, melyeknek egyike komoly sérüléseket szenvedett, egy másik pedig kelet felé eltávozott, azonban szintén megrongálódhatott, mert később norvég területen kényszerleszállást végzett. A norvégok a német repülőket azonnal internálták.

A támadás idején a „Mira“ fedélzetén körülbelül 100 utas tartózkodott.

Osló, április 6. (Rador.) Az egész norvég sajtó élénk érdeklődéssel kommentálja a „Mira“ norvég hajó kalandjait. A lapok szigorúan elítélik a német repülőket nyolcszoros támadását. Ez az első eset, hogy egy utasszállító hajót így megtámadjanak. Ha elkerültük Norvégia tengerészeti történelmének legborzalmasabb szerencsétlenségét — írja a Tidenstegn, — úgy ezt egy angol torpedóromboló beavatkozásának köszönhetjük.

Egy két alatt egyetlen angol hajót sem támadtak meg a német tengeralattjárók

Berlin, április 6. (Rador.) A DNB cáfolja az angol légügyi minisztériumnak azt a jelentését, hogy április 4-én Wilhelms haven környékén angol repülőket megtámadtak volna egy német hadihajót és négy torpedórombolót.

Berlin, április 6. (Rador.) A német távirati iroda jelenti: A Mira norvég hajóval kapcsolatban jelenti, hogy április 3-án a német légi haderő nagy támadásokat intézett angol kiserő hajók ellen. A német repülőgépek bátran híhatték azt, hogy angol kiserő hajóról van szó, mert más gőzösök is hajóztak a Mira közelében. A Mira esete éppen ezért nem adhat okot vitára, mert a német repülőket a nemzetközi jog előírásainak megfelelően jártak el. A Mira ugyanis az angol partok közelében hajózott.

Osztréda, április 6. (Rador.) A Havas távirati iroda jelenti, hogy néhány alacsony szálló idegen repülőgép gépfegyvertámadást intézett több belga halászhajó ellen. Remélhető, hogy a megtámadott hajó legénysége felvilágosítást fog tudni adni a támadó repülőket nemzetiségét illetően.

London, április 6. (Rador.) Reuter: Már több, mint egy hete, egyetlen angol hajót sem támadtak meg a német tengeralattjárók. Ez arra mutat, hogy Németország egyre képtelenebbé válik az offenzívára. Különösen a tengeralattjárók személyzetének utánpótlása okoz nehézségeket a német birodalomnak. Emellett bizonyít az a tény is, hogy az újabban foglyul ejtett személyzet tagjai mind fiatal tengerészek. Az is kétséges, hogy a németek ugyanolyan gyors tempóban lesznek-e képesek új tengeralattjárókat építeni, mint amilyen rohamosan veszítik el azokat.

VILÁG TUKRE

Kanada az angol birodalom központja?

London, április 6.

Az első háborús félesztendő elégséges időt nyújtott, nemcsak a brit központi kormányoknak, de a dominiomok és gyarmatok vezetésének is, hogy megtanulják a totális háború módszerét: alárendelni összes erőforrásaikat, egész termelésüket csakugy, mint minden egyéni érdeket és az egyes életét a nagy célnak.

Az angol ember ösztönösen irtózik minden hivalkodástól. Nem szereti hangoztatni az általa elért eredményeket; soha hangoskodva nem kérkedik azzal, „mire volna képes“! Kontinentális szemlélő bizony az angol ember észjárását lassanuk fogja tanulni. De aki ismeri jól az angolt, bizony tudja, hogy ha egyszer választott a követendő út és eljárás tekintetében, minden testi és lelki erejét, minden idegszálát elhatározásának megvalósítására összpontosítja. — Ez az angolszás jellem legsajátosabb tulajdonsága és ez a jellemvonás közös tulajdona az óriási birodalom területén élő legtöbb fehér-angolnak. Most, hogy az angol ráeszmélt, mit veszíthet a háborúban, lassan, de annál nagyobb biztossággal szedi össze minden erejét a maga sajátos angol világának fenntartásának céljából, — hogy tovább élhesse magaépítette szabad életét saját eszmévilágának szolgálatában. Valószínű azonban, hogy akárhogy is végződjék a küzdelem, a birodalom szerkezetében mélyreható változások fog előidézni. Ezek a változások a hatalmi súlypont áttolódása, már most éreztetik előszelüket, midőn egyes birodalomrészek jelentősége, a háború félesztendőjében, előrenemléltott mértékben megnövekedett.

Feltehető, hogy ez a háború bárhogyan is végződjék, Nagy-Britannia ortodoxan elszigetelt politikáját fogja megvalósítani. Sokan vannak ma, akik a hagyományos „kontinentális egyensúlyt“ rászertnek bízni egy kialakítandó latin-blokkra a soha ki nem kapcsolható és teljesen ki-kapcsolni nem is szándékoló germán hatóerővel szemben. A jelen háború sohasem látott egységbe forrasztotta az óriási-birodalom tagállamait. A gazdasági érdekek-zösszegek számrétúsége mögött, hatalmas árnyékként, ott áll a közös — vér, a közös életformák, az azonos világszemlélet egyesítő ereje.

Az utóbbi években a háborúra való felkészülésnél is inkább a brit kormányok a gazdasági problémák megoldását tartották szem előtt és a szociális visszasságok eltüntetésén fáradoztak — demokratikus módszerekkel. Annál csodálatosabb az utolsó évben elért eredmény! A béketermelés átállítása háborus produkcióvá minden zökkenő nélkül, teljesen csendben folyt le. Csupán a statisztikai adatok összessége képes tanuságot tenni a nagy erőpróbaról.

Földrajzpolitikai, csakugy, mint hadászati szempontok vezették elhatározásában a birodalmat, midőn a kanadai dominiomot tette meg erő-rezervoárjának. Ez az óriási kiterjedésű dominiom viszonylagos közelsége, sok ezer kilométeres nyitott határa kétoldalt is a hasonló kulturájú angolszás nagyhatalommal biztosítani látszanak Kanadát ellenséges támadással szemben. Annál inkább, mert minden ilyen támadás azonnal habba kényszerítené a. Monroe elmélet védelmezőjét: az USA-t,

az amerikai kontinens statusquojának védelmében.

Ha a jelen háboru soká tart, Kanada olyfokú prosperitást érhet el, amely a gazdagodás centripetálisan ható erejével a dominiumot teheti a birodalom központjává. Az „angol-élet” szempontjából ez nem jelent veszélyt. Hiszen a közös angolszász eszmevilág, hagyományok, éppen a birodalomrészben élnek töretlen erővel, talán a yankee angolszászság közelségének folytán.

Erdemes valóban figyelmet fordítani Kanada fejlődésére, e fejlődés világosan mutatja a brit elhatározás szívósságát, eltökéltségét.

A világháboru előtt Kanada, a legtöbb európai szemében, úgy élt, mint a végtelen erdősegek, hatalmas folyamok és tavak országa, melynek jégfedte északi tartományai alig mutatnak emberséges életlehetőséget. Mezőgazdaságilag ugyan nagy lehetőségeket ígért — de csupán nemzedékek háttörő, izomszakajtó erdőirtásának, parlagtörésének eredményeként. A sarki Észak aranygazdagságáról terjesztett hírek ugyan nem egy kalandos természetű szerencsevadászt csábítottak, de komoly tőkebefektetés — a dominium kiterjedésének és belsőgazdagságának arányához viszonyítva — a gazdasági lehetőségek feltárására alig történt. A világháboru eljöttével a kanadai termelés hírtelen felszökött, hogy az 1931-es depresszióval erősen visszaesék. A müncheni egyezmény és Prága megszállásának bekövetkeztével a jólét grafikonja ismét meredek emelkedést mutat, ez az emelkedés a termelés háboruokozta fokozásával egyenes arányban áll.

Az olvasó szemléltetően áttekintheti Kanada 25 esztendei fejlődésének óriási fokát az alább közölt táblázatból. Meg kell itt jegyezni, hogy a fejlődés 30—35 százaléka az 1918 esztendőre esik.

Tonna	1914	1939
Acél	750.000	1.168.500
Szalonna	10.830	87.315
Nikkel	20.385	95.683
Sárgaréz	34.428	265.458
Ólom	16.308	189.807
Kőolaj (barrell)	215.000	7.000.000
Ujságpapír	949.960	4.790.440
Gabona (hektár)	4.161.200	10.504.000
Villanyerő (lóerő)	1.950.000	8.200.000
Ipar (font tőke)	346.000.000	769.000.000
Bankok (fontbetét)	223.450.000	558.625.000
Export (fontérték)	170.233.651	375.621.178
Élelmezés (font)	281.280.700	1.461.273.544

Hogy csupán egyetlen ipart említettük, az alumínium termelést, ez 1914-ben Kanadában nem szerepel. Ma az ország 50 ezer tonna alumíniumot szállít a brit repülőgéptermelet számára, anélkül, hogy saját produkciója ezzel bármit is rövidülne.

Természetes, hogy a birodalom nem minden birtokrésze mutat fel ily rohamos fejlődést, Ausztrália és Uj-Zéland mezőgazdasági jellege ezeknek fejlődését más irányban érezteti. Mindjárt láthatóvá válnak mindezek ellenére mindkét dominium iparosodásának körvonalai. — A gazdasági depresszió évei különösen keményen érintették a Középgangol Midlandek textiliparát. Ebben az időszakban hatalmas vállalatok tették át székhelyüket, szövészekéstől, orsótól az olcsóbb munkaerővel és közelebbi nyársanyag (gyapot) lehetőségével kecsegtető Indiába: a császárság felvirágztatásához ezzel erős segítséget nyújtva.

De a birodalomba a dominiumokon és Indián kívül a korona-gyarmatok, protektorátusok, mandátumos területek egész sora is tartozik. Jellemző a birodalom gazdasági erejére, hogy a mai komoly idők közepettől idők módját talál a kormány a birtoktestek jólétének fejlesztésére.

A Gyarmati Hivatal, a kincstári kancellárral egyetértésben, tíz éven keresztül évi egyenként 5 millió font értékű hosszulejtáru kölcsönt nyújt az előbb említett birodalomrészek életszínvonalának emelésére, termelésük fokozására, természeti kincseik feltárásának meggyorsítására. További évi 500.000 fontot biztosít minden egyes gyarmatának a központi kormány tudományos kutatások és kísérletek lehetővé tétele céljából.

Csupán az egyes birodalomrészek gazdasági lehetőségeinek összehangolásával érhetne el a brit kormány azt a csodálatos eredményt, hogy az ár-index alig mutat változást. Más hadviselőkkel összehason-

lítva a változások e téren ugyiszólván nem is mutatkoznak. Lakberek és iroda-, meg üzletberek természetes esést mutatnak a kényszerkilakoltatások folytán. — A bőségesen rendelkezésre álló elsőrendű élelmickek közül a legfontosabbak a következő áremelkedést mutatják: kenyér 1.15,

tea 1—3,5, tej 2, burgonya 2, növényi zsirok 2, szappan 2 százalék; hus, vaj és tojás ára nem emelkedett. Ugyanígy változatlan a hal ára; az angol munkásosztály egyik legkedveltebb élelmi cikke, a hering, ugyanekkor esett árban, az elsőrendű halászszezon eredményeként.

Henry de Kerillis drámai nyiltlevele Reynaud miniszterelnökhöz

A neves francia publicista vádirata a politikai gépezetről

Az Azi című bucaresti hetilapban jelent meg Henry de Kerillis-nek, a neves méréselő-ten jobboldali francia közírónak Paul Reynaud francia miniszterelnökhöz intézett alábbi nyilt levele.

„Kedves Paul! A második párizsi körzetben tartott részleges választások alkalmával ismerkedtem meg veled 1926-ban, amikor együtt jelöltettük magunkat ebben a körzetben Jacques Duclos és Fournier kommunista jelöltekkel szemben. Ez a két ur 63.000 szavazatot kapott, a mi 61.000 szavazatunkkal szemben. Bukásunkat azzal magyarázták, hogy az én arisztokratikus hangzású nevem, az Echo de Paris-nél betöltött szerepem csak kedvezőtlen benyomást tehetek egy olyan választási körzetben, amelyet túlnyomó többségben munkások laktak. Am én éppen ez a körülmény tette lehetővé számomra, hogy felfedezzem bátorságodat, tehetségedet és főleg lojalitásodat. Csak egy szavamba került volna, hogy Jacques

Duclos-szal együtt megválasszanak, hiszen a középpártiak jószemmel néztek volna egy felemás, vagy semleges választást, egy nacionalistát és egy kommunistát. Te azonban megvetéssel utasítottad vissza ezt a lehetőséget. Már akkor meggyőződtem arról, hogy talpig férfival állok szemben. Ez a meggyőződés meg jobban megszilárdult később, amikor megismertem a választási dzsungelet. Összebarátkoztunk. S amidőn nekem is és másoknak is elegendő okunk volt a kiábrándulásra, amidőn még ma is pártatlan álnoksággal és heveséssel támadnak azok a jellemtelenség, akik nekem köszönhetik megválasztásukat és akik sokszor sikerrel környékeztek meg abban az időben, amidőn én kezeletem a választási alapot, alkalmam volt megbecsülni a Te és az én kedves Ybarnégarey barátom érdektelen barátságát, amely dacol a lopásokkal és a politikai élet szennyességével.

Elmélkedés egy fogadtatás fölött

Ennek a régi, szilárd és hűséges barátságának a nevében írok ma neked, bocsánatot kérve, hogy véleménynyilvánításom majdnem tanácsadáshoz hasonlít.

Am kedves Paul, helyes volna, ha elmélkednél egy keveset azon fogadtatás felett, amelyben, nem mondom, hogy az ország, de a parlament, a sajtó és a pártok részesítettek most, amidőn több mint drámai órában vetted át a vezetést. Sőt merészségemben hozzátehetem, hogy helyes volna, ha elmélkednél régebbi beszélgetéseink felett, amelyeket diszkrét fülle hallgattál végig és amelyeknek során egy pillanattal sem tűnt el szájad szélén az enyhe mosoly: oh!... Ez a Kerillis... Ez a Kerillis... Megint tuloz!

Nos, igen. Nem tuloztam. Most meggyőződéssel érrel. Itélkezhetek a számítások és intrikák alávalóságából, amelyet azok indítottak meg ellened, akik meg akarják semmisíteni benned azt, amiről meg vannak győződve lelkük mélyén, hogy a legjobb és a leghivatottabb.

„Pironeau urnak kifordulnak a betet” Megfigyelted-e, hogyan fogadtál a jobboldal egyik fontos része? Vladimir d'Ormesson barátom a legragyogóbb és legnemesebb újságírók egyike, még ma sem tért magához megdöbbenéséből. André Pironeau barátom pedig hazatérve a kamara üléséről, mindössze ennyit volt képes mondani: „Kifordulnak a belem”.

Igen, Paul, a jobboldal egyik széles frakciója kiengesztelhetetlenül gyűlöl. Elsősorban azért, mert igazad volt akkor, amikor ők tévedtek. Nem voltál egy véleményen velük, szegény barátom, sem az orosz kérdésben, sem a cseh kérdésben, sem a müncheni kérdésben, sem a zsidókérdésben. Nem kértél hivatalos támogatást Paul Ferdonnet-nak, a stuttgarti rádió francia hazaárulójának, mint ahogyan azt ők tették. Téged nemcsak ők, de Abetz és Göbbels urak is gyűlöltek. Mandel urral és kicsiny barátoddal, Kerillisszel és a tengerentúli nagyobb urakkal, Churchillal, Edennel, Duff Cooperrel, sárral dobáltak meg a hitle-

rista sajtó háborus izgató zsidónak és kommunistának nevezett, úgy mint Schuschniggot és ösztönözését, a pápát.

„Csekélység, ami mitsem számít”

Szép kis ügycsomó ez a tiéd, kedves, jó barátom! Igaz, hogy megmentetted Franciaország pénzügyeit, amidőn a katasztrófa felnyezetett és Franciaország a háboru széléen állott, de ez a csekélység mitsem számít. Igaz, hogy az események kegyetlen igazolást adtak neked, de ennek sincs jelentősége. Emlékezz csak vissza, június hónapban egy nagy szuperzurnaliszta és nacionalista, akinek lapja Ferdonnetet ajánlotta olvasóinak kegyébe és aki könyveiben virágokkal borította, számmodra... a guillotint kését követelte. (Charles Manurasról és az Action Francalseről van szó).

Igen, kedves Paul, ők gyűlölnek és gyűlölők kormányodat is. Megegyeztél a szocialistákkal, akiknek kétszáz képviselőjük van a parlamentben. Véleményem szerint mesteri lépés volt ez részéről, hiszen a három szocialista miniszter még akkor is, ha megérdemlik a súlyos bírálatot, fanatikus antihitleristák s ők bizonyára elmélkedtek a leszerelés és a pacifizmus bűnös butaságairól és igen jól tudják, hogy a vereség a leggyalázatosabb rabszolgaságba döntené a francia munkásságot.

Valóságos büntény szemükben ez a szövetség. Mintha a te büszke és kimért nagypolgári kötelességed nem követelte volna meg, hogy kezet nyujts a proletár pártoknak most, amidőn a vezetőik vére és a polgárok vére, a volt marxisták és a volt kapitalisták vére nem vegyülne össze a Maginot-vonal előrséiben.

Azt is kifogásolják, hogy nem indítottál kisebb diverziós háborút, ideológiai keresztet hadjáratot Oroszország ellen, még mielőtt végeztünk volna Hitlerrel. Néhány igaz hazafi, néhány becsületes ember álma, akiket az idegen propaganda észrevétlenül irányít, az, hogy indítsunk háborút a szovjetunól ellen is. Véleményük szerint a 40 millió franciának nem kell megelégednie a 90 millió német terhével.

Fiatalos arc és úde száj

pillanatok alatt a **KHASANA** arcruzs és ajakruzs használatánál!

Leányos irisség és szépség idő víz és csókálló színekkel!

Válassza az egyéni szint az Ön szépség típusának!

Diszkrét: a superb. Élénkbb a coralle, vagy a carmin. Sportosabb a coral arca a napbarnál!

KHASANA

Azt akarják, hogy a 180 millió oroszral erősítsük meg a német ellenséget. Meg kívánunk győződni arról, hogy fel kell bátorítanunk az oroszokat a Perzsa öböl és India megtámadására, hogy ily módon elvonjuk a Maginot-vonalról az angol hadsereget. Egy hónappal ezelőtt még azt mondták volna, hogy ez egy zseniális „trükk”, amellyel meggyőzték Olaszországot. Am most sem némutak el, midőn Olaszország kibékült Oroszországgal. Tudják, hogy összes diplomatáink és összes katonai vezetőink örültségeinek tekintik felfogásait, de azért mégsem hallgatnak el München óta a francia konzervatív pártok egyik jelentős része megszakította kapcsolatát a diplomáciával és a hadsereggel. Híhetetlennek tűnik, de mégis igaz!

Nagy erkölcsi forradalom vár megvalósításra

Kedves Paul, ma nem akarok beszélni másról, mint a jobboldal ama részéről, amely tüzet okád ellened. Mások majd beszélhetünk a többiekéről is. A pacifista klikkekéről. Azokról, akik egykor megtagadták a kölcsönök megszavazását a Maginot-vonal építéséhez szükséges munkálatokra, vagy azokról, akik három év óta a kommunista befolyása alá kerültek, akik semmit sem felejtettek és semmit nem tanultak.

Egyelőre elegendő ennyi ahhoz, hogy levonjam a tanulságokat. Kedves Paul! Franciaország csak akkor kerülhet ki a tragikus korszakból, amelyben vergődik csak akkor nyerheti meg a háborút, ha megvalósítja a nagy erkölcsi forradalmat és gyökereitől fogva kitépi azt a politikai gépezetet, amely a szakadékok szélére juttatta. Nem vagyok a parlamentarizmus ellensége. Köztársasági vagyok. Am nem hiszek ebben a rendszerben, annak más formájában és működésében. Te, te dedelgett gyermekre voltál ennek a rendszernek, mert szédítő sikereid voltak a parlamenti színpadon és a miniszteri bársonyszékekben. Eppen ezért félek attól, hogy ragyogó intelligenciád ez esetben csak nehezen fogja felismerni a rendszer vétkeit, tehetlenségét, lehetetlenségét, sőt csődjét. Eppen ezért, kedves barátom, most ki kell nyitnod szemeidet.

Fogjál neki a munkának! Vesd le Thies ur frakkját, tünd fel ingujjaidat, mint az a kerékpáros, aki elindul, hogy meghódítsa az Alpesekek csucsait. Ha nem, bukásod elkerülhetetlen és ezért kár volna. Veled együtt pedig Franciaország is megbukna, ami tragikus volna és amit senki közülünk nem akar...

Kedves Paul, még vissza fogunk térni erre a beszélgetésre, addig is barátsággal szorítom meg kezdet.

Henry de Kerillis

Weiss Siegfried

Kalap, uridivat üzletét áthelyezte Piața Mihai Viteazul 6 szám alá.

Rabbinische und Bieberhüte in schönster Auswahl.

Casa Pălărilor

Mozaik

A halálos knock összejött

Bucuresti, april Vasile Bica pikarescu bukaresti Motzi Spakow, Bi iskolájának volt a hosszú vitákat folytató, amely valóság A nagy box-mérk radtak el. Mindké hogy valamikor majd a „ringen”. percüket kisebb na záltak fel.

Az elmúlt év ő vendég is elment s leszedtek, „Mitru” egy kis mérkőzés a pikolóok, a szak tők jelenlétében.

Be se fejeződött és Popa úgy mel hogy ez nyomban annyira k. o., hog hiába élesztgették terséges légzéssel halt.

Ma tárgyalta a Popa Dumitru s „szegény Lile” a az ő „swingje” o hogy Lile nem bi mert ilyen kemény bé ki nem áll box és 20 ezer lej ké Spakow lelkes hi azonban feüggesz

A törvényszéki Dumitru, az „Lzba nője és Ionel Roz pörét tárgyalta.

Ionel, aki a mo ket vette el a mo te el azokat, han natban visszacsen szonyanak” aki uj

Az eljárás a károsítása címén A törvényszék lálta kívánatosna

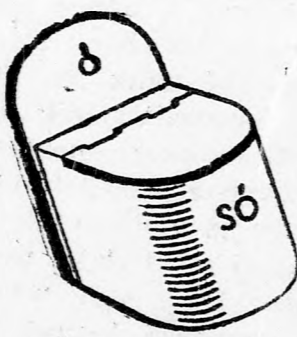
A lapok ujra á áldoktor esetével gyalta a semmitő Ion Dogaru faku resti orvosi fak telenül. Még egy tennie. A főváros rancsét próbálni, sikerrel.

Dogaru nem tu más karriert kell nan vizsgabizonyi a jasi orvosi fak doktorátusa.

Miután megkap hogyan, egy szép va város főorvosá A régi ismerő rültek, csodálkoz tettek. Kiderült, b ő maga hamisito rült.

A vádpanács ő széki fellebbezet elutasította.

Valeria Pop Ezer lejtől fosz tettesek. Valaki azt tan Speranta uczi h meg fogja monda Ida, a híres tolvaj leleplezése kávéért, amellyel

Só nélkül is lehet főzni

de az ilyen étel nem ízlik, mert a só nélkülözhetetlen. Így a kávénál sem nélkülözhető a Franck-kávépótlék.

Mozaik a fővárosi törvényszéki palotából

A halálos knock-out epilógusa... Amikor a mozipénztárnok és jegyszédő összejött... Diploma nélkül Craiova főorvosa... Ida, a javasasszony a teliholdra vár...

Bucuresti, április 6. Popa Dumitru és Vasile Bica pikolóok voltak Stelian Petrescu bukaresti vendéglőjében. Popa, Motzi Spakow, Bican pedig Toma Aurel, iskolájának volt a hive. Nap-nap után hosszú vitákat folytattak a „nemes” sportról, amely valósággal szenvedélyüké vált. A nagy box-mérkőzésekről sohasem maradtak el. Mindketten arról álmodoztak, hogy valamikor ők is megjelenhetnek majd a „ringen”. És ezért minden szabad percüket kisebb-nagyobb tréningekre használták fel.

Az elmúlt év őszén, miután az utolsó vendég is elment s az asztalokról mindent leszedtek, „Mitru” és „Sile” nekivették egy kis mérkőzésnek, az összes pincérek, a pikolóok, a szakácsok és tányérmosogatók jelenlétében.

De se fejeződött azonban az első menet és Popa úgy mellbe vágta Bica Vasilet, hogy ez nyomban „knock out” lett, de annyira k. o., hogy hiába öntözték vízzel, hiába élesztgették, hiába igyekeztek mesterséges légrézzel feltámasztani... meghalt.

Ma tárgyalta a törvényszék az ügyet. Popa Dumitru sirva jelentette ki, hogy „szegény Lile” a legjobb barátja volt, de az ő „swingje” olyan rettenetesen talált, hogy Lile nem bírta ki. És éppen azért, mert ilyen kemény az ökle, hát soha többé ki nem áll boxolni...

A törvényszék csak egyhavi fogházra és 20 ezer lej kártérítésre ítélte Motzi Spakow lelkes hívét. A fogházbüntetést azonban felfüggesztette.

A törvényszéki tanács ezután Elena Dumitru, az „Izbanda” mozi pénztárnoknéje és Ionel Rozenberg jegyszédő, bűnpörét tárgyalta.

Ionel, aki a mozi bejratánál a jegyeket vette el a mozilátogatóktól, nem tépte el azokat, hanem egy alkalmas pillanatban visszacsémészte „Lenuta kisasszonynak” aki újra eladta őket.

Az ártatlan játékot ki tudja meddig folytatták volna, ha nem jár arrafelé egy gyanakvó természetű ur, aki csodálkozott, hogy a jegyszédő nem hagyja nála a jegyeket a felet — mint szokás a többi mozikban. — Nem kellett sokáig figyelnie, rájött a turpíságra és hívta a rendőrt.

Az eljárás a „repülőbélyeg-alap” megkárosítása címén indult meg ellenük.

A törvényszék új tanuk beidézését találta kívánatosnak.

A lapok újra foglalkoznak Ion Dogaru áldoktor esetével, akinek az ügyét ma tárgyalta a semmitőszék.

Ion Dogaru két évig koptatta a bukaresti orvosi fakultás lépcsőit; eredménytelenül. Még egy vizsgát sem sikerült letennie. A fővárosból Kolozsvára ment szerencsét próbálni, de itt sem járt több sikerrel.

Dogaru nem tudott belenyugodni, hogy más karriert kell választania s valahonnan vizsgabizonyítványt szerzett, amellyel a jasi orvosi fakultáson beiratkozott a doktorátusra.

Miután megkapta a címet, nem tudni, hogyan, egy szép napon kinevezték Craiova város főorvosává.

A régi ismerősök, akik Craiovara kerültek, csodálkoztak a dologon. Feljelentették. Kiderült, hogy a vizsgabizonyítványt ő maga hamisította. Az ügyészségre került.

A vádtanács döntése ellen a semmitőszék fellebbezett. Ma a Semmitőszék is elutasította.

Valeria Pop cselédlányt meglopták. Ezer lejtől fosztották meg ismeretlen tettesek.

Valaki azt tanácsolta neki, menjen el a Speranta uccai híres javasasszonyhoz, aki meg fogja mondani a tolvaj nevét.

Ida, a híres „hindu” jósónő, vállalta a tolvaj leleplezését, 60 lejért és egy kiló kávéért, amellyel a tolvaj kiletét puhatol-

ja majd ki. De a kávémaradék labirintusában Ida asszony nem tudott rábukkanni a tettesre.

Ujabb 200 lej... anélkül nem tudná folytatni a nyomozást.

Ezuttal azonban már „közlekedett” a

tettes leleplezéséhez. Még csak 500 lej és máris rátehetik a kezüket. „Egy asszony az illető... barna, középtermetű...”

Szegény Pop Valéra régen gyanakodott egy barna, középtermetű asszonyra... Csak a neve van még hátra. Kifizette az 500 lejt és várt néhány napig, amikor Ida asszony kijelentette, hogy teliholdig nem tud semmit sem tenni az érdekében.

A rászédett cselédlány nem akart várni teliholdig és jelentést tett a kerületi rendőrségen.

És ezzel véget vetett Smilovici Ida jósónői karrierjének, miután kiderült a saját jövőjét sem tudta elég világosan kiszámolni a kávézacc utvesztőjéből. (h. e.)

A Bercovitz Bank összeomlásának érdekes epilógusa

Kit terhel három bucaresti asszony 90 ezer svájci frankjának elveszte. Vita egy kölcsönügyletről a legfőbb semmitőszék előtt

Bucuresti, április 6. A Bercovitz Bank összeomlásának érdekes és jellemző epilógusa zaalott le tegnap a legfőbb semmitőszék harmadik tanácsa előtt.

1931. júliusában Hüpsch, Eisler és Goldstein asszonyok megállapodtak bizonyos Potache Pantor nevű egyénnel, hogy 90 ezer frankos kölcsönt folyósítsanak számára. A megegyezés értelmében a 90 ezer svájci frankot, amely a Bank of Roumania-nál volt letétbe helyezve, átutalták a Bercovitz Bankhához, azzal az utasítással, hogy ezt az összeget Pantornak kérésére azonnal folyósítsák. Pantor tudomást szerzett erről, de nem vette fel az összeget. Bár az iratcsomóban lévő levelekből kiderül, hogy 1931. július 25-ikén a pénz a Bercovitz bank birtokába jutott és Pantor értesítést kapott arról, hogy az összeget azonnal felveheti. Pantor azonban hagyta, hogy 17 nap muljon el és augusztus 17-ikén a Bercovitz bank összeomlott.

A bank, mint ismeretes, kényszerre győzget kért, amit engedélyeztek számára anélkül, hogy a hitelezők és a betétesek nagyrésze valamit is viszontláttak volna. A kölcsönadók asszonyok egyrésztől és a kölcsönvevő másrésztől az első pillanattól kezdve egymásra hártották a 90 ezer frank elvesztésének ri-

zikóját és ezért egyik fél sem tett egy lépést sem az iránt, hogy pénzéhez jusson. (Ami természetesen nem jelenti azt, hogy szorgalmazás esetén feltétlenül hozzá is jutottak volna.)

Tény az, hogy Eisler, Hüpsch és Goldstein asszonyok, valamint Potache Pantor között vita indult meg afőlt, hogy ki viselje a 90 ezer svájci frank elvesztésének felelősségét. A bucaresti tábla úgy döntött, hogy a terhet a kölcsönző asszonyoknak kell viselniük, mert a Bercovitz bank csupán az ő megbízottjuk volt és e megbízása csak abban a pillanatban szűnt volna meg, mikor a pénzt Pantornak ténylegesen folyósította volna, midőn is a jogelvek értelmében a kölcsönügylet az átadás tényével teljessé vált volna. A három asszony a döntés ellen a legfőbb semmitőszékhez jelentett be felfolyamodást. Itt jogi képviselőjük azzal érvelt, hogy a Bercovitz bank megszünt megbízott lenni attól a pillanattól kezdve, midőn kézhez kapta a levelet, hogy bocsássa a pénzt Pantor rendelkezésére. A kölcsön a pénzösszegnek ezen jogi formájában való átutalása révén teljessé vált, a bank pedig Pantor terhére a pénzösszeg örözüjévé vált és így a felelősség Pantort illeti.

A legfőbb semmitőszék a napokban dönt ebben a kérdésben.

Aranyér ellen Goedecké féle Arusol!

„Zsebtengeralattjáró-flottát” épít Japán

1800 méter mélységig ereszkednek le, veszedelmesen gyorsak és bombázatosak az új vízi harcieszközők

A csuzimai tengeri ütközetben életüket vesztett japán tengerész-hősök tiszteletére legutóbb rendezett emlékünnepeken katonai és tengerészeti szakkörökben nagy érdeklődést keltenek Nimura tengernagynak a japán flottaépítés új irányából mozdult szavai.

— Tisztaban vagyunk azzal, — mondotta a tengernagy többek között, — hogy az ázsiai és csendes-óceáni vizeken jelenleg elfoglalt előnyös és erős pozíciókat csak úgy tarthatjuk meg, ha a japán flotta mindenben lépést tart a többi tengeri nagyhatalom technikai fejlődésével. Eppen ezért állandóan a legéberebb figyelemmel kísérjük az európai tengeri háború minden eseményét és az ott felbukkanó technikai újításokat nem csak, hogy mi is azonnal kipróbáljuk, hanem mérnökeink minden esetben haladéktalanul nekiállnak az új találmány „ellentálmányát” megkeresni. Ezzel kapcsolatban kijelenthetem, hogy máris olyan újfajta tengeri harcieszközőkkel rendelkezünk, amelyek bámulatba fogják ejteni az egész világot.

A tengerészeti szakértők tudni vélik, hogy ez az újfajta harcieszköző nem más, mint a legutóbb nagy sikerrel kipróbált japán „zsebtengeralattjáró”, vagy ahogyan tokiói szakkörökben máris elkezdték: a „moszkító”.

Legénység: 3 ember
Ezek az újfajta tengeralattjárók valóban bámulatba ejtők. Először a méreteiknél, de még inkább a teljesítményüknél fogva. Az egész naszád nem hosszabb, mint egy közepfajta autóbusz: nyolc méter. A hajótest magassága sehol sem haladja meg a másfél métert és csak egyetlen hely van, ahol ki egyenesedve állni lehet: az irányító toronyban. Az összes 3 főnyi legénységből csak a kormányos áll a toronyban, míg a kapitány — aki egyben a „tüzemesteri” szerepet is el látja, — valamint a kis naszád hátsó részében helyfoglaló mérnök, ülni kénytelenek.

A kapitány a periszkóp vetítőernyője előtt figyeli a két torpedó kilövésére alkalmas pillanatot, a mérnök pedig kezeli a Diesel-motort, az akkumulátorokat, valamint a merülő- és felszálló-emelőtüket.

A fentiekben tulajdonképpen még semmi rendkívüli sem lenne, mert hiszen a tengeri hatalmak már régen kísérleteznek a jelenleginél jóval kisebb és így természetesen sokkal mozgékonyabb U-hajó típusok építésével, ez azonban mindezt csak igen mérésékelt sikerrel járt, mert sehogyyan sem tudtak ilyen kisebbméretű hajókat úgy megkonstruálni, hogy azok ellent tudjanak állni csak valamivel is nagyobb mélytengeri viszonyoknak. A japán mérnököknek most sikerült ezt a nehézséget is legyőzniük. Még pedig azért, hogy a „moszkító” törzsét és általában az egész berendezést nem acélból építették, mint eddig, hanem ezuttal elsősorban alkalmazták az új, modern fémcsoót, a berylliumot, amely a tiszta acélnál körülbelül harmincszor szilárdabb, rugalmasabb és emellett mégis könnyebb.

Hogy a beryllium alkalmazása milyen fan-

Havi 20.000 Lej

jövedelmet érhetnek el az ország összes megyében, agilis, szervezőképes cégek, vagy egyének, minden háztartásban nélkülözhetetlen világszabadalom egyedüri megegyeztetésével. Aruraktárhoz szükséges tőke 30—50.000 lej. Ajánlatokat I. Dickmann, Bucuresti, Str. Cáp. Preofescu 24 hirdetőiroda továbbítja.

Soha jobbat nem evett. Kerje mindenütt.

tasztikus méreteken növeli a tengeralattjárók alkalmazhatóságát, azt jellemzi az új zsebtengeralattjárók merülési készsége: a „moszkító” minden nagyobb nehézség nélkül 1500 méteres mélységbe ereszkedtek alá és csak mikor a mélységmérő már az 1800 körül járt, kezdtek a hajótörzsről mutatkozni az irtózatoss erejű külső víznyomás veszedelmes tünetei... Ugyanakkor például a jelenlegi tengeralattjárók átlagos merülési határa 250 méter és a világ legnagyobb és legmodernebb buvárnaszádja, a francia „Surcouf” is maximálisan 400 méterre képes lemerülni a mélybe...

„Delfinek” a tenger alatt

Ez a két tényező, a kis keskeny hajótörzs és a fantasztikus merülési készség természetesen rendkívüli mozgékonyt biztosít ezeknek az új japán zsebtengeralattjáróknak. Az eddigi, kissé nehézkes és lassu buvárhajókhöz képest valóságos „delfinek”-ként hatnak a „moszkító”, ahogyan szinte másodpercek alatt lemerülnek, vagy villámgyorsan felbukkannak a mélyégből. Ez a nagy mozgékonyt természetesen egészen újfajta támadási és védekezési lehetőségeket nyújt számukra. Az ellenséges hajót észrevétel nélkül megközelítik, majd nagy mélységbe ereszkedve, alulról hirtelen „felcsapnak” rá és közvetlen közelből a hajófenékre lövik a két torpedót, majd villámgyorsan lemerülnek nagy mélységbe. Tehát tulajdonképpen a fordítottját csinálják a repülők ugynevezett „zuhanó-bombázásának”: A különbség csak annyi, hogy nem felülől lefelé, hanem alulról felfelé „csapnak rá” az áldozatra...

A „moszkító” fantasztikus merülési készsége egyben minden eddiginél nagyobb menekülési és védekezési lehetőséget is nyújt a buvárhajók legnagyobb ellenségei, a repülőgépek és a vízbomba ellen. A nagyobb hajóegységeket kísérő repülők ugyanis legfeljebb 30—40 méterig képesek látni és észrevenni a mélységben haugtalanul suhanó buvárhajó bizonytalan körvonalaát, azon túl már lehetetlenség bármit is kivenni. Így tehát sokkal kisebb a valószínűsége annak, — már csak a jóval kisebb hajótest miatt is, amit felülől könnyen össze lehet tévesztetni egy nagyobb hallal, — hogy a repülők észrevegyék a zsebtengeralattjárót. De még ha észreveszik is és elkezdik a mélytengeri gránátokkal bombázni: a „moszkító” csak kimondott telitalálattal lehet harcképtelenné tenni, mert a „moszkító” berylliumacél teste jászva kibírja az 1800-as mélységek szinte elképzelhetetlenül nagy víznyomását is, amely jóval nagyobb, mint amelyet a legnagyobb sulyu vízbomba ki tud fejteni.

Egy „moszkító” 15.000 dollár!

Hogy a japán tengerészeti minisztérium rendkívüli lelkesedéssel és energiával fekszik most rá a zsebtengeralattjáró flotta építésére, annak nemcsak a fentebb felsorolt óriási harcászati előnyök az okai, hanem, hogy a „moszkító” emellett még szinte nevetségesen olcsó harci eszköz is. Amíg ugyanis egy-egy minden technikai újítással felszerelt modern, nagy buvárnaszád megépítése átlagosan másfél-kétfélmillió dollárba kerül, addig a „moszkítóknak” az előállítás költsége, sorozatban történő gyártás esetén, a számítások szerint nem fogja túlhaladni a 15.000 dollárt, amibe egy közepfajta repülőgép kerül! Ezenfelül maga az üzemeltetés is nagyon kevés üzemenyagot kíván.

Ha pedig mégis baj történik: nem 50—60, esetleg 100 ember és 2.000.000 dollár vesz el a hullámsírban, hanem csak 3 ember és 15.000 dollár...

Az újfajta japán zsebtengeralattjárók harcászati, gazdasági és személyzeti előnyeai tehát valóban annyira szembeötlők, hogy nem csodálkozhatunk rajta, ha csakhamar a többi hatalmak is lázas buzgalommal próbálják majd alkalmazni ezt a valóban félelmetesnek ígérkező harcieszközt.

HIREK

Husvét utánig szünetelnek a kihallgatások Tataru királyi helytartónál. Dr. Coriolon Tataru királyi helytartó tegnap visszaérkezett Bucurestiből, ahol a tartomány különböző ügyeit intézte a minisztériumoknál. Az új költségvetés munkálatai miatt Tataru királyi helytartó husvét utánig felfüggesztette a kihallgatásokat.

42.000 lejt loptak el a tárgy-muresi cukorgyár egyik alkalmazottjától. Tárgu-Muresről jelentik: Az elmúlt nap Málnási Ferenc, a Cukorgyár Rt. alkalmazottja több, mint 100 ezer lejt kitevő adót akart befizetni a pénzügyigazgatásnál, ahol éppen a nyugdíjkiutalások folytak. A tömegbe, ugylátszik, hivatásos zsebmetszők vegyültek el, akik jó eredményt reméltek a pénztártól távozó nyugdíjasok meglapásával. A remélt siker nem is maradt el: a tolvajok Málnási Ferenc táskájából észrevétlenül kiemelték 42.000 lejt. A rendőrség megindította a nyomozást. Minden valószínűség szerint szervezett zsebmetszőbandáról van szó, mely nemcsak Marosvásárhelyen, hanem más helységeken is garázdálkodik.

Suszterkessel mellbeszurta magát egy cipészlegény. Zemplényi Árpád marosvásárhelyi cipészlegény suszterkessel többször mellbeszurta magát. Tettének érzelmi oka van. Zemplényi Árpád egyik ismerősének lakásán követte el tettét. Kórházba szállították.

Hasiscsempészt fogtak Constantában. Alexandru Ilie határőr az éjszaka elfogta Ali Zaman török matrózt, akinél 1350 gramm hasisit találtak. Kihallgatásakor a csempész 30.000 lejt ajánlott fel a kihallgatást végző főhadnagyának, ha futni enged. A kábítószercsempész matrózt átadták az ügyészségnek és gyorsított eljárással ítélik meg felette.

Az epekövek, az idősült epehólyaggyulladás és a hurutos sárgaság kezelésében regelenként éhgyomorral egy-egy pohár természetes „Ferenc József” keserűvíz, kevés forróvízzel keverve és kortyonként bevéve, gyakran rendkívül hatásos. Kérdezze meg orvosát.

Német-japán kulturális bizottság. Berlinből jelentik: Tegnap a külügyminisztériumban ünnepélyes módon megalakult az a bizottság, amely a német-japán kultúra kapcsolatainak erősítése és rendszeresítése érdekében fog tevékenyen dolgozni.

Meghalt Hirsch Hermann. Székelyudvarhelyről vesszük a megdöbbentő gyász hírt, hogy elhunyt Hirsch Hermann nagykereskedő és szeszgyáros, a hitközségnek évtizedek óta elnöke, a chevra vezetőtagja, minden zsidó intézmény és mozgalom lelkes és áldozatkész istápolója. A világháborút követő években Hirsch Hermann és öccse, a néhány hónappal ezelőtt tragikus körülmények között elhunyt Hirsch Jenő kezdték meg Székelyföld zsidói között a cionista munkát, amelyet olyan lelkesültséggel és fáradhatatlan buzgósággal folytattak, ami páratlan a maga nemében. Székelyudvarhely a cionista intézmények létesítése és a zsidó népi szellem mehonosítása tekintetében példaként közelednek tekinthető. De nemcsak a Palesztina-munka, hanem az itthoniak megsegítése is állandó gondját képezte a nobiles lelkületű Hirsch Hermannnak. Minden bajba, krízisbe jutott ember, nemzeti-ségre való tekintet nélkül, nyugodtan fordult hozzá, mert nemcsak okos tanácsot kapott, hanem szíves, hatékony támogatást is. Nyilván a közjóért való szüntelen munkássága miatt nem házasodott meg. Szűkebb családjának, testvéreinek és rokonságának mindenkor atyai gondozója, szerető támogatója volt. Halála váratlanul következett be. Hétfőn reggel sógora, dr. Weisz Fülöp kolozsvári orvos táviratot kapott, hogy haladéktalanul utazzon Elfer professzorral együtt Székelyudvarhelyre. Az orvosi tudomány azonban már nem tudta megmenteni a nobiles lelkületű férfit az életnek. Öt napi szenvedés után pénteken este meghalt. Hatvannegy évét élt. Közeli rokonai közül gyászolják hugai: Salamon Ferencné (Udvarhely), dr. Weisz Fülöpné (Kolozsvár), Rosenfeld Kálmán (Udvarhely), fivérei: Hirsch Lajos (Udvarhely), Hirsch Márton (Bucuresti) és Salamon Jakab és családja (Kolozsvár). Vasárnap délelőtt temetik.

RIMÓCZI INTREPR. DE TRANSPORT CLUJ
BIROU MSAVAL, CU GARA, PIATA GĂRII 9, TEL. - 3369.
MAGAZINE GARAJ ȘI LOCUINTA STR. GĂRII 9, TEL. - 3025

Költöztetését butorkocsival legolcsóbban
Rimóczi száll. váll. végzi. Telefon: 33-69, 30-25

Tekintse meg hirdakatainkat:
Feltűnő olcsó árak!

Weinberger Radu
szövetűzlete

CLUJ, CALEA REGELE FERDINAND No 23.

Kurtz kisasszony megkapta a francia háborús keresztet. Párizsból jelentik: Az egyetlen nő, aki megkapta 1939-40. év folyamán a francia háborús keresztet, Kurtz kisasszony, strassburgi elzászi leány. Az elismeréskedések megkezdésekor Kurtz kisasszony önként elszereződött az egyik egészségügyi alakulathoz, a háború egész tartamára. Itt az egyik egészségügyi gépkocsi vezetését látta el, erősen veszélyes vidékeken és eközben súlyosabban meg is sebesült, de sebesülése ellenére is a gépkocsit tovább vezette rendeltetési helyére és kivételes nagy hősiességről tett tanubizonyságot. Ennek a magatartásnak köszönhetően azután, hogy megkapta nő léte a francia hadikeresztet, amely csak kivételes haditeljesítményekért jár és nők csak nagyon ritkán szokták megkapni.

Egy végtelen aranyos, finom modoru, szép kis fiacskám, aki nem mindennapi értelmű és okos gondolkodású gyermek, fájdalommal kell látnom, hogy eddig otthonalansul, tanulatlanul kénytelen élni, amiben az előtte álló nehéz életre felkészülni nem tudna. — Mellyik jóérzésű, finom zsidó család fogadná örökbe ezt a jobb sorsra érdemes gyermeket, ahol megtalálná mindazt, ami szükséges, hogy jó zsidó és igaz ember váljon belőle, ahol esetleg az elveszett igaz, meleg szülői szeretetért némi kárpótlást találhatna és ahol gyermeki lelkületét némi kiegyensúlyozást találhatna. Cim: S. Bravermann, Oradea, Str. Delavrancea No. 32.

Kipróbálják a helybeli légvédelmi riadót jelző készülékeket. A kolozsvári polgármesteri hivatal légvédelmi osztálya a város lakosságának tudomására hozza, hogy április 12-én délután 5 és 7 óra között kipróbálja az új, légvédelmi riadót jelző elektromos szírnákat. A lakosság folytassa nyugodtan szokott napi tevékenységét.

Divat- és gyógycipők elsőrendű kivitelben: Kohn István, Oradea, Parcul Traian 1.

A legjobb kóser házikoszt kapható a Concordia zsidó klubban, havi abonemásra és kihirdásra is. Str. Memorandului 13. Bejárata Str. Rațiu felől. Telefon: 26-92.

Megverték a sintérek egy közismert timsoarai ügyvédét. Kinos botrány történt Temesváron a helytartósági palota előtt. Coman Liviu, ismertnevű temesvári ügyvéd a helytartósági palota előtt sétált két pórázon vezetett falkutyájával. Egyszerre csak feltűntek a sintérek, akik ahelyett, hogy a kóbor kutyák után iramodtak volna, nekirohantak az ügyvédnek, kirántották kezéből a kutyák pórázait és a kutyákat vonszolni kezdték a sintérek felé. Az ügyvéd tiltakozott ezen eljárás ellen. Erre a sintérek szidalmazni kezdték, majd véresre verték az ügyvédet. Végül a felháborodott járó-kelők avatkozta közbe és a feldühödött tömeg elől futással kellett menekülni a sintéreknek. A véresre vert ügyvéd bűnvádi feljelentést tett a támadó sintérek ellen.

Az utolsó évtized leg-szebb operettje Pozsonyi lakodalom

Elragadó szöveg, gyönyörű muzsika, fényűző kiállítás! Pazar, új díszletek, káprázatos toalettek, hatalmas felvonulások, nagy táncok és finálék!

Főszereplők: Krémer, Sándor Stefi, Kovács Kató, Báza, Czoppán, Gróf, Ditrói, Csóka, Fülöp Sándor, Borovszky, Réthely, Szendrey, Csengeri Aladár, Szentes, stb., stb.

Bemutató szerdán este!

Fejér Sándor hangversenye a „Concordia” klubban. F. hó 9-én, kedden este 9 órakor Fejér Sándor az ismert fiatal hegedűművész, aki néhány nappal ezelőtt Timisoara hangversenyezett hatalmas sikerrel, a „Concordia” klubban ad nívó koncertet. A műsoron Vivaldi—Nachez, Mozart—Kreisler, Flocco, L. Samisky, Ravel, Paganini és más ismertebb zeneszerzők művei szerepelnek. A hangverseny pontosan 9 órakor kezdődik, amikor is az előadóterem ajtaja bezáródik.

Felborult és teljesen összetört egy teherautó Tárgu-Mures főterén. Tárgu-Muresről jelentik: A Korzóköz előtt az elmúlt nap délután félöt óra tájban autóbaleset történt. A 865. számú temesvári tehergépkocsi, melyet Suteu Gheorghe vezetett, nekiütődött az egyik utcséli lámpavasnak és felborult. A gépkocsi a görögkeleti katedrális felől a főter jobboldalán haladt lefelé nagy sebességgel. Amikor Suteu kocsjával a főterre nyíló Korzóköz közelébe ért, egyszerre az 1185. számú kolozsvári gépkocsival találta szembe magát. Suteu Gheorghe jobbra nem térhetett ki, mert ebben az esetben elütötte volna az előtte haladó kocsit, ezért hirtelen fordított a kormánykeréken és felhajtott a főter közepén lévő gyalogjáróra. Itt azonban fának ütközött és azt kidöntötte. Az ütközés következtében a teherkocsi kormányja eltört és fékje is elszakadt. Vezetője így nem állíthatta le a kocsit, amely hatalmas felkört írva le, ugyszólván két jobb oldali kerekén, nekiszaladt az uttest másik oldalán álló egyik lámpavasnak és felborult. A gépkocsivezető, a csodával határos módon csak könnyebb sérülést szenvedett, bár a sofőrház és a kocsi karosszériája teljesen összetört, ugyszintén a motor is. Az ügyben a rendőrség megindította a vizsgálatot.

Az amerikai kormány újabb szenátusi győzelme. Washingtonból jelenti a Rador: Az amerikai kormány újabb győzelmet aratott a szenátusban. Az elnök hatáskörét érintő azt az indítványt ugyanis, hogy a kétoldalú kereskedelmi szerződések kötéséről szóló törvényt módosítsák, 44 szavazattal, 38 ellenében elutasították.

A kisebbségi újságírók hetedik előadestjének műsora. Kedden, április 9-én, este fél 9 órai kezdettel tartják hetedik művészestjüket a római katolikus főgimnázium dísztermében a kisebbségi újságírók. Ez az előadás is jelentős eseménye lesz Kolozsvár kulturéletének, éppen úgy, mint a kisebbségi újságírók nagyszerű előadássorozatának minden műsora. Az előadás megnyitóját gróf Teleki Adám országgyűlési képviselő, az Erdélyi Gazda főszerkesztője tartja. Ezután a Magyar Dalárda szereplése következik Rezik Károly karnagy vezetésével. Sebessy Péter, a református kollégium kitűnő szavalója Áprily Lajos „László” és Reményik Sándor „Halotti beszéd” című költeményeit szavalja. Kern István hegedűművész koncertdarabot ad elő. Tompa Lajos országgyűlési képviselő az ipari céhek történetéből elevevit fel kedves és megható történeteket Ince Margit operanékesnő E. Taubert „Der Vogel im Walde” és Donizetti „Don Pasquale” című operájának „Norina” című áriáját adja elő S. Hermann Katica zongorakíséretével. Gyallay Pap Sándor költeményeiből olvas fel. A műsört Zöldné Mórincz Ilonka szereplése zárja be, aki a népszerű Körösi Dudus és cigányzenekara kíséretével magyar népdalokat ad elő. Az estély iránt már most is rendkívül nagy érdeklődés nyilvánul meg, úgy, hogy jegyekről tanácsos előre gondoskodni.

A siker egyik legfontosabb tényezője az egészség

Mindannak dacára, hogy ez köztudomású dolog és hogy a gyomornak tevékenysége révén nagy fontosságot kell tulajdonítani, senki sem fordít kellő gondot szervezetünk eme részére.

Mérték nélkül nyelünk le mindent és minden órában. Ezért nem léteznek ember, aki egy bizonyos kor elérése után ne panaszkodna gyomor-fájdalmakról és zavarokról. Gyomrunkkal szembeni visszaélésünk elkerülhetetlen eredményei a gyomorbajok és mindenféle bántalmak.

A modern orvostudomány sikerről felfedeznie egy olyan gyógyszer-tárházat, amelynek az a nagyértékű tulajdonsága, hogy a legmakacsabb 10-15 éves gyomor- és bélbetegséget, valamint vese-, epe- és májbetegedést rövid kúra után tökéletesen kigyógyít. A világhírű amerikai „GASTRO-D.” készítményről van szó, amely minden országban kipróbálva lévén, milliónyi embert gyógyított meg, miáltal valódi áldást jelent az emberiség számára.

„GASTRO-D.” kapható gyógyszer-tárakban és drogeriákban, vagy postán megrendelhető 150.— lej utánvét mellett Császár E. gyógyszer-tárházban Bucuresti, Calea Victoriei 124.

EGYESÜLETI ÉLET

A Báál Mólachá hölgybizottsága ma, vasárnap délután 5 órai kezdettel helyiségében (Str. Regina Maria 4 alatt) teadélután rendez, amelyre ezután hívja meg tagjait és jóbarátait a szervezet vezetősége. Háziaszonyok: Lázár Béláné, Kleinberger Béláné, Pollák Józsefné. — Ugyanitt említjük meg, hogy a szervezet előadássorozatának keretében április 14-én, vasárnap délelőtt 11 órai kezdettel dr. Schwartz Vilmos ügyvéd a legújabb adótörvényekről tart előadást. E nagyfontosságú előadásra már most felhívjuk az iparosok és kereskedők figyelmét.

Wizo kulturdélután. A kolozsvári Wizo előadássorozatában dr. Pollák Sándor tart előadást. Az előadás április 9-én, kedden délután pontban 4 órakor a Concordia klubban lesz. A hölgyek minél nagyobb számban való megjelenését kéri a vezetőség.

A Goldmark Filharmóniai Társaság értesíti tagjait, hogy hétfőn este 9 órakor rendez próbát tart, melyre a tagok feltétlenül pontos megjelenését kéri.

Hermann Cvi előadásai Tg-Muresen. Április 8-án, hétfőn újból vendégül látja Marosvásárhely cionista társadalma Hermann Cvi, akinek február elején tartott előadása rendkívül meglekélődést váltott ki. Április 8-án, hétfőn délután 5 órakor a Wizonak: „Szerlem a héber irodalomban”, míg este 9 órakor a Zsidó Nemzeti Szövetség diensztjén: „Századforduló” címmel ugyancsak irodalmi témáról tart előadást Hermann Cvi. Mindkét előadás az Avoda klubban lesz megtartva és érdeklődőket szívesen a Zs. N. Sz., illetve a Wizo vezetősége. Belépés díjtalan.

Szerkesztői üzenetek

L. J. Satu-Mare. Inzestrarea kötvénye nem nyert. A Consolidarea kötvények sorsolási jegyzékéi nekünk nincsenek meg.

Klein Mór, Gherla. Lapunk március 24-i számában „K. M.” jellege alatt közöltük, hogy Inzestrarea kötvényeit eddig még nem húzták ki.

Többeknek. Az Inzestrarea kötvények eddigi sorsolásainak egyikén sem húzták ki a következők Inzestrarea kötvényeit:

„M. M.”

W. N., Násaud.

„W. Sighet”.

R. A., Mediasul-Aurit.

W. S. Sighet.

Sch, W., Sighet.

B. P., Somcuta-Mare.

„K. J. O. M.”

Dr F. M., Blaj.

B. R., Lugoj.

K. A. Sibiu.

K. J., Orsova.

B. D., Blaj.

A Rajna bal-
rek és fegyver-
kasszmetet, 900
felépítette az é-
két, a román é-
ját, a mainzi, v-
három templom-
Rajna víztükre-
lentősége verő-
ság meg az eur-

De a Rajna
ros domjának
nemcsak e dör-
tornyai emelke-
hullámai felénk
lomben „Sum”-
rumoknak: a v-
1084-ben és a n-
nagyóráknak.
a képét is, m-
merítetté fényé-
lemi élete, kult-
építésénél ugya-
gédkeztek, ame-
építették.

Ezek az alac-
tanházak a Ra-
ták a biblia és
bennük való el-
den emberhez
sok a zsidó éle-
láthatatlanul b-
be. S ma, 900-
egy évezred mu-
jait küldjük a
tanházak felé,
napon, amikor
tanulóját, legn-
Slomo Iechakit
tünkbe születé-

E három vá-
fénye mellett F-
lálék mellett F-
csillogott szem-
ban, Champagn-
ban megalkott-
lyet 40 évig vi-
tamid-”jának
Biblia meg Tal-
ezek csillogtak
lyekkel lerögzít-
jövendő évezre-

Nem akarju-
városok zsidós-
lyeket a keres-
át, hanem Ra-
ni, arról a fém-
lis működésév-
hatalmas mun-
mével mint eg-
te, újjáratem-
tet, a Talmud-
dó kultúrában
kek millióiban.

Bibliakomme-
ságot a Szentí-
kommentárjává
Talmudot az e-
Hogy milyen
hatalmas mun-
ténykedése, m-
juk, hogy mily-
11. században
a beszerzése is
24 könyvéhez
magyarázatot
munkát milyen
Bibliamagyaráz-
mányosabb kor-

Az ÚJ KELET Zsinoratja

AZ ÚJ KELET HETI MELLÉKLETE

RASI

Írta: Dr. WEINBERGER MÓZES főrabbi

A Rajna balpartján ott, ahol ma emberek és fegyverek néznek egymással farkasszemmel, 900 évvel ezelőtt három város felépítette az építőművészet három remekét, a román építésművészet három csodáját, a mainzi, wormsi és speyeri dómot. E három templomnak képét veri vissza a Rajna vizükre és e három városnak a jelentősége verődik vissza a német császárság meg az európai zsidóság történetében.

De a Rajna folyó nemcsak e három város domjának tükörképét viszi a hátán, nemcsak e dómoknak ég felé nyújtó tornyai emelkednek elénk: A történelmi hullámai felénk hozzák a zsidó történelemben „Sum“-városok néven ismert centrumoknak: a wormsi 1034-ben, a speyeri 1084-ben és a mainzi később felépített zsinagógáknak, valamint a tanházaknak a képét is, melyeknek örökmécseseiből merített fényt az európai zsidóság szellemi élete, kulturája. És e tanházak felépítésénél ugyanazok a munkáskezek segédkeztek, amelyek ama híres dómokot építették.

Ezek az alacsonyra épült templomok, tanházak a Rajna folyó mentén eljuttatták a biblia és talmudtanulás szeretetét, a bennük való elmélyülést, a zsidóság minden emberéhez. E kicsiny beth-hamidrák a zsidó élet centrumaiává váltak és láthatatlanul belendtek a zsidó jövőbe. S ma, 900 évnek távlatából, majdnem egy évezred múltával a zsidó életnek hangjait küldjük a speyeri, wormsi, mainzi tanházak felé, megállunk mellettük ezen a napon, amikor e tanházak legnagyobb tanulóit, legnagyobb mestereit: Rabbi Slomo Iczchakit, Rasit idézzük emlékeztünkbe születésének 900-ik évfordulóján.

E három város temploma mécseseinek fénye mellett tanult, sokszor szűkös táplálék mellett Rasi és e tanházak fénye csillogott szemében, midőn később Troyesban, Champagne fővárosában, szülővárosában megalkotta a maga tanházát, amelyet 40 évig vezetett. E zsinagógák „nértamid“-jának ragyogása világította meg a Biblia meg Talmud ősi betűit Rasi előtt s ezek csillogtak Rasi betűvonásaiban, melyekkel lerögzítette gondolatvilágát az eljövendő évezredekre.

Nem akarjuk most felidézni a „Sum“-városok zsidóságának szenvedéseit, melyeket a keresztes hadjáratok idején éltek át, hanem Rasiról akarunk megemlékezni, arról a férfiról, aki életével, kulturális működésével, szellemi nagyságával, hatalmas munkabíráásával, végtelen türelmével mint egy második Ezra felelősséget, újáteremtette a Biblia iránti szeretetet, a Talmuddal való foglalkozást, a zsidó kultúrában való elmélyülést a zsidó lelki milióiban.

Bibliakommentárjával odafűzte a zsidóságot a Szentírásához és a Talmudhoz irt kommentárjával pedig megmentette a Talmudot az elmerüléstől, az elfelejtéstől. Hogy milyen nagy dolog volt ez, milyen hatalmas munkát jelentett Rasinak ez a ténykedése, megérthetjük, ha elgondoljuk, hogy milyen óriási feladat volt a 11. században csupán az írószközöknek a beszerzése is ahhoz, hogy a Biblia majd 24 könyvéhez és a hatalmas talmudműhöz magyarázatot írjon. És ezt a magyarázó munkát milyen egyszerűen o'dotta meg! Bibliamagyarázó művénél vannak tudományosabb kommentárok is, mégis az övé

lett a legnépszerűbb. Még Spanyolországban is, ahol egy Abrahám Ibn Ezra, a nagy kritikai elme (1092—1167), ahol egy Rabbi Móse ben Nachmann (1195—1270), a hitvitázó és egy Rabbenu Dávid Kimchi (R'dak, 1160—1235), a nagyszerű grammatikus kommentálták a bibliát, — Rasi bibliamagyarázata győzedelmeskedett, mert tele van ez a mű lélekkel, bájjal, kedvességgel, közvetlenséggel, nyíltsággal, egyszerűséggel, természetességgel, poézissal. Annya közel félközött Rasi a zsidó lélekhez, hogy amikor a zsidó ember a Bibliáról beszél, akkor szemei előtt mindig egy Rasi-kommentárral ellátott Biblia van; Rasi szeméin és lelkén keresztül nézi a mózesi betűket, ő fogja kezén a zsidóságot már több, mint nyolc százada és vezeti oda a Bibliához. Ő a zsidóság nevelője, tanítómestere, az ő gondolatain és magyarázatain keresztül erősödött meg és fejlődött bele a zsidó ember, fiatal meg az öreg, a bölcs, meg az egyszerű ember, a keleti, meg nyugati zsidó a Biblia világába.

Nincs név, amely annyira fogalomná vált volna történelmünkben, mint Rabbi Slomo Iczchaki, neve a személy maga szinte el is tűnt, tér és időnélkülivé vált, belegyűrődött művének anyagába és azon keresztül a zsidóság lelkébe, életébe. Összenőtt a Bibliával, a Talmuddal, a zsidósággal. Nincs tanítás és tanulás, nincs bibliakiadás Rasi nélkül. Egy szava világosságot teremt összefüggésnélküli szövegekben, rajta keresztül érthetővé válik a legbonyolultabb gondolatok is. Ő a világosság, nyíltszemű kalauz, a „Jam sel talmud“, a talmud tengerén, aki hatalmas ur a Talmud anyaga fölött; minden szó számára ismert dolog, fogalom. Hogy megértse az ember precíz a héber kifejezést, hát odabiggyeszi sokszor a szó francia, sokszor német meg szláv fordítását. Így válik kincsesházává a nemzsidó kultúrák is kommentárja; a benne előforduló „lauázimok“-at, idegen szavakat összegyűjtik és kiadják és rajtuk keresztül megismerik a 11. században beszélt francia nyelvnek több, mint 3000 szavát. A bibliához irt kommentárját lefordítják idegen nyelvekre is, így Johann Friedrich Breithaupt (Gotha 1710—1714) lefordította latinra, németre Dukes, Haymann, Desauer és Bamberger, angolra pedig a hónapokban elhunyt dr. Silberman. Volt a kommentárnak flamand fordítása is, amelyet Baruch Spinoza végzett el, de ő hirtelenségében tűzbe vetette munkáját. Nikolasus de Lyrán, egy a 14. században élő tudóson keresztül, aki nagyszerűen ismerte Rasi bibliamagyarázatát, — Rasi hatással volt Lutherre is, annak németnyelvű bibliafordítására, így tehát a reformációra is. Bizonyítja ezt egy latin közmondás is. „Si Lyra non lyrasset, Lutherus non saltasset!“ Ha Nikolasus de Lyra nem lett volna, akkor Luther sem táncolhatott volna. És Luther valóban nagyrabecsülte és értékelte Rasit, ugyanígy a humanisták is. Nagy jelentőségét igazolja az is, hogy az első nyomtatott héber könyv Rasi bibliakommentárja volt, mely 1475-ben hagyta el a nyomtató Reggie városában. Ez az első héber ösnyomatvány, amely jelenleg a párizsi Bibliotheca Palatinában van.

Népszerűségét mi sem igazolja jobban, mint az a körülmény, hogy úgy, amint ő

a bibliát magyarázta, ugyanúgy fonódik ma az ő magyarázó műve mellé több, mint száz suprakommentár. Csodálatos volt, mint ember is: objektív, szerény, az igazságot, békét kedvelő és kereső és annak ellenére, hogy ilyen hatalmas szellemi munkát fejtett ki, nagyon reálisan gondolkodó ember volt, aki nagyszerűen értett a föld- és szőlőműveléshez. Ha valaki meg akarja igazán ismerni Rasinak a lelkületét, egyéniségét, akkor csak egyetlen responzumát, levelét olvassa el, melyek fennmaradtak a multból, abban megláthatja, észreveheti ennek az embernek a nagyszerűségét, magát az embert, aki végtelenül szerette az embert.

Leike tele van poézissal. Foglalkozott is költészettel, piutokat is irt, amelyekkel gyarapította a zsidó vallásköltészetet. Ha Rabbenu Gersomot „Maor hagolah“-nak, a diaszpóra fátylának nevezik, akkor Rabbi Slomo Iczchakit „Maor Hajahadut“,

a tóra, a zsidóság nagy megvilágítójának és világitójának lehet nevezni. Az is volt valóban.

Isak Halévi, Rasi tanítója írta neki egyszer Wormsból: „Nem árva az a nemzet, mely Téged magának tudhat, bár szaporodna a hozzád hasonlók száma Izraelben“. Nemcsak a 11. század nem volt árva valóban, hanem kincses és gazdag a a tizenegyedik század óta, amióta ez a nagy „Parsandoszo“ megszületett.

A speyeri, wormsi és mainzi zsinagógák közül a legerősebben a wormsi zsinagóga maradt fenn, ahol Rasi ült és tanított, ahol azt a padot mutatták, ahonnan Rasi terjesztette szellemének drága értékeit. A zsidó szellemi életben is fenn fog maradni Rasinak emléke örökké, mert az ő szelleme jelenti a hamisíthatatlan zsidó életfelelősséget: a bibliához való ragaszkodást, a talmudban való elmélyülést, az igaz életre való törekvést.

Zsidó történelem levelekben

A történelem legtöbbször ünnepi, biborszegélyű tógabán jár. A mondanivalóját pedig aktákból, szónoklatokból, könyvekkel meríti. Ünnepi megnyilatkozásokból tehát, a nyilvánosság előtt megjárt szavakból. Hiányzik így persze belőle a közvetlenség, a természetesség; hiányoznak belőle a szürke, de végtelenül fontos hétköznapok.

Fokozottan ez a helyzet a zsidó történelemben voltaképpen. Ekszázadok lángja lobog tehát benne, máglyák fénye gyullad ki az analiseiben és a tanulmányozóknak évezredek messzeségébe világosságot vető mécsese. De arra a fogas kérdésre, hogy a vértanú miből fojtotta meg a saruját, amiben megjárta a kálváriáját és elérkezett a kintó oszlophoz; hogy honnan került olaj a mécsesbe, amelynek gyér világosságánál a genius a betűket rötta — ezekre a kérdésekre nem igen kapunk töle választ. Az aktáknak, a könyveknek derogál az ilyen alantas probléma; nem igen bibelődünk vele. Csak a Talmud bölcsel láttak tisztában, férföztek közelebb az élet gyökerehez. Megállapították és — nagy szó! — nirdetni is merték: Im én kémach én tóra! Liszt híján nincsen tan! Az efféle megállapítás tulajdonul hat persze, illuziót fosztató ereje van. De — bármennyire is fáj a „magasröptü“ léleknek — ez az igazság. A komisz életből leszűrt, fájdalmasan komisz igazság.

Erre az igazságra azonban csak úgy lehet ráébredni, egyáltalában: a történelemnek igazságaihoz csak úgy lehet hozzáférközni, ha elhagyjuk az akták keskeny ösvényét, el a Quod non est in actis, non est in mundo jelszavát és meglessük a hétköznapokat, amelyek száma sokszorosa az ünnepi felhangolásoknak. Ha megkíséréljük kiánsi a hétköznap embereit, a maguk végtelenül nagy és végtelenül kicsiny — a szemszögön mulik — gondjaival, hibáival, botlásaival; ha teljes meztelenségükben lepjük meg őket.

Egy Franz Kobler nevű bécsi zsidó író levél gyűjtésekkel kísérelte meg ezt a fontos közelebb-férközést a hétköznap emberéhez. Archivumokból, magángyűjtésekből és már publikált levelekből szedte össze kötetét. Az egyik közülük — jámbor címe van: Jüdische Geschichte in Briefen — pont abban az időben, 1938 tavaszán, jelent meg Bécsben, amikor nagyhirtelen szednem kellett a sátorfámat. Sokmindent otthagytam, elhagytam akkoriban. De ezt az ötszázoldalas, vaskos könyvet szépen becsúztattam az aktatáskámba, amikor egy bus estén leomfordáltam a sötét lépcsőházban és kiosontam a Déli Vasúthoz. Annnyira ragaszkodtam hozzá? Annnyira kíváncsi lettem volna a tartalmára? Nem tudok feleletet ezekre a kérdésekre. Könnyen lehet, hogy a megszokás, a beideg-zettség dolgozott csak bennem. Annny eszten-

dön át nem ültem vasutra utl-olvasmány nélkül. Tehát most is vittem magammal könyvet. Most is, amikor az életemet „loptam“.

Annny mindenesetre bizonyos, hogy ott szorongattam a hónom alatt a Kobler könyvét akkor is, amikor Olaszországba érkeztem. Nemkülönb, amikor elköszöve a moszkítóktól és a süri vakaródásoktól, a hőségétől és a bőséges izzadásoktól, a pompás fűgétől és a vele kapcsolatos gyomorcsikarásoktól, elhagytam Itáliát és hajóra telepedtem, hogy ide, Palesztínába utazzam. A harmadik országban és a második világgrszben édegek már ezzel a könyvvel. És még mindig nem jártam a végére.

Nem csoda. Végtelenül sok, szenzációs szám-ba menő érdekesség van benne és tengernyi kis és nagy ember szólal meg általa. Az egyik levélnek például maga Napoleon császár az írja. A másikkak... a jungbunzlai sakter Párizsba vetődött, kandi-szemmel vizsgálódó öccse. A harmadikat Einhorn Ignác intézte Löw Lipóthoz, amikor még... kollégák voltak. A zsidó vallási reform a tárgya. Akkoriban, 1848-ban, még az efféle is érdekelte a későbbi magyar államtitkár, a nagy közzgazdasági szakembert, aki Horn Ede név alatt vonult be a politikába és a politikán keresztül a történelembe. Reformrabbi volt akkoriban és a szakemberek úgy találták, hogy a zsinagógája nem keresztény templom ugyan, de a zsidósághoz is édes-keves a köze. A Mindent az emancipációért! jelszavának egyik legkiválóbb reprezentánsa volt.

De hely került a Kobler könyvében a másik végtelen, rabbi Móse Szófernek is, aki — tudjuk — egy jöttányt sem volt hajlandó engedni a tradícióból földi javak és jogok fejében és vagy százesztendőre immunizálta a kultúrköre zsidóságát a szétzülles miazmái ellen. És egymásután következnek: Disraeli, a zsidó fajtájára büszke angol premier és a démoni lelkü Dosztojevski. Imánuel Noa, az Ararát nevű zsidó-állam atyja és Anghelcsu tábornok, aki egy 1878-ból kelt levelében a Cion egyesület ambulanciájának mond köszönetet a pleznai és a viddini csatában „tanusított“ magatartásáért. Moritz Gottlieb, a lengyel-zsidó-festő és Adolph Cremieux, a francia igazságügyminiszter. George Eliot, a cionizmus keresztény regényköltő-apostola és Zamenhof, az eszperanto pápája. Akkoriban, 1882-ben, életének egy elfelejtett, feledni akart szakaszában, még a zsidó politika foglalkoztatta és a Misziszip! partján akarta megoldani a zsidó-kérdést. Kossuth Lajos és Berec Joszefovics, aki zsidó légiót vezetett ezredesi rangban az 1791-es lengyel szabadságharcban.

Es így megy ez tovább egy szinte végtelen hosszú láncolatban!

Ami az erősen heterogen szereplőket és

tartalmat közös nevezőre hozza, az, hogy valamennyien, ennek a vasok könyvnek mindegyik levele, a zsidó történelemnek valamilyen intimitását tárja fel. Olyan érdekességekre, sőt szenzációkra nyit rést, amikre a történetírás összefoglaló művei, amikből tudásunkat rendszerint merítjük, nem igen terjeszkedhetnek ki.

Erdemes ebből a könyvből egy és más idélni. Ezt csinálom a folytatás reményében és ígéretével a szemelvényekkel, amik itt következnek.

Abogv a jungbunzlau ifju a napoleoni színhedroni látta

Az ifjút Alexander Hirsch-nek hívták. Jiddis nyelvű levele 1806 október 10-ről kelt és így szól:

Istennek adassék érte hála: jó hírt közölhetek... Egész Franciaországban képviselőket választottak, sőt Itáliából is 15-öt. Egy meghatározott napon Párizsban kellett lenniük. Szállítás várta őket és egy palotában gyűlésterem. Minden széklet új bársonnyal vonták be. Császárnk, Isten őregbítse a hatalmát, parancsot küldött rájuk, hogy egy bizonyos napon meg kell kezdeni a tanácskozásaikat. És a gárdájából katonákat küldött, hogy őrizzék őket. Ők azonban egyre marakodtak egymással, mert sok rossz, ujmodi zsidó férközött be közéjük, aki — Isten mentse tőle — két táborba akartak tépni a zsidóságot. De előlépett a nagytekintélyű David Sinzheim rabbi és megesküdt: egy jodbetü pontjáról sem mond le ősi vallásunkból, ha bele kellene is haljón a küzdelembe. A rosszak most sem engedtek. Az első ülés sabbátkor volt és ime, kocskon hajtották a gyűlés palotájá elé. A császár pedig, Isten őregbítse a hatalmát, komiszáriusokat küldött hozzájuk. Tizenkét kérdést adott fel nekik, csupa vallási dolgot, csupa okos dolgot, de bizony nehéz volt megfelelni rájuk. A mi jó Sinzheimünk jól megfelelt és a választát pecsét alatt küldték meg a császárnak. Nagy tiszteletben részesültek az okos válaszokért. A császár a saját mellképével ajándékozta meg őket, még pedig díszes keretben és elnököt állított az élükre: egy bordeauxi zsidót, akit tízmillióra becsülnek. Amikor aztán a császárnk névnapja volt, nagy kivilágítást rendeztek a párizsi zsidók. Először a gyűléstermükbe vonultak. A császár hírt vette az ünnepeknél és két magasrangú tiszttel ezer gárdistát küldött díszőrségként. A gyűlés palotájából a nagy szizagógába meneteltek: itt sok miniszter és tábornok volt jelen. Ami drága Sinzheim rabbinak a szent frigyáda elé lépett és németül beszélt. Utána egy olasz rabbi következett, majd megint a drága Sinzheim. Imaköpenyt borított a fejére és karjára vette a Tórá. A magasrangú tisztek erre tisztelegj-et kommandíroztak és Sinzheim francia nyelven mondott áldást a császárra. Megható jelenet volt ez, sokan sirtak. Másnap a császár első minisztere ebédet adott és lakája által beinvitálta a zsidó elnököket. Persze csak olyan ételeit szolgáltattak fel, amit zsidónak nem tilalmas ennie. A császár pedig minden képviselőnek kardot ajándékozott, Sinzheimnek pedig egy ordot. Hogyha tehát most a zsidó képviselők a városban járnak, kard van az oldalukon, talárszerű köpenyeg és magas kalap rajtuk, úgy hogy mindenki rögvest rájuk ismer. Ahol siltbak áll, tiszteleg előttük. A kivilágítást pedig minden ujság kinyomtatta és kijött a parancs, hogy a zsidókat senki se merje háborgatni. A császár pedig éjjel-nappal nem alszik, egyre töri a fejét, hol juttathatna a zsidóknak új letelepedési lehetőségeket. Persze csak azoknak a zsidóknak, akik nemcsak névleg, hanem tényleg is zsidók...

Napoleon egy hadserev szállítását szerelmi vallomást tesz a zsidóknak!

Az itt következő levelet egy Kubloscher nevű, Danzigban lakó zsidó hadsereg szállítójához intézte I. Napoleon. Kelte: Kovno, 1812 májusában.

Uram! Jelentették nekem, hogy Ön jól és olesón szállít. Ennek örvendek. Ha Isten győzelemre segít, megfogom mutatni Európá színe előtt, milyen hálás a császár a zsidóknak, az Ön fajtestvéreinek. Új szabályzatot fogok statuálni Európának és elejét veszem a veszedelmeknek, nehogy megint vérszasiüledjen a barbárságba. Az Ön népe végre átélte a sötét középkort és ennek a háborúnak az a célja, hogy minden vad népnek meghozza a polgárosodást. Ki hinné, hogy 1812-ben is akadjanak még emberek, akik ellenszenvvel viselkednek a zsidók iránt!... Sok vérnek kell még folynia, míg végre a zsidók Európa minden országában megláthatják a szabadság napfényét. Ha én lennék a világ ura, már tovább tartanának a zsidók. Mert igaz, Uram, én szeretem az Ön népet. Husz év óta vannak körülvöltem a zsidó kereskedők és Itáliának, Spanyolországának csatamezőin nem egy zsidó áldozta fel az életét Franciaország nagyságáért. Helyeslem, hogy Poroszországban is jo-

gok után törekednek... Sok nép pusztult már bele és nem ok nélkül azokba a kegyetlenségekbe, amiket a zsidók ellen elkövettek. Azt mesélik, hogy kijelentettem volna: A zsidók a mai kor rablólovagjai! Csuf hazugság! Mi mindent irtam és mondtam volna e mesék szerint. Most néhány közlést tettem ugyebár Önnek, amiknek örvendeni fog. Elhíhet, világra úgy gondolkozom, amint itt irtam. Franciaország császára háládatos. Minden

szállítvány ide, Kovnóba irányítandó. Ha kifogyna a pénzem, elég sulya van császári szavamnak. Nemsokára minden követelést kiegyenlítek. Uram, volt szerencsém!

Napoleon.

Hogy ezekből a zsidók címére küldött dícsérládákából, mennyi irandó a hadiszállítás számlájára, nem nehéz kideríteni. Napoleon.

Ben-Yehosua.

Kaukázusi zsidók

Essad Bey „A Kaukázus titkai” című könyvében a zsidóknak is szentel egy fejezetet, akik tudvalevően valaha a kazár birodalomban laktak.

A kaukázusi hegyi zsidók sajátos és különleges nép, amely egyébként a többi kaukázusi népek életét éli, de nem olvadt össze azokkal, hanem olyan szokásokat tart, amelyek csak őt jellemzik. Ezek a zsidók már elfelejtették a kazárok uralmának régi dicsőségét és most mint primitív nép élnek, amely már nem is hiszi, hogy valaha ott, lent a síkságon a nomád török törzsekkel együtt egy hatalmas birodalomnak voltak az urai.

Essad Bey érdekes leírás közöl ezekről a zsidóknál tett látogatásáról.

Ha az ember — írja Essad Bey — ezeknek a zsidóknak a falvait felkeresi, eleinte semmiféle különbséget nem vesz észre közöttük és a többi helységek között. A házak, a lakók ruházata ugyanolyan, mint a Kaukázus többi falvaiban, de még az istenháza is teljesen egyforma a hegyekben lévő mecsetekkel. Am ha valamelyik házba bemegy és a család feje a szokásos hajlongásokkal fogadja, mindjárt észreveszi a különbséget.

A chacham bási

Minden faluban van a zsidóknak iskolájuk. A rabbi egyszemélyben a tanító és a metsző. De ők maguk sem jártasak valami nagyon a szent tudományokban és ha valami kérdéssel fordulnak hozzá az ember, a törvény, a szokás, vagy a nép eredete iránt, azt hajtogatja, hogy ő tudatlan és szerényen hozzáteszi, hogy forduljanak a derbenti chachám básihoz, a főabbíhoz.

A derbenti chachám bási a hegyi zsidók egyedüli megbízható fóruma. Ő a legfelsőbb döntőbíró az élet minden megnyilvánulásában és az egyedüli ember a Kaukázusban, aki a Tóra rejtelmét ismeri. Ha a chachám bási meghal, igen nagy a gyász a zsidók körében és ilyenkor pénzt gyűjtenek és követeket kü-

denek Jeruzsálembe, vagy Konstantinápolyba, hogy ujat hozzanak.

A kaukázusi zsidók nyelve perzsa dialektus. Ezt a nyelvet beszélik a bucharai és a perzsa zsidók is. A nevük azonban régi bibliai eredetű. A férfiak leggyakrabban használt nevei: Náchson, Avcán, Benjáhu, Cöfánjáh. Asszonynevek: Avigájil, Szerách, Pönináh, Jömináh, stb.

A legtöbb zsidó földműves, iparos és kiskereskedő. Hazájukhoz szeretettel ragaszkodnak és csak a legkritikább esetben hagyják el otthonukat. Többnyire élnek és nem tudják felfogni, hogy a nyugaton léteznek zsidók, akiknek csak egy feleségük van.

Az élkezés ceremóniája

Nagy súlyt helyeznek a vendégszeretetre és az a mód, ahogv az idegent fogadják, nemcsak az európaiat állítja kemény megpróbáltatások elé. A lábmosás és a hajjal való törölés csak bevezetője egy hosszadalmas ceremóniának. Különösen az étkezési rend fölötté körülményes és a következőképpen folyik le: A vendég a földre ül, a szoba közepére. Mellette foglalnak helyet a falu előkelői. A házigazda és a fiatal férfiak állva maradnak és nem szabad résztvenniük a lakomán. A házigazda és fiai szolgálják ki a vendéget, a fiatalok pedig az ajtó mellett állnak és figyelik a jövevényt. A mosdások és imák sokasága után behozzák az ételt. Gyümölcssel kezdik. A dinnye, barack, körte és gránátalma előtelek. A gyümölcs után következik a második fogás: rengeteg fohagyama kevés kenyérral. Fohagyama és gyümölcs a hegyi zsidók legkedvencebb étele. A fohagyamát különösen egészségi szempontból fogyasztják. Szerintük megerősíti és konzerválja a férfierőt.

E két étel után juhszírral kedveskednek a vendégnek, amelyet fölötté izletes ételnek tartanak. Lehetetlen ennek az ételnek az ízét ecsetelni, csak az az ember, aki már egyszer keresztül esett rajta, tudja megérteni, mi csoda ónuralommal kell a vendégnek rendelkeznie, amidőn ezt a nemvárt ételt legyűri. De ezzel a menü még nem fejeződött be.

A zsidó nő

A nők nem mutatkoznak a lakoma idején. Ez a vendégfogadás nem szórványos eset a Kaukázusban, mert a többi falvakban is hasonló szokás uralkodik. A helyi eltérések nagyon csekélyek. Egyébként csak a gyakorlott szem tud különbséget tenni zsidó és nem-zsidó között. Egy különleges jellel lehet megismerni a zsidó nőt. Hajfonata, amely a válláig ér, egy zacskóba van beletéve, amely a fejhez van kötve. Fedetlen föl járni előttük sokkal megvetendőbb, mint meztelenséggel. Csak a férjnek van megengedve, hogy a felesége hajáról a zacskót eltávolítsa, de neki is csak az asszony beleegyezésével. Aki azonban ezt erőszakkal megteszi, megszentégt-

leníti az asszony becsületét és üldöztetésnek teszi ki magát.

Ez a szokás egyébként a többi kaukázusi népek között is el van terjedve, de a többieknél az asszonyok kendővel kötik szoroson össze fejüket. De vannak a Kaukázusban olyan törzsek is, amelyeknek asszonyai nyírják a hajukat, sőt olyan is akad, aki fejét teljesen lekopasztja.

Tulajdonságainál fogva is különbözik a zsidó nő a többi hegyi nőtől. Szereti a civakodást, gyakran veszekedik az urával és pöröl a barátnőjével. Ezenkívül az a szokása is van, hogy szabad idejében nekibusulja magát és sír. Ennek a sírásnak nincs is külön-

sebb oka. Gyakran látni 16—18 éves zsidó lányokat, amint csapatban ülnek és sírnak. Ha megkérdezik sirásuk okát, még erősebben rázendítenek, míg az egyik végre nagy szipogás között elmondja, hogy a legidősebb bátyja hirtelen megbetegedett és három nap alatt meghalt. Ha aztán a kérdező tovább kíváncsiskodik, végül megtudja, hogy szerencsétlenül járt bátyja összevissza csak hat hónap volt és hogy az egész dolog 25 esztendővel azelőtt történt, vagyis akkor, amidőn ezek a síró lányok még a világon sem voltak. Ezek után persze nehéz megállapítani, mikor gyászolnak igazán és sírnak egész szívükből. „Szokás ez már nálunk olykor sírni, különösen, ha többen vagyunk együtt asszonyok” — mondta egyszer Essad Beynek az egyik hegyilakó zsidó asszony. A férfiak ezt már annyira megszokták, hogy szinte rossz néven veszik, ha az asszony már régóta nem sirt.

A kazár emlékek

A kaukázusi zsidók ma már mit sem tudnak a kazár birodalom régi dicsőségéről. Ez a történelmi esemény már teljesen eltűnt emlékezetükből. Még a legendákban sem találunk már semmi emléket arról a néhai utalómáról. De a hegyizsidókkal szomszédos népek nem felejtették meg el a harcok papokat. Még mai napig is rengeteg történetet mesélnek, amelyekben rámutatnak milyen veszedelmes dolog a zsidókkal ujat húzni.

Igy például borzongva beszélnek egy lakatlan kastélyról. Ezt a kastélyt, amely Kuba városka mellett emelkedik, egyik perzsa sah a közeli falu zsidó temetőjének sírköveiből építette. A falu zsidósága ugyanis nem érezte biztonságban magát és birtokait eladva, a hegyek közé vonult. A sírkövekből épült kastély felavatása után a sah hirtelen meghalt, de röviddel utána meghalt az egész családja és a kastély minden lakója, sőt az állatok is elhullottak. Hasonló sors érte a kastély új lakóit is.

Azóta lakatlanul áll a kastély és senki sem meri átlépni küszöbét. A környék mohamedán lakosai, félvén a további csapásoktól, elhagyták a derbenti főrabot, hogy távolítsa el az Ur haragját a faluról.

Rengeteg ehhez hasonló történet forog a Kaukázusban közzsájon a zsidó Isten és annak földi szolgájáról, a rabbról. Ez is egyik oka annak, hogy a hegyi szomszédok bizonyos tisztelettel vegyes félelemmel beszélnek a zsidókról.

Essad Bey könyvét melegen ajánlom mindenki figyelmébe. A zsidó történelemnek egyik ugyszólván ismeretlen fejezetét fogja belőle megismerni.

Löwenkopf Kálmán.

Salamon László:

Könnyű szíved

Könnyű szíved mondj igent a nemre, mely úgy járt nyomodba szüntelen, mint rendörkém a gyilkosok nyomában, kiknek szívedben nincsen kegyelem.

Könnyű szíved tedd meg profétának a bolondot, kinek hangja nagy s könnyű szíved tagadd meg a hangot, mit szíved zeng és helyesél az agy

Könnyű szíved köszöntsd a hajnalt, mely búss ágyadban ébren talál, könnyű szíved köszöntsd az estét, mely fekete, mint mint pestises halál.

Könnyű szíved ne vess a keserven S a Sántát, ha kérdez, el ne küldd, könnyű szíved hajtsd fel mind a mérget, mi poharadban lassan összegyűlt.

Es könnyű szíved mülj ki a világból, mely számodra üdv és kinok kertje lett, elmúlásod úgysem örzi emlék, se könny, se bánat, se hősi tett.

MÓZ

A budai Mózes Simon gróffal me... len a magyar-zs... előtt. Az utóbbi... hány új és fontos... amióta a bécsi... vált a szabad tu... Ezekkel az új re... megkapta azt a... meli a szírke tő... mint regényes e... hívja a figyelmé

A Magyar-Zsidó... tent új kötetét er... rájukkal közlik... különböző levélte... lat. Ezeknek a... okmányoknak sz... és nehezen érthe... radásgot megér... érnék, befejezett... eleven, huszó-ve... kult, primitív be... év előtti társada... koré, amelyről is... a magyar-zsidós... török hódoltság

Literátus emb... kísértésbe jonne... nyos korrajzá... történelmi anyag... beszélnek minde... a történetből ces... varegényt lehet... sem engedhet me... lenésget és költő... élet. Azt hisze... egyszerűen egy... legértékesebb... szíve, érdekeseb... nak, mintha bár... őket.

Mózes zsidó es... feidolgozva a m... hetséges, hogy a... gátólag hatott e... banforgó történe... család ósét nem... oeli tulajdonság... Bennünket ez e... sznál kevésbé, r... riáról lévén szó... nyéka sem forog

Szer

Mózes zsidó t... ga nemében pá... kezdetül. A gró... megalálták azt... lád őse, Forgác... én Eger várába... Mózes budai zs... szerződés mai n

„En, gyim... és Borsódm... rávak főka... ra adjuk, h... emberrel ok... töttünk, hog... elrabolja, u... egyharmad... fogadrésze... Harmadjuk... tünk létre... betartjuk, e... neki ezen s... amelyet pec

Ezt a szerző... többes sem... szont a gróf... hogy akkori... ilyesmí nem... Harmadik év t... ország egyik f... uralom jármát... a menthetetlen... mutatta. E kor... ban nem élt m... millió.

Az osztrák u

Mózes budai zsidó elrablásának története

Írta: MARTON ERNŐ

A budai Mózes zsidó különöse esete Forgács Simon gróffal már régtől fogva nem ismeretlen a magyar-zsidó történelem benféntesei között. Az utóbbi évek során ez a történet némely új és fontos részlettel bővült, különösen amióta a bécsi Staatsarchiv hozzáférhetővé vált a szabad tudományos kutatás számára. Ezekkel az új részletekkel Mózes zsidó esete megkapta azt a drámai aláfestést, amely kiegészíti a szűkebb történelmi epizódok sorából és mint regényes emberi sors külön is magára hívja a figyelmet.

A Magyar-Zsidó Oklevéltár nemrég megjelent új kötetei eredeti szövegekkel és ortográfiai javításokkal közlik a budai Mózes zsidóról szóló és különböző levéltárakban szétszórt okmányokat. Ezeknek a magyar, német és latin nyelvű okmányoknak szövege néha fölöttébb zavaros és nehezen érthető. De kibetűzésük minden fáradságot megér, mert mire a munka végére érünk, befejezett kerek történet áll előttünk, eleven, husból-vérből való szereplőkkel, a fakult, primitív betűsorok mögött egy négyszáz év előtti társadalom képe bontakozik ki, egy koré, amelyről igen keveset tudunk, de amely a magyar-zsidóság számára sorsdöntő volt: a török hódoltság kora.

Literátus ember ezen adatok láttán talán kísértésbe jönne, hogy regényre, vagy regényes korrajzzá gyurja és szélesítse a száraz történelmi anyagot. En azonban sürgősen lebeszélnek mindenkit erről a szándékról. Ebből a történetből csak rablótörténet, vagy ponyvaregényt lehetne írni. Az író ugyanis sohasem engedhet meg magának annyit valószínűsíteni, hogy a költői szabadságot, mint maga az élet. Azt hiszem, hogy ezek az okmányok egyszerűen egymás mellé állítva s csak épp a legérdekesebb történelmi adatokkal kiegészítve, érdekesebben és élményszerűbben hánának, mintha bármilyen írói fantázia színeznék őket.

Mózes zsidó esete nincsen még összefüggően feldolgozva a magyar-zsidó irodalomban. Lehetőség, hogy az uralkodó politikai légkör is gátolga hatott ennek megírására, mert a szobanforgó történet egy előkelő arisztokrata család ósét nem éppen a leghízelgőbb jellemző tulajdonságok kíséretében mutatja be. Bentrünkét ez a szempont nem feszélyezhet, annál kevésbé, mert egy négyszáz éves történetről lévén szó, a célzatosságának még az árnyéka sem foroghat fenn.

Szerződés emberrablásra

Mózes zsidó története egy érdekes és a ma-ga nemében páratlan dokumentummal veszi kezdetét. A gróf Forgács család levéltárában megtalálták azt a szerződést, amelyet a család őse, Forgács Simon kötött 1587 július 11-én Eger városában Szócs Gergely közreműködésével Mózes budai zsidó elrablása tárgyában. A szerződés mai magyar nyelvre átírva így szól:

„Én, gyimesi Forgács Simon, Heves-és Borsodmegye főispánja és Eger várának főkapitánya, mindenkinél tudtára adjuk, hogy Szócs Gergely ráckevei emberrel olyértelmű megállapodást kötöttünk, hogy ha ő a budai Mózes zsidót elrabolja, úgy az elérhető váltságdíjnak egyharmadával megelégszünk, míg két-harmadrészt neki engedjük át.

Fogadjuk ezért neki, hogy ezt a közönlünk létrejött megállapodást pontosan betartjuk, aminek bizonyosságára adjuk neki ezen sajátkezűleg írott levelünket, amelyet pecsétünkkel erősítünk meg.“

Ezt a szerződést a benne használt fejedelmi többes szám teszi előkelőbbé. Viszont a gróf melegségére kell felhoznunk, hogy akkoriban Magyarországon az ilyen nem ment ritkaságszámba. Harminc év telt el a mohácsi vész óta, az ország egyik fele török, másik fele osztrák uralom jármát nyögte és maga a magyar nép a menthetetlennek látszó elhanyaglás jeleit mutatta. E kor végfelé talán az egész országban nem élt már több magyar, mint másfél száz.

Az osztrák uralom alatt álló részekben rend-

külül züllött állapotok uralkodtak. A kor történelmi megdöbbentő képet festenek „az utak bizonytalanságáról, a császári német katonák fosztogatásáról, a módnőkül felszaporodott hajlúk, szabad huszárok s a fizetetlen végbeli magyar katonák portyázásairól,

Mózes zsidó, a szultán alattvalója

Nem véletlen az sem, hogy éppen Mózes zsidó volt a kiszemelt préda volt akkor a zsidó. A kor egyik kiváló történetírója, Aczárdy Ignác, a következő jellemző sorokat írja erről: „Az önálló Magyarország sirásói között ott találjuk az antiszemitizmust is, amely a mohácsi csatát követő időkben még körülhatárolhatóbbul dolgozhatott a nemzeti erő szétforgácsolásán“.

A mohácsi csata után megtartott székesfehérvári országgyűlés törvénybe iktatta a zsidók kiűzését Magyarországról s ha János király nem is szentesítette ezt a törvényt, a legtöbb város, főleg persze a németlakta városok, mint Sopron, Pozsony, Nagyszombat, saját szakállukra kergették el a zsidókat. A bazini gróf egyszerűen elégette zsidóit. Ilyen körülmények között valóban nem lehet csodálkozni azon, hogy az elrablásra kiszemelt áldozat zsidó volt.

Az eset bizonyára nem is maradt volna fenn az utókor számára, ha Mózes zsidó nem lett volna történetesen budai lakos s mint ilyen, a török szultán alattvalója. Buda városa tudvaleg a török megszállás alá tartozott. Ezen a réven aztán, az ügyből hosszadalmas diplomáciai levélváltás keletkezett, amelynek néhány érdekes darabja került elő a különböző levéltárakból.

Szócs Gergely, csak egyszerű közember volt ugyan, de megtartotta a szavát, ellentétben a gróffal, aki — mint látni fogjuk — következetesen nem tartotta be a szavát. Szócs Gergely rövidesen teljesítette a szerződésben vállalt kötelezettséget: elrabolta Mózes zsidót. Hogy miként hajtották végre az emberrablást, arra vonatkozólag nem maradtak fenn történelmi emlékek. A budai Mózes zsidó minden bizonnyal rendszeresen szállított árut Ausztriából és Csehországból Budára. Az árukat öszvérháton szállította szolgák kíséretében.

A zsidóbarát török birodalom

Az első szempillantásra feltűnik a levelek előkelő, nyugodt hangja, szinte humanista szemlélete és az a melegség, amelyet ez a nagyhatalmu török főhivatalnok az elrabolt zsidó sorsa iránt tanusít. Az ilyen magatartás rendszerint nem elszigetelt, egyéni jelenség. A császári Róma távoli provinciáinak kormányzóí ugyanilyen hangnemben leveleztek. A török birodalom akkor állott hatalma teljében, fél Európa fölött lengett a diadalmas féltöld s ez a szaturált nagyhatalom megengedhette magának a fényűzést, hogy nagylelkű és humanista legyen. A budai basa ennek a magabiztos nagyhatalomnak volt méltóságteljes képviselője.

Ellentétben az osztrák uralom alatt álló magyar területek zavaros közállapotaival, a török megszállás alatt teljes rend és jogbiztonság uralkodott. A török kormányzat nagy gondot fordított az utak biztonságára, gondoskodott a vásárok őrizetéről és a hitellet számára kedvező légkör kifejlesztéséről. Ennek megfelelően a kereskedelem is hatáso védelemben részesült, mint a történelem során minden civilizált birodalomban. A törökök nyíltan elítélték azt a kereskedő-ellenes politikát, amelyet az osztrák kormányzat folytatott Magyarországon. Ali budai basa például 1581-ben szemrehányó hangon a következőket írja a bécsi udvarnak: „Az szegény árus népeket ne háborgassák, ne tartoztassák, hanem kereskedjenek. Lám a mi birtokunkon sehol senkit nem tartoztatnak, sem háborgatnak“. A civilizált ember fölüeny hangja szól ezekben a sorokban.

Ennek a haladó szellemű magatartásnak logikus következménye az is, hogy a törökök jól bántak a zsidókkal. Az akkori idők Európájában a török állampolgárság volt a legbiztosabb menedéklel a zsidók számára. Törökország nemzetközi szerződésben biztosította zsidó állampolgárainak szabad lakhatási és kereskedési jogát a különböző országokban. Volt idő, amikor Bécsben és Ausztriában például csak a török állampolgárságu zsidóknak volt korlátlan lakhatási engedélyük s így több joggal rendelkeztek,

vásárlatéseiről, valamint a bécsi udvar nagy tájékozatlanságáról. Országutakon lesbenálló és vásárokat megtámadó vitézi csöcselék mellett uri fosztogatók is veszélyeztették az utazást, elfogtak utasokat, akiket csak nagy váltságdíj mellett bocsájtottak szabadon“.

Az utvonat kétségtelenül Ráckeven vezetett keresztül s ezért szemelte ki Forgács Simon a rablásra a ráckevei Szócs Gergelyt. A rablás hónapokon keresztül gondosan elő volt készítve, ami abból is kiderül, hogy az ominózus szerződés júliusban készült, míg a bűntényt csak szeptemberben hajtották végre. Az egyik későbbi okmányból arra is lehet következtetni, hogy Szócs Gergely kőbor katonákat fogadott fel, akik segítkeztek neki a rablás végrehajtásában. Mózes zsidót tehát elrabolták. Ezt a tényét onnan tudjuk meg, hogy 1587 szeptember 9-én Szokoli Musztafa budai pasa egyszerre két levélben is elpanaszolja Mózes zsidó elrablását. Az emberrablás valószínűleg szeptember első napjaiban történt. Az egyik levelet a pasa Salm gróf császári hadvezérhez intézte:

„Ráckeveől — írja többek között — ismét elloptak egy bizonyos kereskedőt öszvéreivel és szolgálival egyetemben. Nyesmi köztudomás szerint nem történt még, mióta a hatalmas szultán Budát bírja. Ezért arra kérem Nagyságodat mint barátomat, hasson oda, hogy a császár (Forgács Simon) bocsássa szabadon a zsidót az öszvérekkel és szolgálakkal egyetemben, még mielőtt őfelsége, a hatalmas szultán híret veszi a dolognak“.

A másik levelet ugyanaznap Trautson János tábornokhoz intézte Musztafa pasa:

„Kérem Nagyságodat, hasson oda, hogy a zsidőt bocsássák szabadon az öszvérekkel és szolgálakkal együtt, hiszen én is csak a napokban bocsájtottam szabadon Nagyságod kedvéért három németet, akiket Komáromnál a hajóról fogtak el.“

Musztafa basa a császárhoz fordul

Ezek után érthetővé válik számunkra az is, miért tanusított Szokoli Musztafa basa olyan meleg érdeklődést Mózes zsidó elrablásá iránt. A következő dokumentum arról tanusodik, hogy a basa a császárnál is panaszt tett az elrabolt zsidó ügyében, sőt nem is egyszer. Az emberrablás óta már másfél év telt el és 1589 február 14-én a budai basa ezeket írja Miksa császárnak Bécsbe:

„Valahányszor az elrabolt Mózes zsidó ügyében Felsőgedhez fordultam, Felsőged igen kegyesnek mutatkozott és megígérte nekem, hogy kinyomoztatja

az elrabolt zsidó hollétét s ha megtalálják, visszaadhatja nekem, tekintettel a közöttünk fennálló barátságra, amiben egy percig sem kételkedtem. Az elrabolt zsidó azonban egész idő alatt Egerben volt, Forgács Simon kapitány fogásában, amit a kapitány nem is tagad. Eppen ezért arra kérem Felsőgedet, mint meghitt szomszédbarátomat, kegyeskedjék megparancsolni Forgács Simonnak, hogy adja vissza nekem a zsidót szomszédi barátsággal, amely szívesseget hálisan meg fogom szolgálni. Ha a zsidót nem bocsájtják szabadon, úgy annak felesége, gyermekei és barátai a hatalmas szultán elé fognak járulni zokogó panaszukkal és ezzel nekem is nagy gondot fognak okozni. En azonban bízom Felsőgedben, hogy nem fogja engedni idáig fejlődni a dolgot, miként azt Felsőged meg is ígérte.“

Isten áldja meg Felsőgedet jó szerencsével és egészséggel sok, sok évig.“

De nemcsak a budai basa hivatkozott már másodszer a szultán haragjára, hanem Verancsics Antal konstantinápolyi osztrák követ is levelet intéz zsidó tájt Forgácshoz, amelyben figyelmezteti, hogy a szultán környezetében igen rossz hatást váltottak ki a zsidórablások, ami azért veszedelmes, mert éppen most folytak a békétfüggelések a császár és a szultán között.

Don Jozsef Nászi, a naxosi herceg

Melyik volt az a szultán, amely ennyire szívén viselte a zsidók ügyét, hogy mindenki attól reszkett, hátha haragra gerjed egy zsidó elrablásért? II. Szelim szultán uralkodott akkor a hatalmas török birodalom fölött és a szultán első tanácsadója egy egyenes gerincű, büszke zsidó férfi volt: Don Jozsef Nászi, Naxos hercege. A marannasból ismét zsidóvá lett dugszagd Don Jozsef olyan közeli barátságba került a szultánnal és olyan befolyásra tett szert a török politika irányításában, hogy a szultán minden fontosabb döntés előtt kikérte zsidó barátjának a tanácsát. A külföldi kormányok versengtek Don Jozsef kegyeiért, mert tudták, hogy csak rajta keresztül vezet az ut a szultánhoz. Ausztria is éppen időzített készült békét kötni Törökországgal és Miksa császár 1587 június 25-én levelet írt Verancsics követhoz, amelyben többek között ezeket mondja:

„Ugy értesülünk, hogy a szultán jobemberei közül senki sem olyan befolyásos és senki sem olyan kedves a szultán előtt, mint Don Jozsef Nászi, aki most a Naxosi herceg címet viseli. Azt hiszem, hogy az ő kegye a legtöbbet ér a szultánnál. Biztos vagyok benne, hogy Don Jozsef sokat tehetne a mi ügyünkben és ezért a most folyó békétfüggelések folytán elsősorban az ő jóindulatát kell megnyernünk és közreműködését biztosítanunk.“

A bécsi udvari levéltárban fennmaradt az a jelentés is, amelyet Verancsics követ válaszként küldött Miksa császár levelére. Az osztrák követ tényleg felvette a kapcsolatot Jozsef Nászival. Verancsics klasszikus latin-szággal, amelynek stílusa nem marad mögöt a mai francia dipomaták pompás jelentéseinek, megkapó képet rajzol a zsidó hercegről: „Kinézése, beszéde és egész felszabadult magatartása inkább keresztény férfi benyomását teszi, mint zsidóét és minden megnyilatkozásában előkelő modoru és előékeny“. Verancsics leírja aztán, hogy Don Jozsef milyen intim viszonyban van a szultánnal, aki hálája jeléül Naxos szigetét ajándékozza neki a hercegi címmel. Senkinek nincs olyan befolyása a szultánra, mint a zsidó hercegnek, aki kijelentette, hogy szimpátiával viseltetik Miksa császár iránt és hajlandó segíteni őt békétfüggelések előmozdításában. Don Jozsef be is tartotta ígérteit és utját egyengette a békének.

Csak e tények ismeretében lehet megérteni, hogy miért félt a budai basa annyira, nehogy Mózes zsidó elrablásának híre a szultán fülehez jusson. Ugy látszik azonban, hogy szegény Mózes zsidó sorsán még ez sem segített sokat. Forgács Simon hatalmasabb bizonyult a császárnál és a szultánnál is. Erre vall az a valóban megható tartalmu kérvény, amelyet a fogságban sanyló Mózes zsidó intézett 1589 február 16-án Miksa császárhoz. A kérvény szövege így hangzik:

Mózes zsidó elpanaszolja a császárnak keserű sorsát

„Legfelségesebb, Leghatalmasabb, Legtegyőzhetőbb Császár úgy is mint cseh és magyar Király!

En szegény Mózes zsidó ezennel nyíltan fel-tárom Felsőged előtt helyzetemet és kegye-

lemért eszedem. Ezt a kegyelmet már éreztem Felséged részéről már akkor, amikor engem fogságba hurcolt szegény zsidót keresteni méltóztatott. Forgács Simon azonban elrejtett engem. Erről nagyon sokat tudnék írni.

Az Istenre kérem Felségedet, gondoljon szegény feleségemre és kicsiny gyermekeimre és ne hagyja megtorlatlanul azt a sok kint és szenvedést, amit nekem okoztak. Kérem elrendelni, hogy Felséged színe elé vigyenek, ahol megmondhassam alaposan a való igazat, hogy miként bannak egy szegény fogoly zsidóval.

Alázatosan emlékeztetni szeretném Felségedet Forgács Simon esküvel megerősített vallomására, hogy sohasem látott vagy hallott engem. En azonban tanusítani tudom az igazat, miként hurcoltak el Forgács szolgái Ráckeve felől és vezettek Eger felé. Mikor Forgács Simon értesült, hogy Felséged kerestet engem, az órányi távolságra fekvő Szarvaskőre vitetett, ahol kétszer is megkínóztak. Ezután az Egertől két mérföldre fekvő Turutza kastélyba szállították, amelynek tulajdonosa Liputi István nevű nemes ember. Itt elrejtettek engem és egész télen át fogva tartottak a husvét előtti vasárnapig.

Ekkor megérkeztek Felséged kiküldöttei és kerestek engem, de rabtartóm újra elrejtettek. Amikor Felséged követi eltávolítottak, Forgács Simon el akart vinni onnan, de Liputi ur azt mondta, hogy fél Felséged haragjától, mivel köztudomású már, hogy az elrabolt zsidó nála van elrejtve. Forgács Simon azonban addig mesterkedett, amíg Liputi István mégis kiszolgáltattott engem egy levél ellenében, amelyben Forgács biztosította őt, hogy személyes felelősséget vállal minden esetleges károsodásért.

Igy aztán én szegény fogoly ismét Forgács Simon hatalmába kerültem. Forgács ez után elküldött engem Erdélybe egy Báthori István nevű barátjához, de amikor ide megérkez-

tünk, nem találtunk itthon Báthorit. Forgács szolgái át akartak adni Báthori kapitányának, aki azonban nem akart átvenni, mert nem merete megkockáztatni, hogy gazdája emiatt Felséged előtt kegyvesztettségre csökkön.

Ismét visszahurcoltak hát Sárospatakon keresztül Egerbe, ahol börtönbe dobtak. A börtön a lomsátor mellett volt, ahol étkezni szoktak és a börtönőr is, aki a kulcsokat tartja, a közelben lakott. Minthogy tudtam, hogy Felséged emberei még mindig keresnek, éjjel-nappal kiabáltam, hívtam és lármáztam, hogy ilyenformán életjelt adjak magamról. E miatt aztán egy vastag láncot kötöttek a nyakamra és egy sarokba dobtak, hogy kiáltozásomat ne lehessen hallani.

Sokat lehetne mesélni azokról a kinokról, amelyek ilyenformán okoztak nekem. Így tartottak fogva engem Egerben három nappal karácsony előtt az elmúlt 1568-ig évben.

Ekkor Forgács Simon éjnek idején kihozott a várból és szolgáival utnak indított Bécs felé. Egy éjszakát Nagyszombatban töltöttünk, majd Fischamendben szálltunk meg, ahol öt napig tartottak. Ezen idő alatt Forgács ur szolgái Bécsbe utaztak, hogy elintézzék, hogy ne kerülhessek Felséged színe elé, mert akkor nyomban kiderült volna, hogy Forgács Simon hamisan esküött Felségednek.

Eppen ezért könyörgöm Felségednek tegye lehetővé, hogy személyesen és alaposan mondjam el az igazat, amely ha valótlannak bizonyulna, úgy vállalom érte a legsúlyosabb testi büntetést. Azt a kegyet kérem tehát Felségedtől, hogy szóbelileg adhassam elő nagy nyomoromat és a fogságban elszenvetett kinjaimat. Ha az urak egymásközött veszekednek, mit tehetek arról én, szegény kereskedő.

Maradok Felséged legalázatosabb szolgája

En szegény fogoly zsidó:
Mózes kereskedő.

A második szerződés

Szegény Mózes zsidó könnyekig megható levele ellenére sem juthatott a császár színe elé. Minden intervenció hiábavalóan bizonyult, Forgács Simon ragaszkodott a váltásdíjhoz. A következő okmány már arról tanusít, hogy megindultak az erre vonatkozó tárgyalások. A Forgács család levéltárában megtalálták a második szerződést is, amit Forgács Simon kötött Szöcs Gergellyel. Az első szerződés szerint a váltásdíj kétharmadrésze illetve volna Szöcs Gergelyt, egyharmadrésze pedig Forgács Simon. Most, hogy a zsidó már a gróf birtokában volt, úgy vélte az előkelő gentleman, hogy elegendő lesz Szöcs Gergelynek a sarc egyharmada is. A második szerződés Egervárában kelt, 1569 június 22-én. Szövege így szól:

„En, Szöcs Gergely vallom jelen levelem rendjében, hogy a Mózes zsidó elrablásából eredő nyolcezer forint készpénz-sarcból és kétezer forint értékű marhából Nagyságos Forgács Simon urnak ötezer forint készpénzt fogok adni, még pedig négyezret önéki, ezert pedig költségre. A marhából adok másfél ezer forint értékűt az elrablásban segédkező hadfiaknak, ötszáz forint értékűt pedig Önagsága Kezére adok, mely dolognak bizonyosságára adtam az én levelemet tulajdon kezem irásával és pecséttemmel.“

Lefizetik a váltásdíjat

A váltásdíjra vonatkozó tárgyalások nagyon sokáig húzódtak el, mert csak egy 1570 március 31-én kelt okmányból értesülünk arról, hogy kilencezer forint váltásdíjat lefizettek Mózes zsidó szabadonbocsátásáért. Ezen a napon ugyanis a bécsi császári udvarhoz, amelyben tolmácsolja a szultán üzeneteit a császárnak. A rendkívül jellemző diplomáciai jegyzék többek között ezeket mondja:

„Forgács Simon, akit Felséged ezidő szerint nagy tisztességre emelt (bárói rangról grófi rangra) — azt állítja, hogy az ellopott Mózes zsidó sohasem volt birtokában. A budai basa többszörös kérésére, hogy Felséged a jóbarát-ság kedvéért bocsájtassa szabadon ezt a zsidót, Felséged azt válaszolta, hogy komolyan felszólította erre Forgácsot, de ő állhatatosan tagadja, hogy valaha is birtokában lett volna a zsidó, mert, ha igen, úgy Felségednek módjában állott volna a zsidót elvenni tőle és a basa részére szabaddá tenni.

Hogy Forgács ur tagadása alaptalan volt, az ezekben a napokban megcáfol-

hatatlanul kiderült. A szóbanforgó zsidó csakugyan előkerült és ismét a basa fennhatósága alá jutott, de előbb 9000 forint sarcot kellett lefizetni érte készpénzben és más értékben Forgács urnak a járszerényi bíró útján. Öfelségének a szultánnak most az a kívánsága, hogy Felséged ezt az összeget szerezzze vissza rorgáctól.

Minthogy Forgács a zsidó elrablása révén kizárólag saját hasznát kereste és minthogy a két császár (az osztrák és török) között béke uralkodik, a szultán ragaszkodik hozzá, hogy Felséged fenti összeget teljes egészében visszaszerezze. Ha ez rövidesen nem történne meg, úgy az első osztrák kereskedőkön, akik kezeiügyébe kerülnek, kárpótolni fogja magát. Holott az igazság az volna, hogy a büntetést a bünső fizesse meg.“

Eddig tart Mózes zsidó története, aki közel három évig szenvedett Forgács Simon rab-ságában és akit sem a császár, sem a szultán parancsa nem tudott kiszabadítani ebből a rabságból, mert mindezeknél hatalmasabb volt Forgács Simon és a csengő arany.

A budai Mózes zsidó sorsáról nem is tudunk többet. Eltűnik a történelem porrétege alatt. Ismeretlen kicsi zsidó volt, akinek emléke nem egyéni kiválóságai miatt maradt fenn, hanem egy véletlen szerencsétlenség révén, amely kiemelte őt az ismeretlenségből és sorsának drámai lüktetést adott. Az ő tragédiáján keresztül egy letűnt viharos kor lelkebe nyerünk bepillantást. Mózes zsidó esete újabb bizonyossá rá, hogy változhatnak korok és erkölcsök, a galuti zsidó sors azonban változatlan és örök.

Az epilógus

A történetnek már csak egy rövid epilógusa van. A nemes gróf második ígéretét sem tartotta meg Szöcs Gergellyel szemben. Nem adta ki a sarc egyharmadát sem. Semmit sem adott. Ezt onann tudjuk meg, hogy 1577 május 2-án Szöcs Gergely panaszára Gróf Báthori Miklós kiriai bíró törvény elé idézi Gróf Forgács Simon, mert az elrabolt Mózes budai zsidó szabadonbocsátásáért fizetett sarc osztozkodása körül nem járt el a Szöcs Gergellyel kötött szerződés értelmében. Az egész pénzt magának tartotta meg.

A per 12 évig tartott. Közben meghalt Szöcs Gergely, a derek emberrabló. A bíróság 1588 május 5-én hirdetett ítéletet, amikor Pesthy, alias Szöcs Literatusnak, mint néhai Szöcs Gergely jogutódának ítélte oda azt a háromszáz forintot, amivel Gróf Forgács Simon a Mózes budai zsidó szabadonbocsátásáért fizetett sarcból Szöcs Gergelynek tartozott.

Telavivi furcsaságok

*

A legtöbb telavivi háznak nincsen kapuja, sőt ajtaja sem. Ha pedig van, tárva-nyitva áll éjjel-nappal. Nagy a bizalom az ősi zsidó erényben! A bűnügyi statisztika mutatja, hogy nem alaptalanul.

A lépcsőházakat nem világítják meg állandóan, ha beállott az este. A bejáratnál és mindegyik emeleten gomb foszfor-szkál. Ha lenyomják, kigyullad a lépcsőház és az emeleti folyosók valamennyi lámpája és néhány percig ég. Annyi ideig, míg az ember a földszintről a legfelső emeletig felkapaszkodhat.

*

A telkeknek csak 40 százalékát szabad beépíteni. A többi rész udvar, kert kell maradjon. A házak nincsenek szorosan egymás mellé építve. Nincs közös tűzfaluk. És nem szabad két emeletnél magasabbra építeni őket Ezeknek az előírásoknak nyitját könnyű megtalálni. Az a céljuk, hogy a szél szabadon járhassa a várost. Ez a széljárás jelentősen enyhíti a forróságot.

*

A lakásbérlet sajátos módon történik. Egy évre bérelnek Telavivban és pedig Mucharramtól Muharramig. Mucharram a mohamedánok kalendáriumának első hónapja. Ennek a hónapnak első napja a mohamedán újév. Miután pedig a mohamedánok hónapjai hold-hónapok, akárcsak nálunk, zsidóknál, azonban a nap járásához igazodó korrekciókat nélkül: a mucharram évről-évre más és más időre esik. Idővel áttolódik a nyárra, vagy visszacsúszik a téle. Ehhez képest a zsidók is mucharramot emlegetnek ugyan, azonban a Gergely-naptár szerint lefixirozva az időt: Április 1-től március 31-ig bérelnek.

*

A bérleti szerződést írásba foglalják és a bérlő váltókat ad a bérösszegeért. Gyakran megeskik azonban — különösen új házaknál, ahol a földi javakban nem mindig gazdag építető a bérjöveteleiből akarja a házat befejezni — hogy a bérlő egész évre, vagy az év jelentős részére előre kifizeti a bért. Ugy a váltó-adásból, mint az előre-fizetésből sok zürzavar keletkezett már. Megeskik — igaz, hogy nagyrítán, de megeskik — hogy a bérlő nem kapja meg a lakást, viszont jóhiszemű harmadik kézbe került váltóját mégis ki kell egyenlítenie.

*

A lakások tulajdoni része minden kényelmet megad. Melegvízellátással felszerelt, sőt helyenkint — ez már túlzott luxussal itten, ahol egy, maximum két hónapra át hűvös a levegő — központifűtéses. A padló betonlapokból van kirakva, hogy legalább is naponkint fel lehessen mosni. A falak egyszínre vannak mázolja és évenként megújítják a festésüket. A szobák kis terjedelműek ugyan, átlag 15—16 négyzetméteresek, de, ellentétben a modern európai épületekkel, magasak, hogy levegősek legyenek. A konyhák, előszobák beépített szekrényekkel vannak felszerelve. Akadnak luxus-épületek, ahol a házigazda frizsiderrel, rádióval, házi telefonnal is ellátja a bérlőt. Sok háznak pompás hallja van, szőnyeges, bebutorozott előcsarnoka. Világos, fest, mint egy luxus hotel bejárata.

*

Nincs dohánymonopólium, nincs trafik. Cigaretta jobbára uccai árusoknál vásárol az ember. A legtöbbjük régi vágású zsidó. Profétaszakállja van és unalmában tehillant mond, vagy gemoret tanul. Bélyegyet a legkülönbözőbb üzletekben árulnak. Jómagam... gyógyszerárban vásárolom őket.

*

Az iskolásgyermekek csak külön vászon zacskóban vihetik magukkal a tizórukat. Tilalmas, hogy a táskájukba tegyék. A tanító bácsi azt is felülvizsgálja, hogy van-e asztalkendőjük, jó magyarsággal: szalvétájuk mellette. Az elemőziát nem

szabad az osztályba bevinni. Az étkezés céljára külön terem szolgál, ennek szekrényében helyezik el a gyermekek elemőziás zacskóit, amelyekbe be van varrva a nevük. Néhol gramofon szól az étkezési szünet perceiben. Hogy a gyerekek jobb kedvvel falatozzanak.

*

Helyi telefonbeszélgetésnek egy piastert az ára a postákon, vagy a nyilvános távbeszélő állomásokon. Viszont gyógyszer-tárakból, üzletekből felpiaszterért, azaz 5 millért lehet beszélni.

*

Rengeteg magánautó és taxi szaladgál a városban. Sokan úgy mentették a galuti vagyonukat, hogy autót vásároltak és hoztak ki ide. A legtöbbjüknek nincs garázsa. Egyszerűen a tágasabb uccákon, a gyengébb forgalmu mellékúccákon állítják le őket éjszakára. Senkisem bántja őket.

*

A gyógyszerárak száma nincsen korlátozva. Van is belőlük rengeteg. Viszont drogeria és illatszertár kevés akad. Ezeknek üzletkörét jobbára a gyógyszerárak látják el.

*

A főútvonalakon sok a közös üzlet. Akad könyvesbolt, amelynek egyik zugában óras szorgoskodik. Villanyfelszerelési bolt, amelyben bélyegkereskedő is kínálgatja a portékáját. És így tovább, a legkülönbözőbb változatokban.

*

Az autbuszok csak cseppet állanak meg az állomásokon, vagy ha az állomást-jelző vasrud közelében felszálló utasok csoportosulnak.

*

A legtöbb férfi és nő fedetlen fővel jár télen-nyáron. Sok a nadrágos nő. Nyáron a rövid nadrág a női divat, télen a pantalon. A tengeri fürdő idejében rengeteg fürdőruhás, fürdőköpenyes ember nudistáskodik városszerte.

*

A közvilágítás jó. De van egy nagy hibája. Alig-alig virrad, amikor már leoltják. Ilyenkor, egy kis tűzással így is mondhatnók: pokoli sötétség borul a városra. A koránkelő emberek: újságkihordók, pékek, mészárosok a kerékpárjuk szentjánosbogár-lámpája mellett botorkálnak.

*

Az orosz, meg a lengyel származású zsidóknak van egy burgonyából készülő nemzeti eledelük. Sokféle neve van. A legelterjedtebb: a látkezs. Sokat szerepel a jiddis íróknál. Persze Tel-Avivben sem mondták le róla. Az Allenbyn két vendéglő kirakatában is süttögetik. Gép őrli a burgonyát. Fehérköpenyes, bóbítás kisasszony formálja kupacokba és süti ki forró zsirban. És... és rögtön el is adja a műveletben gyönyörködő bámulóknaak, akik ott az uccán azonnámód zsirosan és forrón bekapják.

*

Ujabbban erős versenytársa akadt a látkezsnek. Egy arab étel. Falafel a neve. Valami péppé vagdalt hüvelyesből készített, erősen — majdnem azt irtam, rémesen — megfokhagymázva, zsirban kisüti. Eleinte csak a jaffa-telavivi uccában működött egy szál falafel-sütő. Később erősen elszaporodtak — frenk vagy jemenita zsidó valamennyi —, ugyszólván az egész várost előzőnlötték. Csak ugy büzik az olajuktól Tel-Aviv. A Háárec torzképrajzolója orrdugót ajánl védekezésül a szag ellen. En azonban azt tartom, hogy az orr gyötrelmei még hagyján. De hogy mit szenved az európai gyomor, amikor először nyomul belé, a divattól félrevezetve, néhány fehércipóba ágyazott falafelgombóc! Ez ellen kellene gyorsan valami orvosságot felfedezni. (g. s.)

HA

Ez a riport volt litvánul kezdődött, ez bekövetkezett miatt csak mo ra. Soloweits litikus figuráj zónság előtt, magával a ha gyűlésen. Fur három minisz egy másutána miniszter is v költözött Pale Agency exeku változatai lesd volt pénzügy Bank egyik ig a zavargások az arablaktól kot létesíteni, bank Soloweit nak. Ez a tis kvalitásaival, lános megeleg aztán otthagy sik, közéleti p pal ezelőtt me karmel városi negyvenötezer nek a vezetője 10 százaléka weitschik szer hegyen lakik. daltos hegyi zsidó hivatalo ja. A Jewish központjában tőségeinek kis kához kellene weitschik, aki tehetségét Ha ba állította.

Aki mindi

Voltaképp tünk volna látogatásunk volt: Szeretné közéleti férfi gyobbat hagy teri tárcát a bankigazgatás ségért. Solow — Szolgál ványal... ám lond vagyok. igazolhatom, megromlott é rólam írnia.

Az újságíró — Chas v — Nos e gálhatok önn szelgethünk lem, sürgőse rológomat.

A beszélget lyik — perce elnököt. Vegr — Tudja m mény, a zsidó val. Ez a Hai dasági Bizott

lat, melynek ellenére az eg ben az egyes mit Haifáról, jérő tudni le

Igy bocsát jeggel felsze let vezetőjéhe

A kérdésün zó: — Öt éve t gok Palesztin zetiket, hogy ben az öt é nőtt, Haifa p Mi volna enn

Tischler ur a kérdésre ha sereg statiszt mők halmozó

HAIFA — A JÖVŐ VÁROSA

Erdekes adatok a város multjáról, jelenéről és jövőjéről. — A lassu fejlődés biztosabb, mint a gyors emelkedés

Haifa, március közepe

Ez a riport Mose Soloweitschiknak, a volt litván miniszternek az irodájában készült, ez előtt két héttel. Időközben bekövetkezett közrendészeti akadályok miatt csak most kerülhet sor a megírására. Soloweitschik dr. remekbeszabott politikus figurája jólismert az erdélyi közönség előtt, négy évvel ezelőtt ragadta el magával a hallgatóságát egy cluji népgyűlésen. Furcsa karrier a Soloweitschiké: három miniszteri tisztségét töltött be gyors egymásutánban Litvániában — pénzügyminiszter is volt. Weizmann rábeszélésére költözött Palesztinába, mint a Jewish Agency ekzekutívjének tagja. A politika változatai lesodorták erről a polcra és a volt pénzügyminiszter az Anglo Palestine Bank egyik igazgatója lett. Mikor Haifán a zavargások miatt szükségesnek látszott az arablakta óvárosi központot belül fiókot létesíteni, a Hadar Hakarmelen is, a bank Soloweitschikot nevezte ki igazgatónak. Ezt a tisztséget is a maga kivételes kvalitásaival, a közönség és a bank általános megelégedésére töltötte be. Most aztán otthagya ezt az állását is egy másik, közéleti pozíció kedvéért: hat hónappal ezelőtt megválasztották a Hadar Hakarmel városi tanácsának elnökévé. Most negyvenöt éves zsidó autonóm testületének a vezetője, tehát a jisuvnak majdnem 10 százaléka él az irányítása alatt. Soloweitschik szerelmese Haifának. A Kármel hegyen lakik. egyik motorikus ereje a csodálatos hegyi kolóniának. Valójában a zsidó hivatalosságoknak haifai főkonzulja. A Jewish Agency országépítő tervének központjában ma Haifa és fejlődési lehetőségeinek kiaknázása áll. Ehhez a munkához kellene olyan emberek, mint Soloweitschik, aki első perctől kezdve minden tehetségét Haifa fejlődésének szolgálatába állította.

Aki mindig kevesebbet akar tenni

Voltaképpen Soloweitschikról szeretnénk volna riportot írni, ez volt nála tett látogatásunk célja. Első kérdésünk ez volt:

— Szeretnénk riportot írni olyan zsidó közéleti férfiról, aki mindig valami nagyobbat hagy ott a zsidó ügyért: miniszteri tisztséget az ekzekutív tagságáért és bankigazgatót a Hadar Hakarmel elnökségért. Soloweitschik ezt felelte:

— Szólhatok talán orvosi bizonyítvánnyal... ám ne higgye, hogy egészen boldog vagyok... Az orvosi bizonyítvánnyal igazolhatom, hogy egészségi állapotom megromlott és rövidesen nekrológot kell rólam írnia.

Az újságíró tiszta szívből kiált fel:

— Chas vóchalila!

— Nos e jókívánság ellenére sem szólhatok önmagamról interjúval. De elbeszélhetünk talán Haifáról és azt remélem, sürgősebben megírhatja, mint a nekrológomat.

A beszélgetés megindul, de nehezen folyik — percenként telefonon zavarják az elnököt. Végre is kiutat találunk:

— Tudja mit, létezik Haifán egy intézmény, a zsidó hivatalosságok támogatásával. Ez a Haifa Fejlődését Előmozdító Gazdasági Bizottság, szép és hasznos alakulat, melynek én voltam az elnöke. Ennek ellenére az egyesület szépen működik. Ebben az egyesületben megkap mindent, amit Haifáról, multjáról, jelenéről és jövőjéről tudni lehet.

Igy bocsát el Soloweitschik egy névjeggyel felszerelve, a fentemlített egyesület vezetőjéhez, Tischler urhoz.

A kérdésünk Tischler urhoz a következő:

— Öt éve terjesztik a zsidó hivatalosságok Palesztinában és a galutban az a nézetüket, hogy Haifa a jövő városa. De ebben az öt évben Tel-Aviv kétszeresére nőtt, Haifa pedig jobbra a régi maradt. Mi volna ennek az oka?

Tischler ur németországi szakember — a kérdésre hallatlan alaposan és egész sereg statisztikai számmal felel. Iratcsomók halmozódnak és táru fel előttünk,

erdekes anyag, Haifa fejlődéséről és szinte korlátlan növekedési lehetőségeiről. Látjuk a számokban, hogy Haifa fejlődése valóban imponáló: 1936-ban 50 ezer zsidó lakta, ma kb. 70 ezer. Négy év alatt tehát negyven százalékkal nőtt zsidó lélekszámban. Ugyanezen idő alatt Tel-Aviv lakossága 155 ezerrel 177 ezerre nőtt, százalékarányban kifejezve 15 — még feleannyira sem, mint Haifa. Látjuk a szállítási és ipari statisztikákat és ezekből szűrhetjük le, hogy igazán nem legenda az, amit Haifa jövőjéről irnak és mondanak.

Palesztina szája

Haifának két nagy fejlődési területe van: 1. A nemzetközi szállítás. 2. A Haifa-öböl ipari zónája. Az első zóna központjában a kikötő áll, melyről ugyancsak érdekes számokat látunk az iroda statisztikáiban. Palesztina gazdasági élete elképzelhetetlen volna e kikötő nélkül. A legfontosabb periódusa a közgazdasági évek a „száz nap”, az a száz nap, amíg a narancsexport tart. A palesztinai narancs termes elszállításában Haifa viszi a döntő szerepet. Nézzük például az 1939-es számokat: az exportált 15.034.000 láda narancsból Haifáról küldtek ki 8.581.000 ládát, tehát az összmennyiség 77.1 százalékát. Itt volna tehát Palesztina szája. A kikötő molójánál egyszerre hat hajó dolgozhat, a hullámtörőjénél harminc. Tíz év alatt két áruraktárhoz még hetet építettek, összesen 25.000 négyzetméter területen. Az import és exportban Haifa kikötője halad az élen: 1936-ban az import 81.7, az export 58.4 százalékát bonyolította le. Természetesen Tel-Aviv kikötőjének versenyre már érződik a következő években. 1938-ban előbbi 65.1 százalékra, utóbbi 58.1 százalékra esett vissza.

— Haifa jövőjét a nemzetközi szállítás tekintetében nem ezek a számok mutatják — magyarázza az elébem tett szöveget Tischler ur — hanem a tranzit szállításban eddig mutatott fejlődése és szinte korlátlan fejlődési lehetőségei. Haifán keresztül tíz évvel ezelőtt 110 ezer tonna árut szállítottak a közelkeleti államokba. Ez a mennyiség 1938-ban 672 ezerre emelkedett, ami még mindig igen jelentékeny mennyiség a lehetőségekhez mérten. A Közelkelet azonban csak fejlődésének elején tart és most rohamosan halad a maga útján előre. Az *Alexandria-Haifa vonalnak itt van a végállomása, a Keleti Express végállomása pedig a tőlünk 265 kilométerre lévő Tripoli.* Ez a rövid vasutvonal hiányzik ahhoz, hogy Európa Haifán keresztül megkapja a vasúti összeköttetést Afrikával. Ennek a jelentőségét, azt hisszük, nem kell hangsúlyoznunk. Ez a háború minden valószínűség szerint meg hozza majd ezt a vasutvonalat, mintahogyan az elmúlt háború hozta meg az Egyiptommal való összeköttetésünket.

A Közelkelet központja

A nemzetközi szállítás Szíria kikötőin keresztül bonyolódik le Perzia, Afganisztán és jórészt Irák felé és ezek a kikötők nem tudják ezt a folyton növekvő forgalmat egyedül ellátni. A jelenlegi palesztinai tranzit-forgalom is ezt bizonyítja. Még ma is, jóllehet a teherautókon való szállítás hallatlanul megdrágítja az árut, sokezer tonnát szállítanak ezekből az országokból illetőleg az országok számára Haifára. Irák európai importjának egyrésze itt bonyolódik le Haifán, jóllehet a mai, sivatagi autószállításon a transzport 72 óra alatt jut odáig — jó időviszonyok mellett — és egy tonna áru szállítása 8 — 10 fontba kerül. Most épül és rövidesen befejeződik a Haifa-Bagdad út, mely a szállítási időt és költséget kerekén ötven százalékkal fogja csökkenteni. De itt van a végállomása a Haifa-Damaszkusz vasutvonalnak is, mely az Emek Jezreelen, Tibériáson és Kelet-Galileán keresztül vezet. Sajnos, ez a vasutvonal keskenyvágnányú és éppen ezért pld. az egyiptomi-szíriai áru és személyforgalmat csak átszállással és átrakodással lehet lebonyo-

tani. Láthatjuk tehát, miért mondhatjuk joggal, hogy Haifa a jövő városa: Alexandria után ez a Földközi tenger keleti felének legnagyobb kikötője, a közelkeleti államok nemzetközi vasutvonalainak ma is központja. De összesen alig hatszáz kilométer vasutvonal kiépítése és a Haifa-Bagdad út kiépítésének rövidesen bekövetkező befejezése után a világ egyik legfontosabb tranzit állomása is lesz. Haifa mindig sokezer ember fog eltartani a szállító iparával. Ezért tehát joggal állíthatjuk, hogy a jövő városa.

A haifai öböl ipari fejlődése

Ezután pedig rátérünk a haifai ipari zóna multját és fejlődési lehetőségeit bemutató statisztikák tanulmányozására. Kezdetben volt a mocsár és a malária. Két nagyüzem törte meg a kezdeti csöndet: a Neser cementgyár és Sémén olajgyár, a két legrégebb és legtekintélyesebb palesztinai gyárüzem. Ezen kívül csak néhány kis üzem működött az 1922-ben ötezer zsidót számláló Haifán. Földmegváltó akciónak kellett megelőznie az iparosodás konjunktúrális korszakát. A KKL és a Palestine Economic Corporation megvette a Haifa öbölnek majdnem egész területét. Ekkor döntött úgy a Rutenberg üzem, hogy Haifán állítja fel központját és első Diesel motoros erőművét. Ezzel már a harmadik legnagyobb ipari üzem létesült Haifán. — Ezután pedig bekövetkezett az ipari zónának kilométeres csizmájú előtörése. 1936-ban már a jelentékeny zsidó üzemek jórésze Haifán épült fel. A Jewish Agency 1936-os összeírása néhány szuggesztív számot mutat:

Üzemek száma	Befektetett tőke	Lőerő
Tel-Aviv 708	2.191.350 PL	9.140
Hajfa 261	1.831.920 PL	8.457

Mig tehát Tel-Avivban az üzemek száma szinte háromszor volt nagyobb, mint Haifán, az ipari tőkebefektetés alig 300 ezer fonttal volt nagyobb Tel-Avivban, az üzemek teljesítőképessége pedig még tíz százalékkal sem volt a haifaiaknál nagyobb. Azóta természetesen tart a fejlődés, ha nem is olyan rapid tempóban. A gyorsmunka egyébként is súlyos veszteségeket hozott magával. A megmondottabb létesítések jobban is hasznára valának a jisuv nemzetgazdaságának. Néhány komoly üzem működik itt, mint a Vulcan Foundries, mely évi 10 ezer emailrozott kád előállítására képes, az Ata textil, az ország egyik legszebben kiépített és legjobban prosperáló üzeme, mely ma már 400 munkást foglalkoztat és fejlődési lehetőségei még igen nagyok, a Frutarom, szintetikus olajgyár, az Ády autóbatteria-gyár, a Blermann-csörgyár, téglá, szilikát, cserépuze-mek, vasöntőde, acélfeldolgozóüzem, kerámiák, gyógyszerészeti, stb. üzemek.

A fejlődés éveiben leszűrt tapasztalatok mutatták, hogy Palesztina kis befogadóképességű ország és ezért itt a kisüzemek a rentabilisabbak. Így a Haifa-öbölben épült gyárépületekkel valósságai felparcellázták kisüzemek céljaira: valóban, nyolc nagy gyárépületben sok kisüzem működik és ezek jobban is tudtak alkalmazkodni a krízises időkhez, mint a nagyüzemek.

A petróleumfinomító

Most aztán újra nagy fejlődési lehetőség nyílt meg a haifai-öbölben az ipari kezdeményezés számára. Ezt a lehetőséget a petróleumfinomító felépítése adta meg. A mossuli petróleumvezeték zónájában, 1400 dunam területen épült fel az Anglo-Iran Company és az Anglo-Saxon Petróleum Company hatalmas üzeme, melynek építésénél 3000 munkást foglalkoztattak, 4 millió fontot fektettek bele és kétféle millió tonna nyersolaj feldolgozására alkalmas. Az üzem maga 1500 munkással indul, ezek közül több, mint harminc százalék zsidó — a szakmunkák majdnem száz százalékban zsidók kezében vannak. Az üzem sok szempontból biztosítja Haifa fejlődését: egyrészt Haifa nemcsak nyers-

olaj kikötője lesz a Keletnek, hanem a belföldön nem felhasznált petróleum és benzintermékek készáru kikötője is. Másfelől az itt lévő nyersanyag a vegyi ipar számára azt a lehetőséget nyújtja, hogy az eddig félígkész nyersanyagokkal dolgozó üzemek helyett belföldi termelésű, olcsóbb nyersanyaggal láthassa el önmagát. A vegyi ipari kezdeményezések körül mutatkozó nagy élénkség mutatja, hogy itt Haifa újabb nagyarányú fejlődésének nézhetünk elébe.

Ezért van az, hogy a Jewish Agency külön gazdasági osztályt állított fel Haifán. Nem mindenki volt ezzel az intézkedéssel megelégedve. A Haarec közgazdasági publicisztája fel is tette a kérdést, hogy mire való volt ez. Nyilván telavivi lokálpatriotizmus vezette a tollát. Tény az, hogy Tel-Aviv száz százalékos zsidósága odavonzotta inkább az embereket — de a gazdasági kényszer most már Haifa fejlődését mozdítja elő az élet minden vonatkozásában. Ezért marad Haifa mégis és még sokáig — a palesztinai jövő városa.

Barzilay István

A ZSIDÓ HÉT

Irja: SZABÓ IMRE

NAPTAR: 5700. Adar sáni 21—27; 1940 március 31—április 6. Szombat beállta 6 óra 54, kimenetele 7 óra 5 p.

EMLEKNAPOK

1921 április 1-én halt meg Ernesto Nathan, Róma volt polgármestere.

1806 április 2-án született Gabriel Rieser Hamburgban. Híres zsidó és német politikus, a „Der Jude” című folyóirat szerkesztője, amelyben a zsidók egyenjogúsításáért harcolt. Az 1848-as német nemzetgyűlés kimagasló tagja volt.

1914 április 2-án halt meg Paul Heyse, híres német író és költő, akinek anyja zsidószármazású volt.

1870 április 4-én halt meg Heinrich Gustav Magnus világhíres fizikus és vegyész. Nagy érdemei voltak az étersavak, a termo-elektromosság és a kapillaritás tudományos kutatása körül.

1875-ben április 6-án halt meg Moses Hess, a cionizmus egyik kiváló pionírja.

1909 április 6-án halt meg Oskar Mermorek, építész, Herzl Tivadar egyik buzgó munkatársa a cionista mozgalom megindítása idején.

SZIDRA: TAZRIA

Szidrának a születést követő napok tisztálkodási rendjét ismerteti első részében. Majd a fíu ujszülttő cirkumcizióját írja elő és a tisztulás befejezését követő áldozatok rendjét. A következő fejezetekben olvassuk az ember bőrén jelentkező fekélyek és „poklosság” fölismerésének módját, majd e bajok megtisztításának és gyógyításának módjait.

VAJIKRA, XIII. 37—52

47. Ha pedig valami ruhán látszik a poklos fekély, gyapjuruhán, vagy lenruhán.

48. Vagy lenből és gyapjuból készült fonadékon, vagy szöveten, vagy bőrön, vagy valamely bőrből való készítményen.

49. És ha a fekély zöld, vagy vörhenyes színű a ruhán, vagy bőrön, vagy szöveten, vagy fonadékon, vagy akármilyen bőrből való eszközön, poklos fekélynek kell azt tekinteni és meg kell mutatni a kohanitának.

50. A kohanita pedig nézze meg a fekélyt és különítse el azt, amin a fekély látszik hét napig.

51. A hetedik napon nézze meg a fekélyt. Ha a fekély terjedt a ruhán, vagy szöveten, vagy fonadékon, vagy bőrön és bármilyen készítményen, amivé a bőrt feldolgozzák: emésztő fekély az és tisztátalan.

52. Ennek okából égesse meg a ruhát, vagy a gyapjuból, vagy a lenből készült szövetet, vagy fonadékot, vagy bármely

Dórból való eszközt, amelyen a fekély le-
end, mert emésztő fekély az és tűzőn
hely elégetni.

HAFTARA

E hét második napján a héber hónapok
elsője lévén (ros chodes), haftarának
„Kol haam haarec“ kezdetű, Ezekiel pró-
féta írásából vett részletet olvassuk.

EZEKIEL XLVI 1—10

1. Igy szól az örökkévaló Isten: A belső
udvar kapuja, amely keletre néz, legyen
záva a munkatévő hat napon, szombat
napján pedig nyissák ki, ugyanugy az új-
hold napján is.

2. És a fejedelem jöjjön be a kapu tor-
nácának után kivülről, álljon a kapu fel-
fője mellé és amikor a papok megáldoz-
zák az ő égő áldozatát és hála áldozatát,
ő imádkozzék leborulva a kapu küszöbén,
azután menjen ki, a kaput pedig ne zár-
ják be estig.

3. És leborulva imádkozzék az ország
népe, ugyanakkor a kapunak bejáratánál a
szombatokon és az újhold napján, az
örökkévaló előtt.

4. Az égő áldozat pedig, amelyet a feje-

delem vigyen az Örökkévalónak szombat
napján, álljon hat ép báránnyal és egy ép
kosból.

5. És az ételáldozat legyen egy éfa a
kös mellé és a báránnyal mellé ételáldozat-
tul, amit keze adhat, az olajból pedig egy
hu az éfához.

6. Az újhold napján pedig egy ép fiatal
bika és hat bárány és egy kos, mind épek
legyenek.

7. És a bika mellé egy éfát és a kos
mellé is egy éfát tegyen ételáldozatul; és
a báránnyal mellé azt, ami kezéből telik és
az olajból egy hint az éfához.

8. És amikor bemegy a fejedelem, a ka-
pu tornácának után menjen be és ezen az
uton menjen ki.

9. Amikor pedig a föld népe menne az
Ur elejébe az ünnepeken, az, aki az ész-
ki kapun ment be, hogy leborulva imád-
kozzék, a déli kapu után menjen ki. Aki
pedig a déli kapu után ment be, az men-
jen ki az északi kapun. Ne térjen vissza
azon kapu után, amerre bement, hanem a
szemben lévön távozzon.

10. A fejedelem pedig, amikor bemen-
nek, közöttük menjen be és mikor kimen-
nek, együtt menjen ki velük.

Mit köszönhetünk Rasi munkásságának

Írta: Dr. GLASNER IZSÁK

A tizedik században és a 11-i század
kezdetén a babyloniai tanházak hanyat-
lásnak indulnak; a gaonatus utolsó éveit
élt, ugyanakkor azonban a Kelet helyett
Európa nyugatán új otthonra talál a Bib-
lia és Talmud hagyományos tanulmányo-
zása, míg Spanyolországban a héber nyelv
tudomány, költészet és filozófia indul vi-
rágzásnak.

Itt Chasidai Ibn Schaprut, majd Slomo
Ibn Gabirol bevezetői ennek az új irodal-
mi és tudományos irányzatnak, amott vi-
szont Rabenu Gerson a „Moor Hagole“, a
„Diaspora fáklyája“ és tanítványai a
„Chachmé Lothar“ (Lotharingia Bölcsi)
folytatták a Biblia-exegézis és Talmud-
magyarázat művelését ott, ahol azt a ba-
byloniai iskolák elhagyták.

A tengerentúlról odakerült talmudpél-
dányok és jegyzetek az u. n. „kontöré-
szim“ most már megszaporodtak a mainzi
és wormsi tanházak mestereinek és tanít-
ványainak jegyzeteinek és szövegmagya-
rázataival. Folyamat volt kialakulásban,
amelynek, ha idejében nem vetnek gátat,
olyan káros és bizonytalanságot terem-
tet a Talmud helyes szövegét és értelmét
illetően, amely veszélybe sodorhatta vo-
na magát a Talmudot. Szükség volt egy
nagy szerű elmére, egy kimagasló tekinté-
lyre, aki ezt a gátat emelje s aki képes
legyen a szövegjavítások labirintusából
kihámozni a valódit, az eredetit s ehhez
a szöveghez mesterkéletlen, egyszerű lo-
gikus magyarázatot fűzni. Ezekben az
időkben, az 1040-ik évben, született a
francia Champagneban, Troyes városában
Rasi, aki ezt a feladatot teljesítette.
Ugyanebben az évben, amikor az utolsó
babyloniai gaon, Mar Chezkia halálával
a tradicionális talmudkultusz napja Kele-
ten leáldozott, ugyanabban az évben en-
nek a kultusznak a csillaga Rasival se-
mém-fehragyogott Nyugaton.

Születése körül legenda alakult, amely
azt meséli, hogy szülővárosában a keresz-
tány egyháznak egy szentkép díszítéséhez
drágakőre volt szüksége, amit Rasi apjától
akartak megkapni s hogy biztosabban
elérjék ezt, hajózni vitték s ott akarták
tőle a drágakövet megkaparintani. Rasi
apja azonban a tengerbe dobta azt. Azon
éjjel megálmodta, hogy fia fog születni,
akinek dicsősége be fogja ragyogni az
egész zsidó népet.

Fiatal éveit Rasi a mainzi és wormsi
iskolákban töltötte, ahol Jakob ben Jakar
és Izsák Halevi mesterek, Rabenu Cerson
tanítványai előadásait hallgatta. Huszon-
öt éves lehetett, amikor visszakerült szülő-
városába, ahol ő maga nyitott iskolát.

Amilyen tisztelettel viseltetett tanítói-
val szemben, olyan leereszkedő, baráti
kapcsolatot tartott fenn tanítványaival.

A szerénységet egyébként nemcsak mes-
tereitől tanulta, hanem veleszületett tu-
lajdonsága volt a szó legigazibb értelmé-
ben. Élete folyásáról keveset is tudunk,
hisz a személyes vonatkozások a legrit-
kábbak a műveiben. Az ő őszinte szerény-
ségének tudható be az is, hogy vallásgya-
korlati és rituális kérdésekben nem szí-
vesen hozott döntvényeket, bár ilyenekért
az egész világ minden részéből fordultak
hozzá. Ott pedig, ahol nem tudott kitérni
a döntés elől, lehetőleg könnyítéseket al-
kalmazott, így diktálta ezt neki zsidó test-
vérei iránti határtalan szeretete, nemkül-
önben az a felfogása, hogy több erőt je-
lent valamit megengedni, mint eltiltani.
Egyébként azonban nagyon konzervatív
volt, annyira, hogy ellentétben a spanyol-
földi zsidó tudósokkal, távol állott tőle a
„jahadut“-ot illetően minden kritikai gon-
dolat, minden spekulatív eszme, filozófiai
megnyilatkozás vagy a kételynek leghal-
ványabb árnyéka is, hanem meggyőző-
déssel hitt és fogadott el mindent úgy, a-
hogy azt a hagyomány megvilágításában
készen kapta.

Minden gondolatát, idejét, kitünő ké-
peségeit, mondhatni egész életét a Biblia
és Talmud kommentálására szentelte.

De vizsgáljuk csak ezeket a kommentá-
rokat.

Nyelve: héber. A héber nyelv fejleszté-
sében elsőrangú szerepe volt Rasinak.
Nemcsak azért, mert nagyon szépen irt
héberül, hanem gazdagította is a nyelvet,
főleg olyan szakkifejezésekkel, amelyek
annakelőtte alig voltak használatosak.

Stílusa: egyszerű, folyékony, tiszta és
világos, rövid és szabatos, egy szóval sem
több, sem kevesebb, mint amennyi meg-
értéséhez szükséges.

Módszere: egészen egyéni pedagógiai
módszer. Nem magyaráz végig mindent,
hanem csak megmutatja az utat, amelyen
haladva magától rájön a figyelmes olvasó
az érteleme. Lassan-lassan vezet be
a kezdőt vagy tudatlant, akinek hova-to-
vább megnyílnak a szemei, megvilágoso-
dik értelme s könnyű szíjjel avatja őt be
a legkomplicáltabb tételekbe.

Nem kérdez, hanem csak felel, néha egy
egy szóval megelőz, halomra dönt egy
csomó kérdést, másutt viszont nyíltan
megmondja, hogy ezt vagy azt ő maga sem
érti, mintsem, hogy kényszerítse magát
egy alig elfogadható magyarázatra.

Tartalmilag: elsősorban a helyes szó-
veget állapítja meg ott, ahol az vitás,
vagy kétes. Rasi, aki uralta az egész anya-
got, ami a Bibliával és Talmuddal kapcsola-
tos, ismerte a Szifri, Szifro, Mochilta,
Pösizka, stb. műveknek minden zegét, zu-
gát, kitünő érzékkel megtalálja a helyes,
hibátlan és valódi szöveget.

Magyarázatai egyenesek, nem pilpuliz-
tikusak, logikusok s nem szellemeskedők.
Előnybe részesíti a „pösat“-ot, az egyszé-
rű, természetes, az értelemből szülő, ké-
zenfekvő magyarázatot, a „dörös“-sal, a
komplicált, valószínűtlen, az értelemhez
szülő, legendászerű magyarázattal szem-
ben, de ahol mégis a Midras-hoz folyamo-
dik, megjelöli a forrást.

Talmudkommentárját háromszor dol-
gozta át Rasi és ezáltal emelte azt a tö-
kély oly magas fokára. Elmondhatjuk,
hogy a „Chöszimat hatalmud“ (a Talmud
lezárása), amit Rövinó és Rav Asi hajtott
végre, tulajdonképpen csak Rasi szöveg-
javításával s magyarázataival vált végleg-
gessé és teljessé. Rasi kommentárja elvá-
laszthatatlan egységet alkot ugyanis a
Talmuddal, annak kiegészítő részét képe-
zi s ezt az összeforrott egységet fenntar-
totta egészen napjainkig is, nem fordult
elő ugyanis, hogy a Talmud szövegét va-
laha kinyomták volna Rasi kommentárja
nélkül.

Rasi bibliakommentárja közkincsivé lett
az egész emberiségnek, amennyiben ke-
resztény tudósok is sokat merítettek belő-
le, talmudkommentárja pedig alkalmassá
tette a Talmudot arra, hogy a zsidó nép
közkincsivé váljon, mert egészen bizo-
nyos, hogy nélküle a Talmud csak néhány
kiváltságos egyén tanulmányát képezhet-
te volna, nem pedig az egész népet.

Ugy, amint Rasi születése körül, épugy
működése s halála körül is legendákat,
csodás történeteket termelt ki a néphit.

Svédország és Norvégia gazdasági érdekei és az északi szigorított tengerzár

A francia és angol közös haditanács
ama határozata, amely szerint a norvég
vízeket a nyugati hatalmak megszigorít-
ják a tengerzár, élénk vita tárgya nem-
csak politikai, hanem gazdasági szempont-
ból is. Amíg azonban az angol és francia
lapok a kérdésnek csak politikai vonatko-
zásával foglalkoznak és gazdasági részét
elhanyagolják, addig a német lapok és a
semleges államok németekkel rokonszen-
vező lapjai azt igyekeznek bizonyítani,
hogy a tengerzár szigorításával az angol
és franciák megakarják ölni Svédor-
szág és Norvégia exportját, mert ettől a
két államtól el akarják kobozni egyik leg-
nagyobb vásárló piacát: Németországot.
Hogy a jelenlegi helyzetben ez mennyire
nem így van, azt jól tudják maguk a né-
metek, de még jobban tudják a vezető
svéd és norvég politikai körök, ha ebbeli
nézeteiknek nem is adnak nyíltan kifeje-
zést, mivel nem akarják fokozni a német
hivatalos politikai körök ezzel kapcsola-
tos idegességét.

Amint a népszövetségi hivatalos statis-
tikákból kitűnik, a két skandináv állam
exportfeleslegeinek körülbelül egyforma
vásárlója volt Németország és Anglia,
a háború előtt. Ha ez utóbbihoz hozzá-
mítjuk még Franciaországot is, úgy a mér-
leg a szövetségesek javára billen. Az a
tény, hogy az angolok és franciák alig al-
kalmazták és alkalmaznak importmegszo-
ritásokat, viszont a németek csak ilyen
megszorítási rendelkezések szigorú betar-
tásával bonyolítják le külkereskedelmi üz-
leteiket, már a háború előtt is az angolok
és franciák javára billentette a svéd és
norvég exportörök rokonszenvét. Amíg a
háború kitörése óta a svéd-angol, norvég-
angol, svéd-francia és norvég-francia vi-
szonylatban ez a helyzet semmit sem vál-
tozott, addig a németek egyre sőt fokozot-
tabb szállításokat követeltek a két skan-
dináv állam exportöröitől, másrészt ugyan
akkor szigorúan megkövetelték azt is,
hogy a kapott nyersanyagok ellenértékét
Svédország és Norvégia fogadja el olyan
német iparcikkekben, amilyen a németek
szállítani tudnak. A német kormány en-
nek kihangsúlyozására már a háború első
napjaiban nyomtatékosan figyelmeztette a
svéd és norvég kormányt, hogy az általa
ajánlott módzatok el nem fogadását Né-
metország elleni politikai manővernek te-
kinti. Mivel a svéd és norvég kormánykö-
rök e nyomtatékos figyelmeztetések eset-
leges következményeivel — különösen az
orosz- finn háború óta — nagyon is tisztá-

Azt állítják róla, hogy kommentárjait
„bőruach hakodes“ a szent szellemmel, ír-
ta, hogy éppen a „tahor“ ; tiszta szónak
egy bizonyos értelemben való használatát
fejtegette talmudkommentárjában, ami-
kor tiszta lelkét kibehelte, élete utolsó
éveiről pedig Bouillon Gottfrieddal az el-
ső kereszties hadjáratok vezérével történt
esetét jegyzik fel. A kereszties vezér mi-
előtt hadjáratát megindította volna, tisz-
telgő látogatást tett Rasinál s véleményét
kérte vállalkozásának kimenetelét illető-
en. Rasi megjósolja, hogy eredmény nélkü-
lül három lovassal fog visszatérni hazájá-
ba. Gottfried tudomásul veszi a jóslatot, de
kijelenti, hogy ha nem úgy lesz, akkor ki-
irtja vele együtt az egész város zsidóság-
gát. A hadjárat tényleg sikertelenül vég-
ződött, de mert a vezér 4 lovassal maradt
s nem hárommal, amint azt Rasi megjö-
vendőlte, végre akarta hajtani ígértét s
kiirtani a város zsidóságát. Amint a vá-
ros kapujához ért, egy nagy szikladarab
hullott le s megölte az egyik lovas. E
csoda láttán Gottfried hódolatát fejezte ki
Rasinak.

Nehéz volna megállapítani, hogy meny-
nyi a történeti igazság ezekben a történe-
tekben s mennyi tartozik a fantázia bíró-
dalmába. Tény, hogy csak rendkívül nagy
emberek, csak igen kiváló egyéniségek
életfolyása hozza működésbe a nép fan-
táziáját, csak ezeket ruházzák fel ember-
fölötti tulajdonságokkal s csak ezeknek
kedvéért engednek csodákba hinni. S ezek
közé tartozik Rasi is.

Apróságok nagy

Önéletrajzból

adatok:
Az első modern
mi a gyermekifju
rült — ekkor még
ve — Robinson
Egy héber nyelvte-
je, Josef Blocker
csempészte hozzá.

Nemzeti érzését
harca váltotta ki.
tak a bolgárok di-
Ben Yehuda gon-
Sipka-szorostól a
lesz Irzaelnek és
val őseinek földjé-
magától.

Későbbi életútj
nemzeti regénye,
határozó hatással
felkészüljön pales-
tikai működésére.

bázi kongresszus
éves korában, S
„Fontos kérdés“
programot ad Sm
Ha a zsidók nem
őket a nemzetek
kat nem akarják
milációnak, ha ne
lőszőneit felgyu-
ezeréves könnyel-
felé áll számunkr
meg. Az Alliance
Mikvé Jiszrael ut-
jutni. Charles Net
ber tanítónak a
franciára akarja
kat és ki akarja
ból. Arra a világe-
gati, éppenséggel
Palesztinába impo-

Már Párizsban
megújításának. A
kus irodalomból a
egyedül a szentír-
boldogulni. Egy fi-
De, hogy nevezze
tára nincs kifeje-
születik meg a B
tása. „Mila“ szót
lesz a „milón, aza
keleti máma. Ber-
nyeivivítő lett a

Palesztinába ér-
formálgatja, egész
ősi szó-készletét
gyakorlat kedvéé-
fog beszélni. Az A
felesége eljuttat
Yehuda egyszerű-
vét és nem akart
héber nyelvet. De
ségért kiabálása
Yehuda rendülte
den nem-héber s
meg a gyermeke
ugynevezett előke-
landó másképp sz-
Egyik barátja,
bibliai szótár szer-
intette, hogy leg-
mélje meg a fan-
tosan meg fogna
lanak más, mint
Lilliblum Cion
tikusa, mérgese
héberül üdvözölt
Azaz beszéljen ug-
Jiddisül.

Achád
Ádád Háám e-
igazságot Palesz-
zal, hogy csak a
tudják meg a ne-
nevezett meztele-
lesebb rétegeket
akarta világosita-
kélük, hogy mind-
ván „csakazértis“
nak, várható, ho-
felkerekednek, ho-
fognak és munk-
De Náchson va-
figyelmeztette
a „közismert“ ag-

Ádád Háám e-
igazságot Palesz-
zal, hogy csak a
tudják meg a ne-
nevezett meztele-
lesebb rétegeket
akarta világosita-
kélük, hogy mind-
ván „csakazértis“
nak, várható, ho-
felkerekednek, ho-
fognak és munk-
De Náchson va-
figyelmeztette
a „közismert“ ag-

Ádád Háám e-
igazságot Palesz-
zal, hogy csak a
tudják meg a ne-
nevezett meztele-
lesebb rétegeket
akarta világosita-
kélük, hogy mind-
ván „csakazértis“
nak, várható, ho-
felkerekednek, ho-
fognak és munk-
De Náchson va-
figyelmeztette
a „közismert“ ag-

Ádád Háám e-
igazságot Palesz-
zal, hogy csak a
tudják meg a ne-
nevezett meztele-
lesebb rétegeket
akarta világosita-
kélük, hogy mind-
ván „csakazértis“
nak, várható, ho-
felkerekednek, ho-
fognak és munk-
De Náchson va-
figyelmeztette
a „közismert“ ag-

Apróságok a cionizmus nagy multjából

Eliezer Ben-Yehudáról

Önéletrajzából szedve ezeket az adatokat:

Az első modern hébernyelvű könyv, ami a gyermekifjú Ben Jehuda kezébe került — ekkor még Eliezer Perlmann a neve — Robinson Crusoe története volt. Egy héber nyelvtannal együtt a melamedje, Josef Blocker, ez a titkos maszkil, csempészte hozzá.

Nemzeti érzését a bolgárok szabadságharca váltotta ki. Az orosz lapok tele voltak a bolgárok dicséretével. Hatásuk alatt Ben Jehuda gondolatai hazaszálltak a Sipka-szorosról a Jordán-mellékére. Mi lesz Izraelnek és nyelvének feltámadásával őseinek földjén? — kezdte kérdezni magától.

Későbbi életutjára George Eliot zsidó-nemzeti regénye, Daniel Deronda volt elhatározó hatással Párizsba költözök, hogy felkészüljön palesztinai kulturális és politikai működésére. Tizenöt évvel az első bázei kongresszus előtt, össze-vissza 20 éves korában, Seela nichbada, vagyis „Fontos kérdés” cím alatt alapos nemzeti programot ad Smolensky Násácnár-jában. Ha a zsidók nem akarják, hogy töröljék őket a nemzetek sorából, ha sajátosságukat nem akarják prédául dojni az asszimilációnak, ha nem akarják a csürhe rablósztóneit felgyujtani, akkor csak a két-ezer éves könnnyel-vérrel áztatott ut hazafelé áll számunkra nyitva, — állapítja meg. Az Alliance mezőgazdasági iskola, Mikvé Jiszrael utján akar Palesztinába eljutni. Charles Netter kineveti, amikor héber tanítónak ajánlkozik. Az Alliance franciára akarja rákapatni a keleti zsidókat és ki akarja őket vezetni Palesztinából. Arra a világerő sem gondol, hogy nyugati, éppenséggel Párizsban lakó zsidókat Palesztinába importáljon.

Már Párizsban nekilát a héber nyelv megújításának. A talmudi és a rabbinikus irodalomból keresgél ki szokat, ahol egyedül a szentírás nyelvével nem képes boldogulni. Egy füzetbe írógatja be őket. De, hogy nevezze el a gyűjteményét? Szótára nincs kifejezés héberben. Ekkor születik meg a Ben Jehuda első szóalkotása. „Mila: szót jelent héberül. Ebből lesz a „milón, azaz szótár szó, amely közkelelt máma. Ben Jehuda egyszerűen nevelő lett a révén.

Palesztinába érve, a köznépi számára formálgatja, egészíti ki a héber nyelv ősi szó-készletét és fejbe veszi, hogy a gyakorlat kedvéért egyesegyedül héberül fog beszélni. Az Anekdotá egy tudja, hogy felesége elájult az ijedtségtől, amikor Ben Jehuda egyszerűen megvalósította a tervét és nem akart megérteni mást, mint a héber nyelvét. De sem ez, sem a segítségért kiabálása nem segített rajta. Ben Jehuda rendületlenül süket maradt minden nem-héber szóra, sőt nemcsak vele meg a gyermekeivel, hanem Jeruzsálem ugnyevzett előkelő zsidáival sem volt hajlandó másképp szót váltani, mint héberül.

Egyik barátja, történetesen egy héber bibliai szótár szerkesztője volt az ipse, óva intette, hogy legalább a gyermekeit kiemelje meg a fanatizmusától. Hiszen biztosan meg fognak hülyülni, ha nem hallanak más, mint héber szót! És Móse Léb Lilienblum Ción szeretetének ez a fanatikus, mérgesen ráripakodott, amikor héberül üdvözölte: Redts, wie a Mensch! Azaz beszéljen úgy, mint más józan zsidó: Jiddisül.

Achád Háám és a Náchson-ággádá

Ádád Háám egyre-másra megírta az igazságot Palesztináról. Nem érte be azal, hogy csak a befentesek, a szakkörök tudják meg a néha illuziót-foszlátó, ugynevezett meztelen igazságot, hanem a szélesebb rétegeket is maradéktalanul fel akarta világosítani. Mert csak, ha eltörlék, hogy mindezek ellenére is, ugyszólván „csakazértis” nekivágnak a nehéz utnak, várható, hogy „Isten segedelmeivel felkerekednek, hogy szenvedni és harcolni fognak és munkájuk áldott lesz.”

De Náchson vakon beugrott a tengerbe, — figyelmeztette az egyik bírálója. Arra a „közismert” aggadára célt, amely azt

beszéli el, hogy a Micrájimból kivonuló zsidók nagyotjétek, amikor az üldözött egyiptomi sereg és a tenger közé szorultak. Egyikük sem bízott a Mózes biztatásában, hogy sebjak! Csak neki a tengernek. Isten majd csudát tesz! Egyesegyedül Náchsón hitt a vezérnek és fejest ugrott a hullámokba. Példáját aztán követte a huzodozó nép és ...diadalmaskodott. Viszont az Achád Háám módszere a Náchsónokba is belefojtja a lelket, kiöli belőlük a bátorságot.

Achád Háám így felelt: Náchsón tudta, hogy a tenger van előtte. Mégis belevetette magát. Mert bízott Isten segítségével. Hogyha azonban Mózes bekötötte volna a szemét és így szolt volna hozzá: Ne félj, menj csak, a tenger máris szárazfölddé vált... és Náchsón ebben a hitben ugrott volna neki, — ugyan mit tett volna, mihelyst rábredott a valóságra? Süri átkozódás között menekült volna ki a szárazföldre. Vagy a nagy ijedtségtől megbénulva, rögvést elsüllyedt volna a mélységben!...

A cionizmus bevonul Kolozsvárra

Kolozsvár cionista multjának nyomait keresgélem a „Die Welt”-ben, a cionista szervezet hajdani központi hivatalosában. Az 1912-es évfolyamban — ebben az évben bécsi és kölni korszaka után, az EAC új székhelyén, Berlinben jelent meg a Die Welt, a Herzi büszke „Judenblatt”-ja — pontosan a november 15-i keltű 46. számában, az 1432. oldalon, aránylag terjedelmes tudósításra bukkanok. „Zionistische Versammlung in Kolozsvár” a címe. Alatta zárjelben: Von unserem Berichtstatter. A tudósítás Budapestről van keltezve. Minden bizonnyal dr. Lukács Leó írta. Ő tudósította akkoriban és később is,

egészen a világháboru kitöréséig Magyarországról a Die Welt-et (Korábban Bató, Kahan dr. és néha Abrahámsohn dr., aki idővel a pesti orthodox Chevra titkárává szelidült, voltak a Die Welt levelezői. (A tudósítás így szol:

Országos szervezetünk a legjobb uton van, hogy megvesse a lábát az ország egyik legfontosabb városában és egy olyan vidéken, amelybe eddig nem hatolt el a cionizmus. A kezdeményezés a kolozsvári „Ezra” diákegyesületből indult ki, amely a kolozsvári egyetemen, az országának Budapest mellett második egyetemén, működik. Ez az ifju egyesület nem régebben dr. Blau Pál elvtársunkat választotta meg elnökének, s közeledik a cionizmushoz. Remélhetőleg rövidesen hivatalosan is csatlakozni fog országos szervezetünkhez. Az egyesület e hó 2-án nyilvános gyűlést rendezett, amelyen az egész zsidó polgárság megjelent; a neológ és az orthodox hitközségeket előljáróik képviselték. A cionizmust és a cionista mozgalmat országos vezetőségünknek egyik tagja, Kahan Nison dr. ismertette. Közel két órán át beszélt Kahan dr. és világos áttekintést nyújtott a cionista mozgalom alapvető eszméiről, utjáról, céljáról, tevékenységének módszeréről és munkásságának eddigi eredményeiről Palesztinában. A halgatóság nagy lelkesedéssel fogadta fejtegetéseit.

Kahan dr. kifejezett kívánságára vita követte az előadást. Dr. Eisler főrabbi, egyetemi magántanár és dr. Löbl (?) különböző ellenvetéseket tettek, amikre Grosz Frigyes vezérigazgató és dr. Kahan válaszoltak. Kahan dr. lendülettel záróbeszédében felhívta a jelenlevőket a csatlakozásra a cionista mozgalomhoz. Felhívásának megfelelő visszhangja támadt. Számosan a jelenlevők közül bejelentették

csatlakozásukat és a helyicsoport végleges megalakulásáig — ezt néhány napon belül tervezik nyelbeütni — előkészítő bizottságot választottak. Ennek tagjai többek között: Neuberger Zsigmond, a neológ hitközség elnöke, dr. Fischer Tivadar, s Kohn Zsigmond, az orthodox hitközség előljárói, továbbá Grosz Frigyes vezérigazgató. Miután ennek a fontos városnak vezető körei dolgozni akarnak a cionizmusért, nem lesz nehéz, rájuk való hivatkozással a többi erdélyi hitközséget is megnyerni a cionizmusnak. Ujjonnan megnyert elvtársainkra, mindenekelőtt pedig az Ezra diákegyesületre most az a feladat vár, hogy jól megszervezedjenek. Ha ezentul is olyan buzgógnak fognak dolgozni, mint az előkészítés munkálatainál, úgy meg fognak tudni birkózni a rájuk váró feladattal.

Az 1913-as évfolyam. 6. számában (február 7 a kelte), a Die Welt beszámol a helyi csoport megalakulásáról. Grosz Frigyes az elnöke, Havas Lázár és Fischer Tivadar dr. az alelnökei, dr. Blau Pál és dr. Pollák Sándor a titkárai, dr. Salamon Ignác a sékel- és Boskovics Henrik a Nemzeti-alap biztosa.

Az 1914-es évfolyam 13. száma az Ezranak Palesztina estélyéről közöl tudósítást. Fényes külsőségek között, az egyetem aulájában tartották. Jelen volt az egyetemi rektora, Kossutányi Ignác professzor is. Eisler főrabbi tartotta a bevezető előadást, Beregi Armin Benjámin mérnök vetítettképekkel kísért felolvasásban mutatta be a mai Palesztinát. A tiszta jövedelmet a berlini zsidó Hilfsverein-nal nehéz harcban álló héber-iskolaszervezetnek juttatták.

Folytatom a nyomkutató! A cionizmus első lépéseinek cluji és erdélyi felkutatását. (B. Y.)

CVI LIEBERMANN:

A ROMOK FÜLÖTT

(21.)

(Ifjusági regény)

Héberül fordította: Gaertner Móse

- Felépítjük...
- Egyetlen ház mindannyiunk részére...
- Megerősített ház lesz, ami megvéd bennünket az ellenségektől...
- Még ez évben letesszük az alapkövet.
- Még a nyáron.

24.
Lássuk csak mi történt időközben az ország többi részeiben. Vespázianusz, akit a palesztinai hadjárat ideje alatt Róma császárává választottak, döntött az ország sorsa fölött: az én birtokom ez. Azután részekre osztotta az országot s mindent, ami eladható volt benne, eladott. Fia, Titusz, Jeruzsálem bevétele után százezer lelket hurcolt rabszolgaságba és eladta őket, másokat viszont elajándékozott számos barátjának, kik a szomszédos országokban éltek, sokakat pedig kényszer munkára vittek Korintusba és Egyiptomba. A zsidó ifjak színe-java, a hősök a császári udvarban szolgáltak és minden római ünnepen, akár a császár vagy fiának névnapja, akár másfajta örömünnepe volt, odavetették őket a vadállatoknak, amelyekkel meg kellett küzdeniök. hogy szórakoztassák kegyetlen parancsolókat és a vérszomjas népet. Ezeket az ünnepeken a zsidó ifjak százait tépték szét a fenevadak, a nemes római polgárok és matronák szemeláttára. Közben a cirkuszok népe tapsolt és kiabált örömben. Néha nemcsak azért tomboltak, mert a vérszomjas állatok akarták serkenteni arra, hogy gyakrabban végezzenek árthatlan áldozatokkal, hanem azért is, mert megadatott számukra a látvány, hogy zsidó ifjak egymás ellen élet-halál harcot vívnak.

Jeruzsálem és a Szentély pusztulása után három vár állott még, amely nem hódolt be a rómaiaknak. Ezek a várak messzi fekdtek a Holt-tenger vidékén és a Jordán tulsó partján és Titusz, a római hadsereg főparancsnoka és a császár fia nem akart tul messzire eitolódni az ország bensejétől, hogy meghódítsa őket. Biztos volt benne, hogy ezek a várak nem tarthatják magukat. Titusz ezért nagy ünnepeket, cirkuszi harcokat és versenyeket rendezett. Juda hősinek vére még nem száradt fel teljesen a hegyoldalokon és a völgyekben, a Szentély égésének utolsó szikrái még ki sem aludtak, Titusz máris ünnepeit a tengerparti Cézareában. Az ünnepegeken rendezett harcijátékokban és cirkuszi mutatványokban ezer ötszáz drága zsidó lélek esett a féktelenségek á. Cozatául. És utjában Róma felé, amerre csak átvonult, a különböző népek és országok fővárosaiban mindenhol diadalmeneteket rendeztetett a zsidók legyőzetésének öröme. Ezek az ünnepségek azután Ró-

mában érték el a tetőfokot.

Juda országának kormányzójává Titusz Bassus nevezte ki, akit kötelezett arra, hogy a három várat meghódítsa. Három évig tartott a harc Bassus és a zéloták maradványai között. Elsőnek Herodion várát hódította meg, de a Jordán tulsó partján fekvő Máchárusz erődítés, amelyet még Alexander Jánai idejében építettek, szinte legyőzhetetlennek tűnt. A körülötté lévő mély völgyek megvédtek minden támadástól. Az erődítésben néhány száz zsidó hős keményen tartotta magát, élükön a páratlanul bátor zsidó hőssel — Eleázárral. Nem elég, hogy a rómaiak összes cselei meghusultak és katonaságuk meg sem tudta közelíteni az erődítést, de Eleázár és emberei néha kitértek a várból, utat vágtak maguknak a rómaiak táborába és rengeteg ellenséget pusztítottak el. Egyszer azonban cserben hagyta Eleázárt a szernese és a rómaiak fogásába került. A rómaiak a vár falai alatt, saját embereinek láttára megkínózták Eleázárt. Katonái nem tudtak nézni szeretettel vezérük gyötrelmeit és ezért megadták magukat. Am Máchárusz eleste után is, még egy pontja a zsidó bátorságnak állott: Mácáda vára, amely ott fekszik a Holt-tenger partján lévő meredek hegyek csucsán. A vár parancsnoka Eleázár volt, Jáir fia, a legnagyobb zsidó hősök egyike. A védők elegendő élelemmel rendelkeztek. Váruk egy magas sziklán fekdtt és akik meg akarták rohanni, a legtöbb-ször saját vesztükbe slettek. A zsidó védők halálmegvetéssel harcoltak az ostromló rómaiak ellen, míg az napon az ellenségek sikerült bevennie az egyik falat. A második falat, amely fából épült, a rómaiak gyujtó nyilakkal lángba borították. A védők látták, hogy a lángok elhatalmasodnak és nemsokára hiábavalóvá válik az ellenállás, Eleázár, a vezér, de a többiek is ekkor így szoltak: Haljunk meg inkább, mintsem hogy ellenségeink keze közé kerüljünk. És amidőn a rómaiak betörték a várba, megijedtek a nagy csőndtől. Mindössze hét élő lelket találtak. A többiek kardjaikba dőttek. Ez a harmadik évben történt, Jeruzsálem pusztulása után.

Juda hőséi, kiknek sikerült a szomszédos országokba menekülniök, többször szítottak lázadást. A zsidó Alexandriában, Kyrenaikében és más országokban rómaiakat pusztítottak el. Természetesen Róma bosszuja sem késett és ez a bosszu igen kegyetlen volt. Eric Jiszráélben az első évben nem fordult elő lázadás. De valóban, ki is lázadt volna? A holtak? Az áldozatok? A rabságba hurcolt és eladott ifjak, vagy akik életben maradtak — nagyrészt tehetetlen, a háborútól halálra-

rémült öregek, vagy árva gyermekek és elkeseredett özvegyasszonyok? És mivel lázadtak volna? Fegyverek nélkül, a lerombolt várakkal? Elnéptelenedés, pusztulás és pusztaság, elnyomatás és szegénység uralkodott országunk csodálatosan szép égbolozata alatt.

Ezekben az években, közvetlenül a pusztulás után, feltűnt II. Julianusz Agrippa csillaga, aki néhány évvel a zsidó háboru előtt Fel-sógalileában kinevezte magát a zsidók királyának. A rómaiak aláztos szolgálaként, tanácsaival segítette őket a zsidók leverésében, sőt maga is csatlakozott hozzájuk seregelvel. Különösen a zéloták gyűlölték emiatt és a nép árulójának tekintették. Az ország elpusztítása és meghódítása után Vespázianusz nem teledkezett meg hűségétől szolgálólól és jutalmul kiterjesztette uralmát a Hermonról kezdve egész Gálilea területére. Miután azonban Agrippa látta, hogy családott várokozásában, mert nem neveztek ki az egész ország uralkodójává, lehet, hogy megbánta tetteit és most minden erejével igyekezett megerősíteni a nép maradekát és nagylelkűen bánt velük. Sőt minden esetben megvédte és képviselte őket a magasabb hatóságok előtt.

A zsidó nép palesztinai maradekai látván Agrippa jóakarátát és könyörületességét, elfelejtették alávaló tetteit, megbocsátottak neki s igyekeztek vigasztalni magukat: a megmaradt nép szikrája ő, őrizzük meg, talán még nagy láng gyulhat ki belőle valamikor.

Pálmák völgye, a hegyekben elrejtett kis falu, Agrippa parancsnokságának határán fekdtt, de a valóságban nem tudtak róla sem a rómaiak, sem a zsidó Gall urai. Időről-időre megjelent a faluban az adószedő, elvette a neki kijáró díjat, kivülre más nem jelent meg a faluban. A falu ezért zavartalanul folytathatta a maga furcsa és szokatlan életét, a gyermek közösség életét. Olyan volt, mint egy kis oázis a pusztában, mint külön törzs, a pusztulás és a romok közepében.

25

Peszách. Néhány hónap mulva hat éve lesz annak, hogy Pálma völgye és a Szentély elpusztult. Néhány héttel az egyiptomi kiszabadulás ünnepe előtt, a gyerekek birtokba vették az új házat, amely kis várhoz hasonlóan a hegy magasságában épült. Az első emeleten két nagy szoba volt, amelyben a gabonát és a szerszámokat raktározták el, a második emelet viszont öt hálószobából, nagy ebédlőből és fürdőszobából állott. A házat nagy udvar vette körül, amelyet köfal kerített be.

(Folyt. köv.)

IFJU KELET

Rejtvények

45. SZAMU SAKKREJTVENY:

I	R	A	B
R	U	K	E
E	P	E	N
B*	S	C	

A csillaggal jelölt betűtől lóugrás szerint haladva három ismert héber író nevét kapjuk.
Beküldte: Billitzer Dobi (Beclean).

46. SZAMU LEPCŐREJTVENY:

X X X X X = Ósapa
X X X X = Jákob fia
X X X = Igen (héberül)
X X = Világosság (héberül)
X = Mássalhangzó

Beküldte: Kaufmann Judith és Oszkár.

47. SZAMU SZOTAGREJTVENY:

kin-low-nor-soko-us-dau-sis.

Beküldte: Erczmann Judith (Torda).

48. SZAMU REJTVENY:

SI
SAL
ES
MO

Beküldte: Rotschild Baba (Crasna).

49. SZAMU LEPCŐREJTVENY:

X X = mássalhangzó
X X = jöjj (héberül)
X X X = gödör (héberül)
X X X X = teremtet (héberül)

Beküldte: Salamon Sári és Dezső (Palatca).

LEGUTOBBI REJTVENYEINK MEGFEJTÉSE:

43. SZAMU SZAMREJTVENY:

HERZ	L	IA
S	A	RON
SÁ	M	ARIA
EFR	A	IM
	K	INERET
	O	HEL
JO	R	DÁN

Beküldtek: Meisner Bina és Cipora (Brasov).

48. SZAMU BETUREJTVENY:

SEPTUAGINTA
A C R
U H O
L A N
CHEDERA
NACHMAN
A
LIBANON
TAMUZ

Beküldte: Nussbaum Jákob (Simleu-Silv).

A LEGUTOBBI KÉRDÉSEKET HELYESEN VALASZOLTÁK MEG:

Schwartz Iosif (Arad), Strohl Ede (Brasov), Szegal Benjamin (Iernut), Carpelesz Miksa (Somcuta), Mauthner Arje (Cărpiniș), Hermann Endre (Dej), Bard Salomea (Beius), Geiber Chává (Tâsnad), Beer Josef (Cluj), Lévi Mátyás (Cluj), Kohn Jissáchar (Săcășeni), Lakatos László és Gyuri (Beius), Körber Lili (Sacadat), Bárd Pavel (Beius), Izrael Aser (Cluj), Jakab Irén (Medias), Kleinberger Hugó (Mărăsești), Kleinbeer Stefan (Sibiu), Wanlenski Teréz (Bicsad), Citrom Bráchá (Reghin), Marton Eszter (Sămbăta de jos), Zelig Zeháva (Lunca Bradului), Wasserstrom Jochák (Cluj), Izzák Rozália (Satu-Mare), Rosenzweig Isi (Oradea), Warfeninger József (Bistrița), Wolff Cvi (București), Werner Maxi és Éva (Tg-Mures), Strohl Jochák (Cluj), Weininger Janka és Ottó (Călmănești), Klein Renée (Alba-Iulia), Kopper István (Timisoara), Gartner Sándor (Arad).

A fecskék története

Beküldte: KORNHAUSER RACHEL (Kén Hánoár Hácioni Cluj)

Kint ültem az udvaron. Gondolataimban azonban valahol messze voltam: egy másik országban, hol chalucok és chalucák énekelve, vidáman dolgoznak.

Hirtelen felfigyeltem: Két fecske beszélget előttem. A fiatalabb kezdi és az öreg, szomorú fecskéhez fordul kérdésével: „Miért vagy oly szomorú, fecske-testvér?” — A másik szomorú tekintetét felveti és a kérdésre kérdéssel felel: „Ismered-e fecske-népünk történetét?” A kisebbik lehajtja fejét és halkán válaszol: „Az én anyám meghalt, nem volt ki elmesélje nekem”. Az idősebb alig bírta palástolni hangjában a meghatottságot, de belekezdett a mesébe:

„Egyszer réges-régen a mi népünk nagy és hatalmas volt. Boldogan éltünk gyönyörű országunkban, mely telis-tele volt zöldelő fákkal. És minden ágon fészket rakunk magunknak. És abban az országban nem volt rideg, fagyos tél és nem kellett soha elhagynunk fészkeinket, mint mostan. — A fecske egy percre megpihent, aztán folytatta:

„És mi voltunk a legboldogabbak a madárvilágban. De nemcsak mi voltunk boldogak ebben az országban, de a földön lakó emberek is. Ebben az országban sohasem volt viszálykodás. És a földről az ember-nép hálaéneke a fecske-nép csicseregésével együtt szállt a mennye felé.

„És boldogan teltek-multak az évek, míg egyszer csak nagy zivatarra és lármára ébredtünk. Letekintünk a földre. Nagy iedelmet látunk az emberek arcán. „Vajjon mi lehet?” — kérdeztük egymástól. És válaszképpen faltörő kosok zuzása és jai és kiáltás tört fel hozzánk. Tudtuk: ellenség jött a boldog országba.

Alig térünk magunkhoz első megdöbbenésünkben, mikor fejük felett a magasból rettegett ellenségeink törtek reánk: a verebek. Szörnyen megijedtünk és tudtuk: minden védekezés hasztalan. Ők többen voltak: ledobálták to-

jásainkat és feldúlták fészkeinket. És szívünkben a fájdalomtól megtörtén kellett menekülnünk...

„És azóta vándorolunk országról országra és keressük a régi boldog országot, — de sehol nem találjuk”. — A fecske elhallgatott és megszólalt a másik: „És mi lett a boldog ember-nép?” — „Ugy hallottam — feleli az első — hogy éppen úgy, mint mi, ők is szétszórva a világ minden részében nem találják helyüket”. — És mi annak az országnak a neve?” — „Erec Jiszráél volt ez az ország” — sugta szenvedélyesen a másik.

Felugrottam, mint akit szíven találtak. Erec Jiszráél: a mi szent hazánk, amelyet verejtékünkkel akarunk mostan visszaszerezni. Istenem! Hiszen akkor azok a boldog emberek mi voltunk...

A madár egy pillanatig csodálkozva nézett rám, aztán mindent megértett.

„Figyelj ide — fordult a kisebbik fecskéhez — vissza kell szereznünk országunkat”. — Erőset füttyentett és száz fecske gyült köréje. Aztán elmondta tervét: „Most mi elme gyünk Erec Jiszráélbe: építünk magunknak új fészkeket és azokat nem fogjuk átengedni ellenségeinknek, ha kell, meg fogjuk azokat védeni. Mi nem fogjuk bántani a többi madarakat, de szükség esetén megvédjük majd magunkat s szembe szállunk velük”.

Aztán hozzám fordul és szól: „Löhitrát b'Erec Jiszráél! Sálom! Ne csüggedj! Mert ahogy mi visszszeresszük a mi fészkeinket, éppen úgy fogjátok Ti is visszahódítani földteiteket”. És ezzel megfordult és szállt, szállt Erec Jiszráél felé.

„És én egy utolsó „löhitratot”-ot küldtem utána, miközben leltem az új hazára szállt, könnyek peregetek le az arcomon...

„Mire magamhoz tértem, ők már messze voltak. Siettek Erec Jiszráél felé...”

CHELEM BÖLCSEI

(Adomák F. Heilpern „Cháchmá Chelem” című héber nyelvű gyűjteményéből)

Bizonyára hallottak már a lengyelországi Chelem városka „bölcseiről”. Alábbi adomák nagy „okosságukat” tükrözik vissza.

AZ UCCAI VLÁGITÁS

Tanácskoztak Chelem lakosai és rájöttek, hogy nem jó dolog, ha egy város sötétségbe burkolódik a hónap végén, mikor nincs holdvilág. Mit is lehet csinálni? — téték fel a kérdést. Hét napi vita után végre rájöttek, hogy mit kell tenniük.

Mikor hold-tölte volt, vettek egy hordó vizet és felállították azt a piac közepén. A hold perze ott csillogott a víz tükrén.

Örvendtek a chelemiek nagyon, mert ime megofgták a holdat és azért zsákokkal és pokrócokkal jól leköttették a hordó száját. Hogy még biztosabbak legyenek a dolgukban, és lepecsételték a kötést a rabbi és a „dájánim”-ok pecsétjével.

Hónap végén azután sötétek lettek az éjjelek, tehát Chelem uccái is. Összegyűltek tehát a lakosok, hogy kivigyék a holdat a hordóból és újból megvilágítsák vele az uccákat. Feltörték a pecséteteket, levették a zsákokat és borzalom... nagy félelem fogta el mindnyájukat: a hold eltűnt a hordóból.

— Ellopták a holdat! — jajongtak keservesen a chelemiek...

A VAROS HATARAINAK KIBŐVÍTÉSE

A chelemiek nagyon megszapordtak, szűk lett nekik a város és nem volt hol házakat építsenek, mert egy nagy hegy állt közvetlenül a város mellett. Tanácskoztak tehát újból és azt a határozatot hozták, hogy Chelem összes lakosai, férfiak, nők, gyerekek és öregek, ki kell hogy jöjjenek és együttes erővel neki kell

menniük a nagy hegynek és odébb kell tolniok, hogy legyen hely házak építésére.

Ugy is történt, mindnyájan kimentek a város végére, neki gyürköztek és tolni kezdték a hegyet. A „munkában” nagyon kimelegedtek és ezért levetették kaftánjukat, letették a földre egy kis távolságban és újból neki iramodtak a hegynek. Nagy elfoglaltságukban nem vették észre, hogy tolvajok jöttek és elvitték az összes kaftánokat.

Kis idő múlva hátra néztek s ujjongva kiáltottak fel, hogy milyen messzire jutottak már a hegyre, annyira, hogy még a földre tett kaftánokat sem látják...

„És újból neki gyürköztek, hogy tolják a hegyet...”

A CHELEMI „SZAJFER”

„Szajfer” (irnok) is volt természetesen Chelem városában. Ő is olyan „bölcse” volt, mint a többiek.

Egyszer látták, hogy ül a „szajfer” és negyed öt nagyságu betűkkel levelet ír. Amidőn megkérdezték tőle, hogy miért ír olyan hatalmas betűkkel, azt felelte: A nagybátyámnak írom ezt a levelet, és a nagybátyám süket, szegény feje...

A CHELEMI TYUKOK

A chelemi rabbinál az volt a szokás, hogy minden szombat délre tojásos hagymát ettek. Egyszer nagyon megdrágult a tojás, és a „rebecen” nem csinált hagymás tojást. Mikor eljött az evés ideje és a rabbi kérte a feleségétől a tojást, a rebecen azt felelte, hogy nem csinált, mert — így mondta — tél van és a tyukok nem tojnak, eddig egy krajcár volt egy tojás és most három krajcár egy. Felragyogott a rabbi arca és így szólt: Látod „rebecen” lében, milyen okosak a chelemi tyukok, egy krajcárért nem tojnak, de háromért igen...

Héberből fordította: Keszenbaum Miklós.

Ki tudja megmondani?

1. Sisák, Egyiptom királya melyik zsidó király uralkodása idején támadta meg Jeruzsálemet?
2. Hol született M. L. Lalienblum, nagy héber író?
3. Melyik szervezet elnöke volt Pinsker Leo?
4. Ábrahám apa atyját hogy hívták?
5. Hány évet élt Josua?
6. Hogy hívták azt a zsidó királyfit, aki fellázadt atyja ellen?
7. Honnan ered a Jordán?
8. Mi az Aszefát Hamivohárim?
9. Ki volt Joszéf Busse?
10. Ki írta a „Mekor Chájim” című zsidó bölcsészeti művet?

Beküldte: Keszenbaum Miklós (Oradea), Becher Josua (Satu-Mare), Birnberg Joszéf (Cluj).

VALASZ A LEGUTOBBI KÉRDÉSEKRE:

1. A leghíresebb zsidó álmessias Sabbataj Cvi volt.
2. Jisájnak hívták Dávid király apját.
3. Troyes délfranciaországi városban született Rási.
4. Og, Bászán királya élte túl — a legenda szerint — az özönvizet Noén és gyermekeit kivül.
5. „Merkáz rucháni”-t (Szellemi központot) jelent a Mizráchi szó.
6. A marannusok üldöztetések miatt színlag kitért spanyol zsidók voltak.
7. Méir Dizengoff-nak hívták Tel-Aviv első főpolgármesterét.
8. 40 évig éltek a zsidók a pusztában.
9. Salamon király a Sir Pasrim szerzője.
10. Sárón völgyében fekszik „Kirját Anávim”.

Beküldtek: Wohlberg Jesája (Oradea), Kaufmann M. és Bözsi (Ludus), Goldberger Emil (Dej), Sándor Mose (Dej), Grosz Ervin (Oradea).

A LEGUTOBBI REJTVENYEINKET HELYESEN FEJTETTÉK MEG:

Fischer Iszi (Somcuta), Fischer Pali (Cluj), Jakab Klári (Sămbăta), Kéri Pál (Oradea), Krausz Imre (București), Mander Etta (Bobota), Herscu Adolf (Alesd), Mozes Mosé (Simleu), Stern Joszéf (Arad), Stern Benjámin (Cluj), Koslovsky Sári (Rădăuți), Chaim Weiz (Loma), Juda Erter (Petrossani), Lób Cvi (Orsova), Herz Avram (Socul), Weisz Éva (Cluj), Schäffer Ezekiel (Sebes), Lób Dvora (Gherla), Holländer Mose (Reghin), Hertz Juci (Făgăras), Gál Magda (Satu-Mare), Beer Ibolya (Cluj), Kandel Ignác (Sighet), Grosz Slomo (Brasov), Rozenhá Moric (Medias), Jakab Eliséva (Cluj), Déri Andor (Iasi), Stark Chájá (Varna), Weinberger Sári (Borsa), Köpenicki Aser (Careii), Kornblum Jochák (Iernut), Sági Tibor (Oradea), Mayer Jolán (Deva), Meisner Zálmán (Muscel), Jakab Mirjám és Ibolya (Cluj), Kálmán Avisaul (Someseeni), Braun Edit (Lacul de sus), Bárd Pavel (Beius), Cotic Menáchem (Jimbor), Katz Zsóv (Arinis), Bidermann Mária (Bratca), Dávidovits Levary (București), Bárdicsev Manyi (Arada).

Az IFJU KELET postája

Wohlberg S. (Iclod): Az Ifju Kelet csak abban az esetben közli a beküldött kérdéseket, ha azokhoz a választ is mellékelik, ettől nem térhetünk el.

Klein Eugen (Cluj): A rejtvényeket nem tudjuk közölni, túl egyszerűek, az egyik ötletes, de formája miatt nem alkalmas a közlésre.

Glasner Mose (Cluj): A találos kérdések szellemesek, de mert a válaszokat egy számban nem közölhetjük, nem tudjuk őket használni.

Grosz Dori (Cluj): A rejtvényeket felhasználjuk, csak türelem.

Waldmann Ede (Cluj): Jönni fog. Pfeffermann Czernach (Bistrița): A beküldött rejtvény túlterjedelmes, ezért nem közölhetjük. Küldjél újabbakat.

Fischer Mimi és Weisz Sifra (Gherla): A beküldött rejtvény jönni fog.

Salamon Ernest (Praid): Válasz a következő számban.

Stern Dávid (Cluj): Jönni fog, csak türelemet kérünk.

Nissel Samuel (Arad): Jönni fog.

Grosz Ignácie és Salamon Ernő (Turtilia): Köszönjük a beküldött rejtvényeket, igyekezzünk használni azokat, ám több gondolkell fordítanotok azok zsidó jellegére.

A többi levelekre — helyszülke miatt — következő számban.

Grünw
CLUJ, Cătelea
Telefon
Kérjen

Beck és Molotov szerepe a háboru felidőzésében

A lengyel „Fehér Könyv” érdekes leleplezései

Bucuresti, április 6. Az Azi című bucaresti lap közli a Manchester Guardian londoni tudósítójának érdekes cikkét a lengyel Fehér Könyv megjelenésével kapcsolatban, amely többek között ezeket írja:

Beck politikájának mérlege

„Paderevski volt lengyel államfő az elmúlt hónap folyamán beszédet mondott a párizsi lengyel nemzeti tanács ülésén és egyáltalán nem rejtette véka alá lesújtó véleményét Beck volt lengyel külügyminiszter politikájáról. Nyilván kijelentette, hogy ez a politika jelentős mértékben járult hozzá a Lengyelországra szakadt tragédiához. Ezt a véleményt osztják máskülönben a mai lengyel kormány többi tagjai is, így Sikorski tábornok és Zaleski, akik mindig aggódva figyelték a Beck által folytatott külpolitika alakulását. Az új lengyel kormány igen nehéz helyzetben volt, amikor elhatározta, hogy kiadja a lengyel Fehér Könyvet, amelynek tartalmaznia kellett az összes dokumentumokat a lengyel-német kapcsolatok alakulására vonatkozólag, Hitler uralomra jutásától egészen a háboru kitöréséig.

Ez a Fehér Könyv nem Beck külpolitikáját akarta igazolni, hanem Németországnak Lengyelországgal szemben tanúsított magatartását kellett bemutatnia. Így a lengyel Fehér Könyvben egyetlen utalás sincs Beck pályatársának kétes mozzanataira, mint például a határozott lengyel tiltakozásra Barthounek 1934-ben felvetett védelmi rendszerével szemben. Nem említi a Fehér Könyv Lengyelországnak az 1938-as csehszlovák összeomlásban játszott szerepét és hallgat a lengyel kormány az oroszokkal kötendő megemlékezési szerződéssel szembeni makacs ellenkezéséről is, noha a szovjet külügyek élén akkor még Litvinov állott és legalább is a látogatást bizonyította, hogy Oroszország részvesz a kollektív biztonság művében.

Az orosz-lengyel kapcsolatok története

A Fehér Könyv legérdekesebb része azonban az, amely az orosz-lengyel kapcsolatokat tárgyalja. Egyenesen szenzáció számba mehetne Grybowski moszkvai lengyel nagykövetség 1936 júliusáról keltezett összefoglaló jelentése, amelyből kitűnik, hogy Krestinski, Litvinov helyettese élesen kirohant a nagykövet előtt „Lengyelország magatartása miatt, amely szabotálása a Népszövetségnek és a kollektív biztonságának”.

München után a magukra hagyott lengyelek igyekeztek megjavítani Oroszországgal való kapcsolataikat, ez a közeledés azonban nem bizonyult hosszú életűnek. Grybowski jelentőségteljesnek tekintette már akkor azt a tényt, hogy az újévi fogadás alkalmával Hitler a leghosszabban a szovjet nagykövettel beszélt. Ennek ellenére 1939 februárjában a lengyelek kereskedelmi szerződést kötöttek az oroszokkal.

Litvinov leváltása választatot jelentett a szovjet külpolitikában és már májusban nyilvánvalóvá vált — írja Grybowski —, hogy az oroszok még egy titkos kártyát tartanak készletben: a Hitlerrel való szövetséget. Ami ezután következik, az már sötétebb fejezet. Az oroszok, franciák, angolok tárgyalnak Lengyelországot távolították magától a tárgyalásoktól. „Potemkin — írja a lengyel nagykövet — úgy látszik megértéssel viseltetik azon okokkal szemben, amelyek bennünket arra késztetnek, hogy ne kapcsolódjunk be közvetlenül a tárgyalásokba. Potemkin biztosította Beck külügyminisztert kormányának nevében, hogy Oroszország jóakarata magatartást fog tanúsítani Lengyelországgal szemben egy esetleges német tá-

madás esetén”. A követ mindössze azt válaszolhatta kormányának nevében, hogy „Lengyelország is szimpátiával kíséri a folyamatosan levő tárgyalásokat”. Két nappal később közölte Molotovval, hogy „Lengyelország korainak tartja a lengyel-orosz kétoldali tárgyalások megindítását, mielőtt a háromhatalmi szerződés létrejönne”. Ez a legfurcsább fejezet a háborut megelőző hónapok lengyel diplomáciai tevékenységében.

Valamivel később, júniusban, Grybowski megjegyzi, hogy „a lengyelek nem táplálnak túlzott illúziókat a három nagyhatalom között folyó tárgyalásokkal szemben”. Oroszország hadianyag szállítását ajánlotta fel Lengyelországnak, de az ajánlatot „elfogadhatatlan feltételek kísérték”. Egyidejűleg azonban „az orosz propaganda szüntelenül a német követelések visszautasítására buzdított”. Vorosilov marsall a hadfelszerelési anyagok szállításáról tárgyalva kijelentette, hogy: „ez tisztán kereskedelmi kérdés és nem áll ellentétben az orosz-német szerződéssel”, amelyet éppen akkor irtak alá. A szovjet- külpolitika

kétlakúsága világos, de bizonyos mértékben Lengyelország szerepe is homályos marad.

A megváltozott helyzet

A lengyel Fehér Könyv legértékesebb része azonban a befejező rész. Grybowski beszámolt a szeptember harmadikán közte és Molotov között történt találkozóról. Jegyezzük meg jól: a háboru már két napja folyt.

„Ő (Molotov) elismerte, hogy Németország elkövette a támadás bűnét és megkérdézték, hogy vajjon számíthatunk-e Anglia és Franciaország beavatkozására és ha igen, akkor meddig kell ennek bekövetkeznie. Azt válaszoltam, hogy nincsenek pontos értesüléseim, de valószínűnek tartom, hogy a hadüzenet meglesz holnap, szeptember negyedikére. Molotov hihetetlenül mosolygott és csak ennyit válaszolt: „Jó, majd meglátjuk”. Ugy látszik, hogy Molotov is osztotta Ribbentrop ábrándját, amely szerint a szövetségesek végül is megmondják magukat és nem kockáztatják meg a háboruba való belépést”.

A szövetségesek hadüzenete furcsa benyomást keltett Moszkvában. Amikor néhány nappal később a lengyel nagykövet hivatkózással Vorosilov előzetes ígéretére, hadianyagot kért az oroszoktól, Molotov így válaszolt: „A marsall ezt az ígéretet egészen más körülmények között tette. Akkor még nem tudhatta, hogy Anglia és Franciaország is beavatkoznak. Ma azonban a mi szemünkben Lengyelország egyet jelent Angliával”. Hozzátette, hogy Oroszország egyetlen gondja saját érdekeinek megvédelmezése és határozott szándéka a vizályon kívül maradni. Tíz nappal később az oroszok bevonultak Lengyelországba... — fejezi be a lap.

„Célunk a világkereskedelem újjászervezése a háboru után”

— mondotta Hull amerikai külügyminiszter

Washington, április 6. (Rador). A köztársasági elnök a kereskedelmi szerződések kötése terén élvezett előjogai körül megindult parlamenti harc a kormány fölényes győzelmével fejeződött be. Miután a szenátus 46 szavazattal 34 ellenében elutasította azt a javaslatot, amely a közválságsági elnök által élvezett jogok megvonásáról szökött, semmilyen akadály nincs annak, hogy a kormány által benyújtott

törvényjavaslat életbelépjön és ahhoz csak Roosevelt elnök aláírása szükséges. A szenátus végső szavazása után Cordell Hull külügyminiszter kijelentette, hogy az amerikai kormány kereskedelmi politikájának egyik célkitűzése szilárd alapot teremteni a békének és előmozdítani a világkereskedelem újjászervezését a háboru befejezése után.

Spanyolország lábbadozása

Francia újságíró cikke a nélkülözésekkel küzdő Ibériai félszigetről

Párizs, április 6. „Egy nemzet lábbadozása” címmel az alábbi cikk jelent meg egy francia folyóiratban a polgárháboru viharai után életrekelő Spanyolországról.

— A Barcelonából Valencia felé robbogó vonaton jellegzetes spanyol festői jelenetek vagyok szemtanuja. A nagyobb állomásokon a lakosság, férfiak, nők és gyermekek hangos szóval kinálgatják áruikat, friss víztől egészen a szebbnél-szebb virágokig. A kínált áruk nemcsak a vonat utasainak, hanem otthonmaradott rokonainknak is elegendő ellátást biztosítanak. Hay aqua, hay cerveja.

Felsorolják a éhség és szomjúság oltására szolgáló valamennyi ételt és italt. Csak egyetlen kiáltás nem hallható: Kenyeret vegyenek. Nem kínálnak sem kenyert, sem emparedadot, sem tortillast, hideg omlettet, amely híres spanyol különlegesség.

Az egyik utas különös vásárt akart csinálni velem: csadálatos spanyol bort kínált azért a darab kenyérért, amely világsreggelim elkötése után maradt az asztalkendőmön.

Azt hallom, hogy Valencia és környéke nyolc nap óta kenyér nélkül van. Barcelonában, Malagában és a többi nagyobb városokban sem található kenyér. Madridban nem szenvedtem szükségét, de a kenyérnek kukorica ize volt. Sevillában Andaluzia gabonaktárában rendes izű a kenyér, fehér és puha. Eppen ezért a luxusgépkocsik és a kevésbé elegáns autók nagy távolságról is eljönnek, hogy kenyeret vigyenek hazra.

Franco tábornok az 1940 évre rádiószózatot intézett a spanyol néphez. Olyan őszinteséggel vázolta Spanyolország mai

gazdasági helyzetét, amelyet a tekintély kölcsönözhet valakinek. Vázolta az országnak jelenlegi történetét, amelyet a félsziget egyik sarkától a másikig 32 hónapig tartó háboru vihara rázott meg.

Csak a komoly szervezetségi munkájának köszönhető, hogy a nemzeti tartományok megőrizték az 1936-i árakat. 1939 márciusában azonban összeomlott az ország gazdasági bástyája. A gazdasági élet a 32 hónapig tartó rendbontás és romlás eredményének képét mutatja: a földet nem vetették be, a közraktarak üresek, az olajbogyósajtólok, ahonnan az ország legfőbb bevételi forrása, a faolaj került ki, elhagyatva állanak. A szállítási eszközök, vagonok, mozdonyok, teherautók ócskavasak lettek, vagy a határon tulra kerültek. A kereskedelmi hajókat Oroszországnak adták el, vagy a kikötőkben megrongálták. Az aranytartalékok és a devizák a teherautók és a hajók sorsára jutottak.

A nemzeti tartományoknak egyik napról a másikra az egész országot el kellett látniok, pedig tartalékjuk még saját szükségletük fedezésére sem volt elegendő. A földet ismét be kellett vetni, mert a lakosságnak táplálékra van szüksége. A szükséglettel szemben fennálló gabona deficit 10 millió vékát tesz ki. Ezen szükséglet fedezéséhez legalább 35 millió dollárra, 160 hajót igénylő tengeri szállításra, vagy pedig 100 ezer vagonra volna szükség.

Ilyen helyzetben találta Spanyolországot az európai háboru. Így tehát füstbe ment az a remény, hogy más nemzetek segítségével gyógyítsák a sebeket. A külföldi piacok kapui bezárultak. Minden ország

magának tartja meg tartalékjait. Spanyol országban nemcsak a gabona, hus, zöldségfélék, cukor, kávé, sőt a faolaj hiányzik, hanem nélkülözik a vásznat, szövetet, papírt, fát, üveget, sőt a gépkocsikat is.

Egy akármilyen megrongált, rozsdás gépkocsiórt 100 ezer lejt fizetnek Spanyolországban. Madrid a kikopott autók muzeumának tűnik, ahol villanydróttal összekötött karosszériájú gépkocsik találhatók, amelyek egyensúlyi szempontból valóságos csodáknak számítanak. A blokád, a lezárt piacok, valamint az aranyban követelt fizetés teljesen lehetetlenné teszi a gépkocsibehozatalt. Az algiri gabonáért pirítet, a zöldségféléért narancsot, a motorkéért szardíniát és a fáért (a még megmaradt) fegyvert adnak. Spanyolország szükségletei azonban olyan mértékben haladják túl a kiviteli lehetőségeket, amelyekre maga Franco tábornok sem mert rámutatni. A kereskedelmi mérleg deficitje egyedül a mezőgazdasági termékeknel 910 millió pezutát tesz ki.

Ennek a nélkülözésnek beláthatatlan következményei vannak. Elsősorban a munkanélküliség. A nyersanyag-hiány folytán az üzemek zárva vannak. A gyapthiány következtében Kataloniában 150 ezer munkás áll tétlenül. Közel ennyi áldozatot követelt a kémiai anyagok hiánya is. Hiányzik a faolaj és a szappan. Spanyolország nem a fehér alsónemű hazája többé, ahol a Caballeros patyolat-tiszta ingeket viselnek.

Bár a munkanélküliség óriási arányokat ölt, csodálatos módon teljesen eltűntek a koldusok. A segélyező hivatalok több millió pezutát osztanak ki a szegényeknek, a menhelyeken pedig gyermekeket gondoznak. Spanyolországban egyébként a koldulás sohasem mutatott olyan szomorú képet, mint a többi országokban.

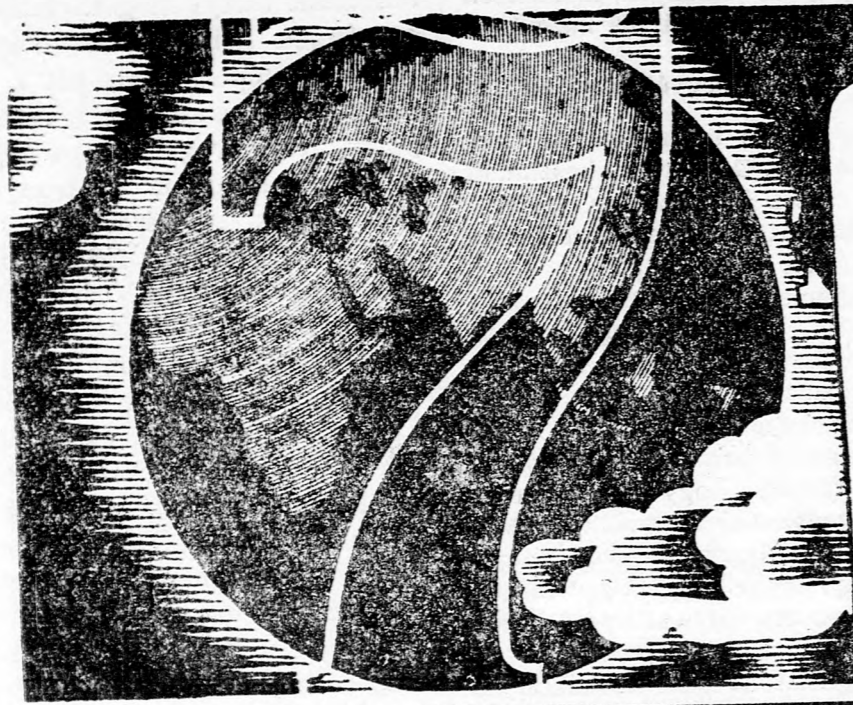
A hiányok egy másik jelensége a sorbaállítás. Az élelmiszerüzletek előtt reggel nyolc órától fogva sokszor kétszáz méter hosszú ember sor kigyózik. Délben ugyan ez a helyzet. Az emberek türelmesen várakoznak. Mert Spanyolországban a várakozás nem fizikai erőfeszítés, lelki és szellemi kimerülést jelent. Reményországban a várakozás egyenlő a reménnyel.

— Erős földrengést észleltek Svájcban. Zürichből jelentik: Svájci földrengéstjelző állomások tegnap Hauenstein környékén több erős földrengést észleltek. A jelenséget megfigyelték és észlelték Bále (Bazel) és Bolthurn vidékén is. Egyes helyeken a robbanásokhoz hasonló földalatti morajlásokat hallottak. Az érdekes megfigyeléseket a tudósok most veszik alaposan tanulmányozás alá és igyekeznek megállapítani, hogy hol és milyen arányban történt földrengés.

— Ingadozik az angol font árfolyama Dániában. Kopenhágából jelentik: A font sterling állandó ingadozása miatt a Dán Nemzeti Bank annak árfolyamát hivatalos beváltásnál 19.80 dán koronában állapította meg, a Nagy-Britannia felé irányuló dán mezőgazdasági kivitelnél pedig a font sterling árfolyama 19.40 dán korona.

— Tizennégy tisztviselő hanyagságát, vagy bünyöségét állapították meg a helyi pénzügyigazgatóságnál. A Timpul írja: A kolozsvári pénzügyigazgatóságon felfedezett többmillió visszafélések ügyében — tudvalevően — Ilie Cucu volt pénzügyigazgatóval együtt hét tisztviselőt is letartóztattak és jelenleg is a törvényszék fogházában vannak, másik hetet pedig fegyelmi büntetésekkel sújtottak. Ezeket az a vád terheli, hogy az ellenőrzés során nem tanúsítottak kellő gondosságot. Tizennégy tisztviselőnek a szolgálatból való eltávolítása Cimponeriu jelenlegi pénzügyigazgatót nehéz feladat elé állította és ezért az illetékes szervekhez előterjesztést intézett, kérve a megüritült tisztségek mielőbbi betöltését, hogy a munka menete semmiféle fennakadást ne szenvedjen. A pénzügyigazgató kérte, hogy a kifizetési és behajtási pénzügyigazgatósághoz rendeljenek át 14 tisztviselőt az adókvivési pénzügyigazgatóságtól, ahol a munka kevesebb és kisebb jelentőségű. A pénzügyminiszter a kérés indokoltnak találta és kiküldötte Aurel Pop pénzügyi vezérrelőrt, — aki tiznapos vizsgálat során megállapította a fegyelmi uton megbüntetett hét tisztviselő bünyöségét, vagy hanyagságát is. A vezérrelőrt, aki Nagyváradon az ottani pénzügyigazgatóságon is szemlét tartott, most Cimponeriu pénzügyigazgatóval együtt keresi meg annak a gyakorlati megoldásnak módját, amelynek segítségével helyettesíthetik a pénzügyigazgatóság 14 volt tisztviselőjét.

Mészárosok, vendéglősök!
Hűtőszekrényeket
speciálisan készítik.
Grünwald Jacob
CLUJ, Calea Decebal 23.
Telefon: 17-41.
Kérjen ajánlatot!

EGY HÉT alatt teremődött a világ...
EGY HÉT mulva MILLIOMOS lehet,
ha SORSJEGYET vásárol az
ÁPRILIS 15.-IKI HUZÁSRA
ÁLLAMI SORSJÁTÉK

BZINHÁZ-FILM-MŰVÉSZET

Pozsonyi lakodalom

Szilágyi László és Beck Vilmos legújabb nagyoperettjét, a Pozsonyi lakodalom című újdonságot mutatja be szerdán este az operettgyűftes. Bátran el lehet mondani, hogy igazi operett a Pozsonyi lakodalom, mert egyesíti magában az egészséges, épkezláb szöveget, a modern, fülbermészenét, s kitűnő alkalom kínálkozik benne rendezőnek, karmesternek és színészeknek egyaránt szép feladatok megoldására. Az operett rendkívüli sikerére különben jellemző, hogy a rádió már eddig kétszer közvetítette az előadást s még most is ezer és ezer kérelem fordulnak a rádió igazgatóságához az ismételt közvetítésért.

Színházunk minden áldozatot meghozott, hogy ez az operett olyan előadásban kerüljön a közönség elé, amely hosszú időre emlékezetes marad. A rendezői ötletek egész légiója, a pompásan felépített színes és mozgalmasságú finálék, a nagyszerű ének- és táncszámok és nem utolsósorban az operett pazar, világvárosi kiállítását fogják majd döntő sikerre vinni a Pozsonyi lakodalom.

A SZÍNHÁZ HETI MŰSORA:

Vasárnap d. u. 3: Feleség. (30-adszor, olcsó helyekkel.)
Vasárnap d. u. 6: Fenség, fizetek! (Nyolcad-szor.)
Vasárnap este 9: Szülők lázadása. (Hetedszer)

Hétfőn és kedden: Pozsonyi lakodalom elő-készületei miatt nincs előadás.

Szerda fél 9: Pozsonyi lakodalom. (Az utóbbi évek legnagyobb szabású, legszebb operettje. Eddig több mint 100 előadás! Teljesen új, ragyogó kiállításban. Rendező: Gróf László. Vezényel: Stefanidesz József. Főszereplők: Krémer Manci, Sándor Stefi, Kovács Kató, Báza Éva, Czopán Flóri, Gróf László, Ditrői Béla, Csóka József, Fülöp Sándor, Borovszky Oszkár, Réthelyi Ödön, Szendrey Mihály, Csengeri Aladár, Szentes Ferenc, Flóra Jenő, stb. A kiállítás Rajnai Sándor és Kudelász Károly műve. Premierbérlet 34. szám.)

Csütörtök: A Munca si Voie Bună színház elő-adása.

Péntek fél 9: Pozsonyi lakodalom. (Rendes bérlet 34. szám.)

Szombat d. u. 4: Három a kislány. (Ifjúsági előadás kizárólag az iskolák részére.)

Szombat este 9: Pozsonyi lakodalom.

Vasárnap d. u. 3: Hazudik a muzsikász. (Stefanidesz III bucsufellépése. Olcsó helyekkel.)

Vasárnap d. u. 6: Pozsonyi lakodalom.

Vasárnap este 9: Pozsonyi lakodalom.

Hétfő fél 9: Pozsonyi lakodalom.

A SELECT ES URANIA MOZGÓ MŰSORA:

Egyszerre vetít napjaink leghatalmasabb filmjét: A Notre Dame-i toronyőr. Victor Hugó örökbecsű regényének monumentális, minden képzeletet felülmúló filmváltozatát, főszerepben: Charles Laughton, a jelenkor legtekélyesebb jellemzője. Műsoron kívüli FOX hirdető. Helyárak mindkét mozgóban: páholy Lei 40.—, zártszék Lei 36.— és Lei 26.

A CAPITOL MOZGÓ MŰSORA:

Premier! Az idei szezon legnagyobb és legjobb vígjátéka! Tizenhárom szék. Főszereplők: Heinz Rühmann, Hans Moser és Inge List. Utólrhetetlen humor és a legötletesebb jelenetek ragadják magukat a nézőt. A film előtt: Paramount világhíradó.

A ROYAL MOZGÓ MŰSORA:

Két szenzációs slágerfilm egy helyért! I. Gaál Franci és Franchot Tone szenzációs premierje: Az utolsó Katalin. II. Az év legnagyobb sikerű francia filmje: Conflict. Fősz.: Coraine Luchoire, Roger Duchesne és Annie Ducaux. Műsor előtt: 2 premier hirdető háborús felvételekkel. Előadások: Gaál Franci: 3.20, 6.20, 9.30, Conflict: 5, 8, 11 órakor.

AZ EDISON MOZGÓ MŰSORA:

Az őserdő királya. Érdekes, lebilincselő két részes dzsungelfilm. Mindkét rész egyszerre. Izgalmas harcok benszüllöttekkel és vadállatokkal. Főszerepben: Buster Crabbe, a csodaszó. Előtte: Uj Paramount hirdető.

A RIO MOZGÓ MŰSORA:

Ma 3, 6 és 9 órakor nagy kettős műsor: I. A rabszolga-hajó. Izgalmas kalanddráma. A rabszolgakereskedelemből. Fősz.: Warner Baxter, Wallace Berry és Elisabeth Allen. II. A berlini Olimpia. A világ legnagyobb sportolójával.

Hétfőn, kedden és szerdán: 3, 6 és 9 órakor nagy kettős műsor! Clujon utójára: I. A csavargókirály. Az évad legnagyobb kalandor filmszágere. Fősz.: Roland Colman, Frances Dee és Basil Rathbone. II. Lukrécia Borgia. Monumentális rendezési történelmi dráma. Fősz.: Gabriel Gabrio és Edwige Feuillere. III. A legújabb Metro hirdető.

Következő műsorunk csütörtökön: Közkívánatra! I. Robin Hood. II. Botrány a turfon

En szállodája
BUDAPESTEN
CONTINENTAL
SZÁLLO
100 SZOBA MINDEN ÁRKATEGORIÁBAN
ÉTTEREM-GARANCE

I. osztályu

1940-es új modellek, bistrifai, baiamarei és Iris kályhákat, kandallókat raktáron tart

VEZÉRKÉPVEISELET:

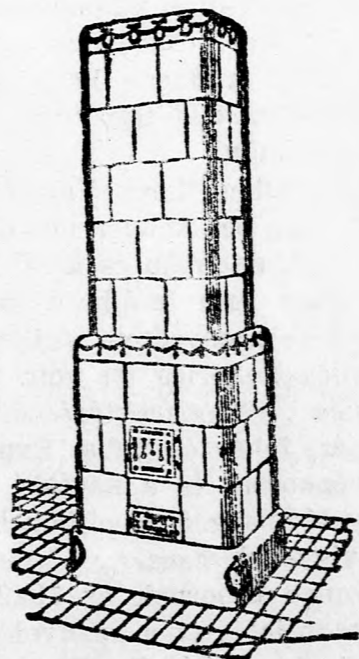
Graci kályhás

P. UNIRII

8

UDVARBAN

Tekintse meg a legmoderneobul berendezett mintaraktárunkat. Atrakást, javítást és fayenc falburkolást garancia mellett eszközölünk.

APRÓHIRDETÉSEK

Szavanként 2 lej, legkisebb apróhirdetés 20 lej. Álláshirdetések hirdetőhelyek és fürdők hirdetései, továbbá elveszett, eltűnt tárgyak miatti hirdetések szavanként 1 lej. Apróhirdetéseket csakis előrefizetés mellett közölünk. Jellegű levelekre, megkeresésekre csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk és csak portóztott leveleket továbbítunk.

Jobb házból való vidéki zsidóleány elhelyezést keres. Perfekt román, német, magyar. Elmenne üzletbe kiszolgálóként, gyermek mellé vagy idősebb urinóhoz társalkodónak. Cím a kiadóban.

Selenfreund-féle illusztrált Haggadák egy tételben eladók a Braun litográfiában Cluj, Str. Vasile Goldis 4.

Fogorvos vagy fogorvosnő társat keres perfekt fogtechnikus alkalmas helyre, anyagiakkal rendelkezik. Uj Kelet fiókiadóhivatala Sighet, Str. Carol 13.

Stern Nándor sighet-i divatruházában üzlet-átvételés folytán nagy kiárusítás, leszállított árkakkal.

Onálló női és férfidivat szakmában három nyelvet beszélő, minden információt kibíró, katonaviselt, nőtelen, fiatalember azonnali elhelyezkedést keres. Uj Kelet Saturnare, Teofil Dragos 14.

ISMERI az örökéletű vert csipke függőnyt? TUDJA, hogy minden kívánt méretben készül? LÁTTA már dus választéku mintaterrünköt? Jöjjön! Lásson! Győződjön meg! Kizárólag DER-BESC függőnykellékszaktüzetben. Reg. Ferdinand 11. Félémeleten.

Wir suchen Schames, der Melamed, Fleischhauer oder andere Beschäftigung haben Kann. Comunitatea evreasca ortodoxa Iclod, jud. Somes.

Hatszobás verandás lakás kiadó. Cal. Moşilor 58. Ugyanott nagy udvar raktárhelyiségekkel kiadó. Értekezni telefon: 3004.

Textil és divatszaktüzetben teljes jártassággal bíró katonaviselt egyén, perfekt román, azonnali elhelyezkedést keres. Uj Kelet fiókiadóhivatala, Satu-Mare, Teofil Dragos 14.

Olcson eladó íróasztal, kétajtós szekrény, összecukható, valamint nyitott vasgőy sodronnyal, cselédgágy, faagy féderes matraccal, antik divány, tükrök, többféle butorok, rózsafarudak, két ajtó. Bratianu 45.

Egy különbejáratu butorozott szoba fürdőszobával kiadó. Piaţa Unirii 9. Subáéknál.

Kiadó új házban uccai 1 szobakonyhás komfortos, valamint garzon lakások, csempézett fürdőszobákkal. Egy szobakonyha Str. Masaryk 9. Str. Vladimirescu 16.

Finomkivitelü butorok: ebédő, háló, kombinált berendezések, rócamú, fotelek a legmodernebb stílusban eladók. Múasztalos, Str. David 3.

Börkereskedő segéd, 31 éves, nőtlen, állást cserélne. Cím: Pielarie Robitsek, Oradea.

Román, német, magyar nyelvtudással, az összes adminisztrációs teendőkben teljesen perfekt, könyvelésben és pénztárkezelésben jártas, volt keményfa-tisztviselő, bármilyen elhelyezkedést keres, raktárkezelést is elvállalna. Megkereséseket a kiadóhivatalba.

Betársulna 200-250.000 lei tőkével rentabilis üzletbe képzett kereskedő. Megkereséseket „Aktív társ” jellegre a kiadóba.

Sörécsapolószekrény, sörpalack-fejtőgőy használt állapotban eladó. Érdeklődők: „Sör” jellegre a kiadóba.

Eladó egy házhely Str. Bucurestiben és használatlan parkett. Értekezni lehet Str. Paris 54/a, d. u. 4-6.

Orakönyvelést, könyvek felektetését, könyvelési restanciák feldolgozását vállalja iparvállalat főkönyvelője. Cím a kiadóhivatalban

FATERMELOK FIGYELMEBE!

Vevők vagyunk tölgy, kőris, hárs, éger, jávor, gyertyán, bükk fűrész rönkre és parketta fűrész. Ardeleana Bucuresti, Strada Unirii 79.

Eladó 6 cilinderes Chrysler automobil, jó állapotban, új gumikkal. Értekezni: Hirsch, Mociu.

Gyalorlított román-magyar gépirónó felvétetik. Memorandului 24, jobbra, emelet 3.

Tisztviselő keres május 1-re garconiert vagy szép napos szobát, fürdőszobával, lehetőleg emeleten. Ajánlatokat „MODERN” jellegre a kiadóba.

3 szoba, konyha, elő- és fürdőszobás emeleti lakás május 1-re kiadó. Cal. Reg. Ferdinand 70.

Gyermek sportkocsi olcson eladó. Cím a kiadóban.

Fiatall zsidó leány állást keres gyermekek mellé. Perfekt német, angol. Cím a kiadóban.

Francia varrásban jártas kézilány, aki mesterkönyvvvel rendelkezik, szombat megtartásával állást keres. Cím a kiadóban.

Komfortos, komplett egyszobás, modern, kertés villalakás kiadó. Ghica 6/a.

Koser sel peszach „Bixadi” gyógyviz a negresti főrabbinátus felügyelete mellett. Egyetemi tanárok által ajánlva. Biztos hatásu. Fogyasztása enyhén, biztosan és kellemesen hat.

Kiadó 60 év óta fennálló 2 kemencés jólmenő pékség lakással, ház előtt forgalmas napi piac. Bővebbet: Czinczár fűszerüzlet, Cipariu 24.

KÖZGAZDASÁG

A két százalékos forgalmi illeték leróvása nem kötelező az április 1. előtt eladott árukra

Bucuresti, április 6. Lapunk tegnapi számában foglalkoztunk azokkal a mentességekkel, amelyek a pénzügyminiszter a két százalékos forgalmi illetékekkel kapcsolatban engedélyezett, egyes árukra. A törvény homályos intézkedéseinek magyarázatául a pénzügyminisztérium illetékes osztálya a következő felvilágosítással szolgált a kereskedelmi érdekképviseleteknek:

Az április 1. előtt eladott, de április 1. után leszállított áruk után nem kell leróni a két százalékos illetéket, feltéve, ha az eladásra vonatkozóan április 1. előtt szabályos szerződés (illetékezett kötvél, stb.) jött létre. A március 1. előtt külföldre eladott exporttételknél az engedély dátumából állapítják meg, hogy régi eladás és nem illeték-kötelező.

Az olyan esetekben, amidőn olyan jogi ügylet jött létre, mellyel kapcsolatos szerződés a pénzügyigazgatóságnál ugyis illetékez- tetendő, a két százalékos illeték készpénzben is befizethető. Vonatkozik ez az ingatlan- eladásokra is.

A két százalékos illeték a számla végösszege (bruttóösszege) után fizetendő, a töredékösszegek száz lejkre kerekítendők ki az illeték kiszámításánál.

Az egyszerű kasszablokkokra csak a két százalékos illeték ragasztandó. Ha azonban olyan áru eladásáról van szó, amelyről az eladó aviatikai bélyeggel ellátott szállítólevelet, vagy számlát ad, a két százalékos bélyeg- gek erre ragasztandók.

A bankok a két százalékos illetéket hetenként készpénzben röjják le. Minden hétfőn az előző hét illetékköteles tételéről jegyzéket (két példányban) kötelesek benyújtani az illetékes pénzügyigazgatósághoz és az illetéket eme jegyzékek alapján fizetik le.

Szigorúan tilos az eladási összeget több, ötven lejen aluli, tételre elosztani, csak azért, hogy a két százalékos illetéket ne kelljen leróni.

A kávéházak, éttermek, bodogák és más szórakozó helyek a két százalékos bélyeg- ket azokra a blokkokra ragasztják, amelyek aviatikai bélyeg kötelesek is.

Ellanyhult a bucuresti tőzsde

A bucuresti tőzsdén az elmúlt héten kedvetlenség és általános lanyhulási irány- zat volt észlelhető. A fixkamtozásu papir- ok piacán az árfolyamok alig tartottak voltak, a zárlati árfolyamok alig külön- böztek az előző hetitől, a *Stabilizarea zá- róárfolyama* 55, a *Desvoltarea* 54.87-es, az 1933. évi renta 61-es, az *Inzestarea kötvény* nagy címletei 82-es, a kis címle- tek 76.25-ös, a *kisajátítási kötvény* 52.75- ös, az adóbnál 47.50-es, az 1935. évi 3 szá- zalékos *Consolidarea kötvény* 39.87-es árfolyamon zárt. A bankrészvények is alig tartottak. A *Banca Nationala* részvény 450 lejfel 6750 lejre, a *Româneasca* 40 lejfel 620 lejre lanyhult, a többi változat- lan, a *Comro* 265 lej, a *Credit Român* 480 lej, a *Credit Industrial* 825 lej. A biztosít-ási részvények árfolyama nem változott, a *Dacia-România* 6650 lej, a *Generala*

1525 lej, az *Agricola-Fonciera* 455 lej, a *Nationala* 225 lej. A petróleumrészvények lanyhák. Az *Astra-Románá* 100 lejfel 1400 lejre, a *Steaua-Románá* 30 lejfel 695 lejre, a *Concordia* 80 lejfel 740 lejre, a *Credit Minier* 55 lejfel 660 lejre, a *Redevanta* 25 lejfel 330 lejre lanyhult. Az ipari részvé- nyek is lanyhák. A *Mica* 60 lejfel 1650 lejre, a *Letea* 70 lejfel 1200 lejre, a *Re- sita* 35 lejfel 640 lejre, a *Tramway-Bucu- resti* 25 lejfel 1200 lejre, a *Telefonrész- vény* 125 lejfel 1220 lejre lanyhult.

Este 2-3 szem
Artin

Palesztinai gazdasági hírek

A narancs-export április 5. és 10. kö- zött fejeződik be. Megközelítő pontossá- gal már most meg lehet tehát állapítani, mekkora mennyiségre fog az idén rugni. Eddig 6 millió láda hagyta el az országot, az utolsó hetekben pedig még másfélmil- liót kitevő szállítmányokkal számolnak. Végeredményében tehát az 1939-40-es időnyben hért és félmillió ládat fog Palesz- tina exportálni. Az árak kielégítőek; sze- rény hasznót nyújtanak a termelőnek. A végeredményt azonban még nem lehet meg állapítani, mert a sürgönyileg befutó ár- jegyzések és a tényleges árak között je- lentős különbségek mutatkoznak. A tet- szetős csomagolású, az átlagosnál jobb minőségű áru rendszerint magasabb árat ér el a hivatalos jegyzéseknél. Erősen va- lószínű tehát, hogy a gondos szövetkeze- tek, amelyek fokozott figyelemmel járnak el a ládázásnál és a kivitelre kerülő gyü- mölcs kiválogatásánál, az idén is szép eredménnyel fogják zárni mérlegüket.

Hónapok teltek bele, míg változás ál- lott be ebben a kissé kényes helyzetben. Az európai szállítmányok elmaradása folytán a Közelkelet újra vásárolni kez- dett. Nagy megrendeléseket kapott a gyár a katonai kincstártól is speciális huzalok szállítására. Az elmaradt építkezésekért új piacok meghódításával keres kárpót- lást. Teljesítőképesége változatlan, mert közeli kapcsolatok fűzik az angol iparhoz. Másrészt, mert sikeres módszereket alkal- maz régi gumi-anyagok felújításánál.

A zsidó vegyesgazdaság terméseredményei így festettek 1939-ben: Tojás: 58.8 millió da- rab. (1938-ban 48.3 darab). Két év alatt 49 százalékos az emelkedés. A legszebb a fejlő- dés a Sárónban: 75 százalékos. Innen kerül ki a zsidó tojás 27 százaléka. Az Émek ará- nya 23 százalékos, a Somroné és az Émek Ché- feré 17, Judáé 16 százalékos. (Míndezeket a számokat a Jewish Agency gazdaság-kutató intézetének jelentéséből vesszük.) A tejpro- dukció is fellendült: 35.1 millió litert tett ki 1939-ben; vagyis 5 százalékos emelkedést mutat az 1937-es termeléssel szemben. Az eladási lehetőségek azonban csökkentek. A produkciónak csak 78 százaléka volt elhe- lyezhető, a tavalyelőtti elhelyezett 80 száza-

Egyetemi tanárok

Által megállapítva biztos hatásu a Koser sel Peszach

„Bixadi” víz

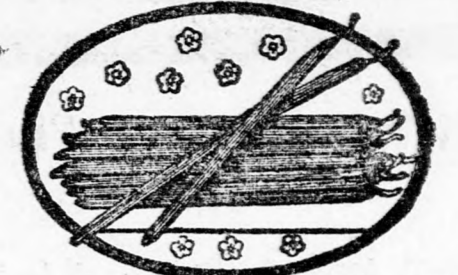
amely a gyomor-, bél-, epe-, hólyag- és a gyomorfájások ellen a legjobb, mert fogyasztása enyhén, biztosan és miu- dig kellelmesen hat. Kapható mindenütt.

lékkel szemben. A tejtermelésben az Émek Jizreel vezet 29 százalékkal. Jehudából az össztermelésnek 18, a városi tejgazdaságok- ból 20, a Galilból, a Sárónból 9 százaléka kerül ki.

A szíriai népszámlálás adatait most tette közzé a francia mandatárius hatalom. Líbá- non kivételével egész Szíriára kiterjedt és 1938. december 31-én ejtették meg. Az össz- lakosság 2,487,027 lélek. A zsidók száma 26,250. Magasabb tehát, mint a közkeletű becslések. A zsidóknak majdnem a fele — 13,080 — Damaszkuszban lakik, Szíria má- sodik városában. A legnagyobb város Aleppo, 271,586 lakossal. (B. Y.)

A március 4-iki árrögzítő törvény végre- hajtási utasítása a napokban megjelenik. A nemzetgazdasági minisztériumban elkészült a március 4-iki árrögzítő törvény végrehaj- tási utasítása, amelyet átküldtek a Legfőbb Törvényelőkészítő Tanácsához, amelynek véle- menyzése után — a napokban — a végre- hajtási utasítást a Hivatalos Lapban közzé- teszik.

IMPERIAL

vaniliacukor

Gabonaneműekben élénk az üzlet a kikötővárosok gabonatőzsdéin

Élénk az export a Dunául. Az amerikai tőzsdéken tartották az árak

A gabona világtőzsdéken az elmúlt héten tartottak voltak az árak. Ennek hatása alatt az USA termelői hatalmas kínálatokkal je- lentkeztek, hogy az összes fölöslegeiken tul- adjanak, azonban minden tétel vásárlóra ta- lált. Winnipegben az árak szilárdulnak, Bue- nos-Ayresben szintén javuló árakra érkezett hír.

A romániai gabonatőzsdéken az elmúlt hé- ten fokozódott a kereslet a gabonaneműek, különösen a vetőmagvak iránt. A Dunai ha- józás kezdetével magyarán az exporttevé- kenység, ennek megfelelően újabb fokozott kereslet indult meg a buza, kukorica és rozs iránt. A többi mezőgazdasági termékek ára egész héten tartott volt.

A hét végén a fontosabb romániai gabona- tőzsdéken a következő árakat jegyezték:

Bucuresti: 75 kg-os buza (3 százalékos ide- gen anyaggal) 57.000 lej, 59-60 kg-os árpa (5 százalékkal) 44.000 lej, szárított kukorica 47.000 lej.

Brăila: 77 kg-os buza (2 százalékos idegen anyaggal) 60.000 lej, 58 kg-os árpa (2 százalékkal) 42.500 lej, 69-70 kg-os rozs (4 plus 4 százalékkal) 56.000 lej, 41-42 kg-os zab (4 plus 3 százalékkal) 52.500 lej, ideai szárított kukorica 47.500 lej, Victoria borsó 200.000 lej, takarmányborsó 120.000

lej, I-a bab 195.000 lej, napraforgómag 110 ezer lej, kendermag 215.000 lej.

Galati: 75 kg-os buza (3 százalékos idegen anyaggal) 58.500 lej, 58 kg-os árpa (3 plus 3 százalékkal) 44.000 lej, 69-70 kg-os rozs (4 plus 4 százalékkal) 57.500 lej, 40 kg-os zab (6 plus 4 százalékkal) 52.000 lej, ideai szárított kukorica 49.250 lej, Victoria kéne- zett borsó 200.000 lej, takarmány borsó 125 ezer lej, I-a bab 190.000 lej, napraforgómag 108.000 lej.

Constanța: 75 kg-os buza (3 százalékos ide- gen anyaggal) 57.000 lej, 59-60 kg-os árpa (4 plus 4 százalékkal) 43.750 lej, 69-70 kg-os rozs (3 plus 3 százalékkal) 58.000 lej, 40-41 kg-os zab (4 plus 4 százalékkal) 52.000 lej, szárított kukorica 49.000 lej, Victoria borsó 200.000 lej, takarmány borsó 122.000 lej, I-a bab 195.000 lej, napraforgó- mag 109.000 lej.

Timisoara: A bányási gabonapiacokon az üzlet csendes, csak a gabonaneműek iránt mutatkozik érdeklődés.

Arak: buza 58.000 lej, kukorica 43.500 lej, korpa 33.000 lej, új zab 55.000 lej, muhar- mag 105.000 lej, napraforgómag 95.000 lej, tökmag 150.000 lej, tavaszi árpa 52.000 lej, lóheremag 400.000 lej, lucernamag 620.000 lej, vagononként.

A ROMÁN NEMZETI BANK HIVATALOS DEVIZÁRFOLYAMAI:

107% felárral:	
Dollár	211.86—216.95
font	851.80—873.13
palesztinai font	852.84—874.16
egyiptomi font	873.54—895.38
holland forint	112.40—115.20
svájci frank	47.51—48.75
belgas	36.01—36.94

88% felárral:	
font	567.87—582.08
holland forint	74.93—76.80
svájci frank	31.67—32.50
belgas	24.01—24.63
francia frank	3.24—3.31
márka	49—50
olasz lira	7.17—8.25—9.50
pengő	26.50—27
cehkorona	4.68—4.77
szlovák korona	4.68—4.77
török lira	92.—
dinár	2.898—3.05

A SZABADFORGALMI DEVIZAHIVATAL ÁRFOLYAMAI:

(70%-os kvóták)	
Angol font	973.50
palesztinai font	974.50
egyiptomi font	997.80
dollár	241.90
francia frank	5.50
svájci frank	54.25
belgas	41.20
svéd korona	54.80
holland forint	128.45
norvég korona	53
török lira	190
angol font, 40%-os kvóta	1022
angol font, 20%-os kvóta	1078

A B) lista kompenzációs árfolyamai:

font, angliai árukra	1230
font, angol gyarmatok áruira	1350

HIRDETÉS AZ ÜZLET LELKE:
HIRDESSZEN AZ ÚJ KELET-BEN!

— Ha belei el vannak dugulva és gyomra rossz, úgy folyamodjék azonnal a természetes „Ferenc József” keserűvízhez, mert ez már csekély, alig egy pohányi mennyiségben is gyorsan, biztosan és mindig kellemesen tisztítja ki az emésztés útjait s jó étvágyat és friss közérzetet teremt. Kérdezze meg orvosát.

Zürichi árfolyamok (április 6.): Márka 178.70, holland forint 236.775, dollár 445.87, font 15.96, francia frank 9.045, olasz lira 22.50, pengő 79.50, dinár 10.—, lej 3.30, bel- gas 75.075, svédkorona 106.20, norvégkorona 101.30, dánkorona 86.10, argentin peso 104.75, yen 104.75.

Bucuresti területére elvállalok képviseleteket,

megbízásokat, lerakatokat üzemek, gyárak részére. Fix anyagi kötelezettségekről is lehet szó. Kereskedelmi Kamarában be- jegyzett cég vagyok. Fischer, Bucuresti, Casața Postală 333.

Vegye meg és olvassa el A barlanglakó üzenete

című verskötetet, SALAMON LASZLO legújabb köte- menyének gyűjteményét. Megrendelhető az Új Kelet könyv- osztályában is.

UJ KELET Legújabb hírek

Kiviteli törvény Finnországban

Helsinki, április 6. (Rador). A finn rádió közölte, hogy a köztársasági elnök jóváhagyta a különböző finn termékek kiviteléről szóló törvényt. Ennek értelmében bizonyos nyersanyagok, gyöngyök, drágakövek, festmények és értéktárgyak szabadon kivihetők.

Viktor Emanuel Milánóban

Milánó, április 6. (Rador). Viktor Emánuel császár és király szombaton reggel Milánóba érkezett, ahol a lakosság lelkesen ünnepelte. Az uralkodó személyesen nyitja meg a hetedik képzőművészeti kiállítást, melyen Németország, a Cseh-Morva védnökség, Magyarország, Románia, Svédország és Svájc is képviseltetik magukat.

Anglia szorgalmazza a Balkánnal való kereskedelmi kapcsolatokat

BUCURESTI, április 6. (Rador). A Journal írja: Az angol kormány kezdeményezésére alakult „English Commercial Corporation” nevű társaság, amelynek feladata az angol-balkáni kereskedelmi kapcsolatok szorgalmazása, jólétesült körök szerint Belgrádban kezdi meg tevékenységét. A társaság hivatalos megalakulása, tehát április 15-ike után elküldi megbízottait az összes érdekelt országok fővárosaiba, ahol felveszik a kapcsolatot az illető országok személyiségeivel.

Tengerész-börtönbe zárták a Graf von Spee tiszteit

Newyork, április 6. (Rador). Buenos Airesből kapott jelentés szerint a Graf von Spee összes tisztjét és legénységének felét mostantól fogva foglyokként és nem internáltakként fogják kezelni. Az intézkedést az tette szükségessé, hogy három tiszt és két matróz megszökött, a többi tiszt pedig nem volt hajlandó ígéretet tenni, hogy nem szökik meg. A tiszteket és matrózokat a La Plata torkolatánál levő szigeten, az ottani tengerészbörtönben helyezik el.

Az elítélt kommunista képviselők fellebbeztek

Párizs, április 6. (Rador). A volt francia kommunista képviselők, akiket szerdán elítélt a párizsi katonai törvényszék, felfolyamodással éltek az ítélet ellen.

Olasz miniszteri bizottság látogatása a háborúskodó Németországban

Berlin, április 6. (Rador). A német kormány meghívására olasz miniszterközi bizottság megtekintette a háborúskodó Németországot. A bizottság, amely március 27-ikén Münchenben kezdte meg körútját, látogatását befejezve, Berlinbe érkezett. A Siegfried-vonal egyik kerületének és a rajnai ipari vidék megtekintése után az olasz bizottság Hamburgba, Kielbe és végül az elfoglalt lengyel területek városaiba látogatott el. Az olasz vendégeket úgy a hatóságok, mint a német csapatok és a lakosság tüntető rokonszenvvel fogadta.

Az angol-orosz kereskedelmi kapcsolatokról tárgyalt Halifax Mai-kyvat

London, április 6. (Rador). Maisky szovjet nagykövet lord Halifax-szal folytatott legutóbbi tanácskozásán állítólag az angol-szovjet kereskedelmi kapcsolatok megjavításáról tárgyalt.

A német-holland határon eltűnt egy holland járőreresapat

AMSZTERDAM, április 6. (Rador). Szombaton kiderült, hogy egy tíz emberből álló holland járőrsapat még szerdán eltűnt. A szóbanforgó vidéken a német-holland határon nincsenek villamosárammal áttitott szögcsodrók akadályok és a határvonal, az erdős terepen, nehezen ismerhető fel. A csütörtökön reggel felváltására érkezett őrség csak a szerdán kivezényelt őrséget, kápiár és nyolc katonát eltűnését tudta megállapítani.

Ghandi: „A hinduk és muzulmánok nem alkotnak külön nemzetet”

A hindu nemzeti vezér a muzulmánok elkülönülési mozgalma ellen

Bombay, április 6. (Rador). Ghandi a Harijan című lapban írt cikkében rámutat arra, hogy a muzulmán pánhindu ligának azon elhatározása, amely szerint független államot kérnek azon a vidéken, ahol a muzulmán lakosság többségben van, igen kényes helyzetet teremtett. Ghandi hangsúlyozza cikkében, hogy a muzulmánok éppen olyan önrendelke-

zési jogot kell hogy kapjanak, mint India többi népe. Annak a véleményének ad azonban kifejezést, hogy a hinduk szétválasztása egyenlő az öngyilkossággal. A két nemzetről szóló elmélet ugyanis nem felel meg a valóságnak, mert a hinduk és a muzulmánok nem alkotnak külön nemzetet.

Sumner Welles cáfolja,

hogy Reynaud francia miniszterelnök dolgozószobájában Európa megváltoztatott térképéről tárgyalt

Washington, április 6. (Rador). A Stefani ügynökség jelentése szerint Sumner Welles kijelentette, hogy az Illustration képen látható térképet, Reynaud pénzügyminiszterrel való tárgyalásai alatt, ő nem is látta és így a térképről nem is tárgyalhatott.

Sumner Welles kijelentésében az Illustration által közölt képről van szó, melyen az amerikai kiküldött Reynaud dolgozószobájában látható és mögöttük egy térkép van felfüggesztve. Ezen a térképen Olaszország határai meg vannak változtatva s a többi határok sem felelnek meg Európa mai állapotának. Az olasz sajtó a térképpel kapcsolatban éles támadásokat intézett a francia miniszterelnök ellen, aki német lapok híradásai szerint Sumner Welles amerikai kiküldöttel e térkép alapján tárgyalt a szövetségesek céljairól. Sumner Welles fenti kijelentésében ezt az állítást cáfolja.

Párizs, április 6. (Rador). A francia miniszterelnökség pénteken délután egybehívta a francia sajtó képviselőit a Paul Reynaud

irodájában kifüggesztett térkép ügyének tisztázása végett.

Sumner Welles amerikai megbízottnak a pénzügyminisztériumban tett látogatásakor az újságírók megállapították, hogy a szóbanforgó térkép elavult térkép volt, azon az Anchluss óta bekövetkezett változások nem voltak feltüntetve. Az új német határok piros, Szovjet-Oroszország új határait pedig sárgaszínű vízfestékkel meghúzott vonal jellette. A térképről készített fényképfelvételen a határokat önkényes és fantasztikus módon javították át. Svájc határait például nem is tüntették fel a térképen, úgyhogy az Ausztria egyik részének látszik. Hasonlóképpen nem húzták meg a határvonalat Németország és Dánia között. Pomerániát Lengyelországhoz csatolták, Görögország körvonalai szintén hiányoznak, a Fekete tenger és a Balkán félsziget a térképen teljesen elmosódott, Belgium és Hollandia között nincs határvonal.

Ezek a durva hibák eléggé mutatják, hogy egyetlen fényképreutalásról van szó.

Halifax és Reynaud átnyújtották a svéd és norvég követeknek a szövetségesek magatartását meghatározó jegyzéket

Japán bonyodalmaktól tart Vladivosztoknál, amelyet Németország távolkeleti hadikikötőjének tekintenek a nyugati hatalmak

London, április 6. (Rador). Londoni hivatalos körök szerint pénteken este Halifax lord külügyminiszter átadta a svéd és norvég követeknek az angol kormány jegyzékét.

Párizs, április 6. (Rador.) Megerősítik azt a hírt, hogy pénteken, ugyanabban az időben, midőn Halifax külügyminiszter át-

nyújtotta az angol kormány jegyzékét Svédországnak és Norvégia londoni követének, Paul Reynaud francia miniszterelnök fogadta a párizsi norvég és svéd követeket, akiknek az angolokéhoz hasonló jegyzéket nyújtott át. Ez a jegyzék a szövetséges és a skandináv kormányok közötti kapcsolatok különböző kérdéseire

vonatkozik, tisztázva a szövetségesek magatartását a Svédország és Norvégia semlegességéből adódó problémákkal szemben.

London, április 6. (Rador.) Pénteken Monnet francia zárlatügyi miniszter Cross angol hadigazdasági miniszterrel néhány órán át tartó megbeszélést folytatott. A két miniszter a tanácskozást szombaton folytatja.

Tokió, április 6. (Rador.) A Kokumin Shimbun című lap szerint a japán kormány utasította londoni nagykövetét, kezdjen tárgyalásokat a brit kormánnyal a semleges kereskedelem védelmének biztosítására. Japán szerint az angol kormány túlzottan kiterjesztette a hadidugáru fogalmát és visszaélt a hadviselő fél jogaival. Miután Vladivosztokot Németország távolkeleti hadikikötőjévé nyilvánították, Japán kompromisszumtól tart a japáni vizeken, amit a háborúba való be nem avatkozási politikájának megfelelően nem engedhet meg.

Berlin, április 6. (Rador.) A Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz a nyugati hatalmak gazdasági háborújáról szólva, megállapítja, hogy a semleges államokban fokozódik az aggodalom a blokád Chamberlain és Churchill által bejelentett megszigorításának hírére. Elérkezett az ideje annak, hogy a semlegesek bátorságot mutassanak és állást foglaljanak a tengerzár megszigorításával szemben.

A palesztinai orvosszövetség konferenciája Tel-Avivban

Jeruzsálem, április 6. (Rador). Tel-Avivban megkezdődött a palesztinai zsidó orvosszövetség nemzeti konferenciája. A konferencia az orvosok helyzetére irányuló intézkedéseket teszi vizsgálat tárgyává. A Palesztinában élő 2500 orvos közül ugyanis kétezer 1933 óta vándorolt be, ezeknek csak egynegyede tudja megkeresni a kenyerét. Az első jóváhagyott intézkedés arra vonatkozott, hogy bizonyos számú orvost a malária elleni harc szolgálataiba állítsanak.

Görög- és Olaszország Brailán át kapják a magyar búzát

Bucuresti, április 6. 50 ezer tonna Görögország által vásárolt magyar búzát Románián keresztül Braila érintésével juttatnak el rendeltetési helyére. Ugyancsak Brailán keresztül szállítják az Olaszországnak szánt 20 ezer tonna búzát is.

Munkásoknak minősítették a villamos és autobusz jegyszédőket

Bucuresti, április 6. A munkaügyi minisztérium döntése értelmében a jövőben az összes villamos és autobusz jegyszédők a munkások kategóriájába tartozóknak tekintendők.

— Szamostartomány prefektusának gazdasági konferenciája. Szombaton délelőtt a királyi helytartóság ülésében nagyfontosságú gazdasági tanácskozás volt, amelyen Szamostartomány megye-prefektusai, a közéleti műszaki hivatalok főnökei és a tartomány központi közigazgatási szolgálatainak főnökei vettek részt. A tanácskozáson dr. Coriolan Tataru királyi helytartó elnököt, dr. Hodor Victor tartományi főtitkár közreműködésével. A tanácskozáson szövegére került az új költségvetésben előirányzott megyei munkálatok részletes programja. Ezután a résztvevők tiszteletére ebédet adtak, amelyen dr. Victor Moldovan, a NUF főtitkára is jelen volt. Délután folytatták a tanácskozásokat.

FRATERNITAS Könyv- és Lapkiadó K. T. nyomasa Cluj, Strada Baron L. Pop 18. Telefon: 18-69.

2%-OS
új nemzeti védelmi adó lerovásához szükséges

regiszterek és blokkok
praktikus kivitelben legolcsóbban beszerezhetők (számoló blokk 50 bani darabja)

ORIENT nyomda és naptár kiadóvállalat
Cluj, Str. Iuliu Maniu 8. Specialista naponta 3-6-ig irodánkban felvilágosítást ad.

Taxa plătita No. 30
19. Tele
Havonta
évre 600
földre:
félre
Hirdetés
„UJ. K.
bánati
js. Cik
forrás r

AS
2

Gazd
je

gol e
vezm
első
cia f
tent

Lon
köve
boru

LOND
kenti: Az
8-án
köz
1. „A
táik had
kedelmi
hrtalita
megsem
emelked
megköz
nemzetk
teljes m
esetben
mindig
ország
mely
szövets
ellenőrz
is, hogy
semleg
hajónak
megállá
boló h
alkalm
tudnak
2. B
mult h
ték, az
hárosod
tevékon
a seml
valami
vétele.
egyeten
akadál
alább k
hajók
ket pe
gott
neveze
együtt
nemzet
merte
3. M
madás
és tul
irányu
célja s
gések
sem
alattva
memcs
dozata
legény
annak
tenger
ember